

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SOSYAL HİZMET ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL ADALET
SAVUNUCULUĞU YETKİNLİKLERİ İLE ÇOCUK İHMAL VE
İSTİSMARINA BAKIŞ AÇILARI ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN
İNCELENMESİ**

GÖKÇE SERPİL EREN

Tez Danışmanı

Prof.Dr. İSMET GALİP YOLCUOĞLU

İSTANBUL, 2019

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL HİZMET ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL ADALET
SAVUNUCULUĞU YETKİNLİKLERİ İLE ÇOCUK İHMAL VE
İSTİSMARINA BAKIŞ AÇILARI ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN
İNCELENMESİ

GÖKÇE SERPİL EREN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı

Prof.Dr. İSMET GALİP YOLCUOĞLU

İSTANBUL -2019

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Anabilim Dalı :Sosyal Hizmet
Program :Sosyal Hizmet
Öğrenci No :164205013
Öğrenci Adı Soyadı :Gökçe Serpil Eren

Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Sosyal Adalet Savunuculuğu Yetkinlikleri İle Çocuk İhmal ve İstismarına Bakış Açıları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi isimli çalışma aşağıdaki jüri tarafından 10.06.2019 tarihinde yapılan sınavda Yüksek Lisans Tezi olarak oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı : Dr. Öğr. Üyesi Zülfikar ÖZKAN
(Üsküdar Üniversitesi)

İmza

Danışman :Prof. Dr. İsmet Galip YOLCUOĞLU
(Üsküdar Üniversitesi)

İmza

Üye : Dr. Öğr. Üye Nadire Gülçin YILDIZ
(Medipol Üniversitesi)

İmza

ONAY

Bu tez, yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun ..... tarih ve ..... sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç.Dr. Türker Tekin ERGÜZEL
Enstitü Müdür V.

ÖZET

Bu çalışma, sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal adalet savunuculuğu yetkinlikleri ile çocuk ihmal ve istismarına bakış açıları arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla “sosyal adalet savunuculuğu” ve “çocuk istismar ve ihmalini belirlemede bilgi düzeyi” ölçeklerinden yararlanılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı değeri incelenmiş ve bu değer “sosyal adalet savunuculuğu” ölçeğinde 0.76 ve “çocuk istismar ve ihmalini belirlemede bilgi düzeyi” ölçeğinde ise 0.66 olarak tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, 201 öğrenci üzerinde anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların “sosyal adalet savunuculuğu” ölçeğinde yer alan ifadelere 3.33 ve “çocuk istismar ve ihmalini belirlemede bilgi düzeyi” ölçeğinde yer alan ifadelere ise 3.38’lik düzeyde bir katılım sağladıkları görülmüştür. Uygulama sonucunda elde edilen verilerin çözümlenmesinde, gruplar arasında karşılaştırma yapmaya olanak sağlayan Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Farklılığın kaynağının hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi için ise Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Yine araştırmada, ölçek ifadeleri arasında yer alan boyutların birbirleri ile olan ilişkilerinin yönünü ortaya koyan korelasyon analizine yer verilmiştir. Araştırma sonucunda, katılımcıların sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri ile çocuk istismar ve ihmalini belirlemede bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır. Katılımcıların sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri ile cinsiyet, toplam aylık harcama tutarı değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ancak yaş değişkeni ve devam edilen program ile arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Son olarak, katılımcıların çocuk istismar ve ihmalini belirlemede bilgi düzeyleri ile cinsiyet, yaş, devam edilen program ve aylık toplam harcanan tutar değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Adalet, Çocuk İstismar ve İhmal, Mann Whitney U Testi, Kruskal Wallis Testi.

ABSTRACT

This study was carried out to determine the relationship between social work students' social justice advocacy competencies and their perspectives on child neglect and abuse. For this purpose, "level of knowledge in determining child abuse and neglect" and "social justice advocacy" knowledge level scales were used. In order to determine the reliability of the scale, Cronbach Alpha internal consistency coefficient value was examined and this value was determined as 0.76 in "social justice advocacy" scale and 0.66 in "level of knowledge in determining child abuse and neglect" scale. Accordingly, a questionnaire was applied on 201 students. As a result of the study, it was seen that the participants' participation in the scale of "social justice advocacy" was 3.33 and their knowledge level in determining child abuse and neglect was 3.38. Mann Whitney U Test and Kruskal Wallis H Test were used to analyze the data obtained from the application. The Tukey test was used to determine which groups were the source of the difference. In the research, the correlation analysis, which shows the direction of the relations between the dimensions of the scale expressions, is given. As a result of the study, it was revealed that there was no significant relationship between the participants' views on social justice advocacy and their level of knowledge in determining child abuse and neglect. It was found that there was no significant difference between the views of the participants about the advocacy of social justice and the variables of gender, continuity of the program and total monthly expenditure, but there was a significant difference between age variable and continuity of the program. Finally, it was found that there was no significant difference between the knowledge levels of the participants in determining child abuse and neglect and gender, age, current program and monthly total spent variables.

Keywords: Social Justice, Child Abuse and Neglect, Mann Whitney U Test, Kruskal Wallis Test.

ÖNSÖZ

Tez çalışmamın her aşamasında bilgi ve deneyimleri ile desteğini esirgemeyen, hem tez dönemimde hem de eğitim sürecinde bana yol gösteren danışmanım Sayın Prof. Dr. İsmet Galip Yolcuoğlu'na

Üsküdar Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü hocalarına

Tüm eğitim yaşamımda olduğu gibi yüksek lisansım boyunca da benden hiçbir desteği esirgemeyen babam Sadık Eren'e ve annem Aynur Eren'e ablam Serap Eren Yıldırım'a teşekkürü bir borç bilirim.

Tez çalışmamın anket kısmının doldurulması konusunda, kendi çalışmalarını hazırlamışçasına fedakarca bana yardımcı olan tüm değerli arkadaşlarıma minnetle teşekkürlerimi sunarım.

Gökçe Serpil Eren

BEYAN FORMU

Bu çalışmanın kendi tez çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar hiçbir aşamasında etik dışı davranışımın olmadığını, tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

.../.../2019

Gökçe Serpil EREN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
BEYAN	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar DİZİNİ	vii
ŞEKLİLLER DİZİNİ	viii
1.GİRİŞ	1
1.1.Araştırmanın Amacı.....	2
1.2.Araştırmanın Önemi.....	2
1.3.Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1.4.Araştırmanın Yöntemi	3
1.5.Araştırma İle İlgili Yapılmış Çalışmalar	4
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1.Bir Meslek ve Disiplin Olarak Sosyal Hizmet	6
2.2.Sosyal Hizmet ve Sosyal Adalet İlişkisi	8
2.2.1.Sosyal Adalet Kavramı.....	9
2.2.2.Sosyal Adaletin Tarihçesi.....	11
2.2.3.Sosyal Adaletin Önemi.....	14
2.2.4.Sosyal Adalet İlkeleri.....	15
2.2.5.Çocukların Korunması ve Sosyal Adalet	17
2.2.6.Sosyal Adalet Savunuculuğu	18
2.2.7.Sosyal Hizmet Uzmanlarının Savunuculuk Görevi	20
2.3.Kavramsal Olarak Çocukluk.....	21
2.3.1.Çocukluk Kavramı	22
2.3.2.Çocukluk Kimliği.....	24
2.3.3.Tarihsel Süreçte ve Günümüzde Çocuk ve Çocukluk.....	25
2.4.Çocuk İhmali.....	29
2.4.1.Sınıflandırması.....	30
2.4.1.1.Duygusal İhmal.....	31

2.4.1.2.Fiziksel İhmal	32
2.4.1.3.Eğitimsel İhmal.....	34
2.5.Çocuk İstismarı.....	35
2.5.1.Sınıflandırması.....	36
2.5.1.1.Duygusal İstismar.....	36
2.5.1.2.Fiziksel İstismar.....	37
2.5.1.3.Cinsel İstismar	39
3.GEREÇ VE YÖNTEM.....	40
3.1.Araştırmanın Hipotezler	40
3.2.Araştırmanın Modeli.....	41
3.3.Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	44
4.ARAŞTIRMANIN BULGULARI	45
4.1.Güvenilirlik Katsayısı:.....	45
4.2.Normallik Analizi.....	45
4.3.Katılımcılara Ait Genel Betimsel İstatistikler	46
4.4.Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeğine Yönelik Elde Edilen İstatistikler	49
4.5.Çocuk İstismar Ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi Ölçeğine Yönelik Elde Edilen İstatistikler	71
4.6.Hipotezlerin Test Edilmesi.....	103
5.SONUÇ VE TARTIŞMA.....	109
6.KAYNAKÇA	113
7.EKLER.....	122

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Cronbach's Alpha Tekniğine İlişkin Çözümleme Sonuçları	45
Tablo 2. Normallik Test Sonuçları.....	46
Tablo 3. Cinsiyet.....	46
Tablo 4. Yaş	47
Tablo 5. Devam Edilen Program.....	47
Tablo 6. Sınıf.....	48
Tablo 7. Kiminle Yaşadığı	48
Tablo 8. Toplam Aylık Harcama Tutarı.....	49
Tablo 9. Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği 'ne Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	50
Tablo 10. Çocuk İstismar ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi Ölçeği Yönelik Elde Edilen Sonuçlar	72
Tablo 11. Ölçeklerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	103
Tablo 12. Sosyal Adalet Savunuculuğuna Yönelik Görüşlerin Çocuk İstismar ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi Üzerindeki İlişkinin Korelasyon Analizi Sonuçları	104
Tablo 13. Sosyal Adalet Savunuculuğu Açısından Cinsiyete Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları	105
Tablo 14. Sosyal Adalet Savunuculuğu Açısından Yaşa Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	105
Tablo 15. Yaşa Göre Tukey Testi Karşılaştırma Sonuçları	106
Tablo 16. Sosyal Adalet Savunuculuğu Açısından Devam Edilen Programa Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	106
Tablo 17. Sosyal Adalet Savunuculuğu Açısından Toplam Aylık Harcama Tutarına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları	107
Tablo 18. Çocuk İstismar Ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi Açısından Cinsiyete Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları	107
Tablo 19. Çocuk İstismar Ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi Açısından Yaşa Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	108
Tablo 20. Çocuk İstismar Ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi Açısından Devam Edilen Programa Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	108
Tablo 21. Çocuk İstismar Ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi Açısından Toplam Aylık Harcama Tutarına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları	109

ŞEKLİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Sosyal Adaletin Dengeleyici Bileşenleri (Yıldırım, 2011b:10).....	16
Şekil 2. Sosyal Adalet Savunuculuğu Yetkinlikleri İle Çocuk İhmal ve İstismarına Bakış Açıları Arasındaki İlişki Modeli	42

1. GİRİŞ

Sosyal adalet, toplumdaki olanakların ve kaynakların o toplumda bulunan herkese eşit şekilde paylaşılması yani herkese yönelik eşit sunulması olduğu konusunda ortak bir fikir birliği bulunmaktadır. Bunun yanında sosyal adalet bugün bütün toplumlarda sosyal güvenlik, bireyselleşme, küreselleşme, yoksulluğu önleme ve refah devletinin oluşması gibi birçok sosyal politika alanı içerisinde bir amaç olarak görülmektedir.

Sosyal adalet savunuculuğu ise sosyal, ekonomik ve politik açılardan dezavantajlı olan kesimlerin güçlendirilmesinde kalıcı ve yapısal değişiklikler ortaya koymak amacıyla mücadele etmeyi belirtmektedir. Bu noktada sosyal adalet savunuculuğu ırk, etnik yapı, ekonomik durum, yaş ve milliyet gibi durumlardan dolayı dezavantajlı hale gelen veya dezavantajlı duruma sürüklenen gruplara dönük eşitsiz uygulamaları ve buna yönelik tedbirleri konu edilmektedir.

Çocuk ise sahip olduğu özelliklerden dolayı korunmaya en çok ihtiyaç duyan varlık olarak kabul edilmektedir. Bu yüzden çocukların yüksek yararını korumak amacıyla son dönemlerde birçok uluslararası ve ulusal düzenleme yapılarak çocukları korumanın güçlendirilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Buna karşın birçok istismar ve ihmal vakası halen yaşanmaya devam etmektedir. Çocuk istismar ve ihmalinin önüne geçilmesi bağlamında sosyal adalet ilkelerinin hayata geçirilmesi ve sosyal adaletin kamuoyunda tartışılması önem arz etmektedir.

Bu çalışmada sosyal hizmet gibi sosyal gelişimi ve değişimi, insanların özgürleşmelerini, güçlenmelerini, bütünleşmelerini destekleyen ve farklılıklara saygı, ortak sorumluluk, insan hakları, sosyal adalet ilkelerini merkezine alan bir disiplin eğitimi alan öğrencilerin sosyal adalet savunuculuğu yetkinlikleri ile çocuk ihmal ve istismarına bakış açıları arasındaki ilişki incelenmektedir.

Bu kapsamda hazırlanan çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümü giriş bölümünden oluşmaktadır. Çalışmanın ikinci bölümünde kuramsal çerçeve başlığı altında bir meslek ve disiplin olarak sosyal hizmet, sosyal hizmet ve sosyal adalet ilişkisi, kavramsal olarak çocuk ve çocuk ihmal ile istismarı konuları

incelenmektedir. Çalışmanın üçüncü bölümünde araştırmanın yöntemi ve gereçleri belirtilmektedir. Bu kapsamda araştırmada kullanılan ölçek, verilerin toplanması, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Dördüncü bölüm araştırmadan elde edilen bulguların yer aldığı bölümdür. Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular ile araştırmanın hipotezleri test edilmektedir. Beşinci ve son bölümde ise araştırma sonucunda elde edilen bulgular literatürde daha önce gerçekleştirilmiş araştırma sonuçları ile karşılaştırılarak bu çalışmadaki benzerlikleri ve farklılıkları ortaya konmaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Sosyal hizmet, toplumun, grupların, ailelerin ve bireylerin yaşam kalitelerinin, yaşam koşullarını değiştirmeyi veya mevcut halinden daha iyi bir şekilde yürütülmesini amaçlayan çalışma alanıdır. Sosyal hizmet eğitimi alan sosyal hizmet uzmanları, toplumdaki dezavantajlı kesimlere yönelik kötüye gidişi önleyici ve iyileştirici hizmetler geliştirerek uygulamalarda aktif bir rol alıp bu dezavantajlı kesimlere dönük hizmetlere katkı sunan kişilerdir (Uskudar Üniversitesi, 10.01.2019).

Bu çalışma da sıkıntı içerisindeki bireylerin sahip oldukları olanakları en iyi şekilde kullanmalarına yardımcı olma noktasında araştırma faaliyetleri eğitimi alan sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin sosyal adalet savunuculuğu yetkinlikleri ile çocuk ihmal ve istismarına bakış açıları arasındaki ilişkiyi incelenmeyi amaçlamaktadır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Toplumsal hayatta yaşanan olgular veya olaylar ile yaşanan olumsuzluklardan gençler ve çocuklar kaynaklara ve fırsatlara ulaşmadaki engellerden dolayı daha çok etkilenmektedirler. İstismar ve ihmal konusu da çok eski dönemlerden beri bilinmesine karşın konunun toplumsal gündemde yer edinmesi ise yeni bir durumdur. Bu tür olaylarda ve olgularda en çok zarar gören ve en çok görmezden gelinen kesim ise çocuklardır. Çocukların kendilerini koruma noktasında yeterli güce sahip olamamaları istismar ve ihmal olaylarına en çok maruz kalan kesim olmalarına neden olmaktadır. Dolayısıyla en çok korunması ve desteklenmesi gereken kesimde yine çocuklardır.

Sosyal hizmet de sosyal adalet ve insan hakları temeline dayanan bir meslek dalıdır. Bu iki kavramın bileşeninden oluşan bu disiplinde eğitim gören sosyal hizmet uzmanlarının çocukların ihmal ve istismarı olaylarına karşı savunuculuk rolü üstlenmeleri beklenmektedir.

Bu nedenlerden ötürü sosyal hizmet öğrencilerinin eşitlik ve sosyal adalet kavramlarını benimsemiş olmaları beklenmektedir. Bu kavramları benimseyen öğrencilerin çocukların ihmal ve istismarı konularına ne düzeyde duyarlı olduklarının araştırılması sosyal adalet savunuculuğu kavramına yönelik tutumlarında farklılıklar oluşturabilecek bulgulara ulaşılması önem taşımaktadır.

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Her sosyal araştırmada olduğu gibi bu araştırmada da zaman ve verilerden kaynaklanan bir takım sınırlandırmalar bulunmaktadır. Çalışma halihazırda Üsküdar Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünde eğitim gören 201 kişi ile sınırlandırılmıştır. Araştırmada uygulanan anket 113 soru ile ve anket uygulaması ise 60 gün ile sınırlandırılmıştır. Verilerden kaynaklanan başka bir sınırlama ise katılımcıların anket sorularına samimi cevap vermeme ihtimalidir. Bu ihtimali en az düzeye indirip anketin güvenilirliğini arttırmak adına katılımcılara gerekli açıklamalar yapılmış ve sorulara samimi cevap vermeleri noktasında uygun telkinlerde bulunulmuştur.

1.4. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmanın örneklemini, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Hizmet bölümünde eğitimine devam eden 18-65 yaş aralığındaki 201 kişi oluşturmuştur.

Araştırmaya, gönüllü olarak katılmayı kabul eden öğrenciler dahil edilmiştir. Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemek için Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Daha sonra üniversite eğitimine devam eden sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal adaletten ne anladıkları ve sosyal adalet savunuculuğuna ilişkin değerlendirmelerinin farklılaşmasında etkili olan unsurları belirlemek amacıyla oluşturulan ölçek uygulanmıştır. Yapılan bu çalışma, nicel araştırma niteliğindedir. Böylelikle elde edilen bulgular sayısal verilerle ifade edilip ve ölçülmüştür. Bu

doğrultuda değişkenlerin birbirleriyle olan etkileşimleri incelenmiştir. Verilerin analizinin yapılabilmesi için SPSS programından yararlanılmıştır.

1.5. Araştırma İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Bu bölümde yurtiçinde ve yurtdışında yapılan çalışmalar tek bir başlık altında incelenecektir. Türkiye’de doğrudan sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin çocuk ihmal ve istismarına bakış açılarına yönelik adalet savunuculuğu yetkinliklerini inceleyen bir çalışma olmadığından sosyal adalet kavramı ve çocuğun ihmali ve istismarı ile ilgili olarak yapılan diğer çalışmalardan bahsedilecektir.

Samuels (2014) tarafından nitel araştırma teknikleri ile gerçekleştirilen çalışmada sosyal adalet eğitimi veren sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal adalete dönük bakış açılarının tanımlanması ve açıklanması amaçlanmıştır. Araştırma beş katılımcı ile yarı yapılandırılmış ölçek kullanılarak yansıtıcı günlükler ve saha notları ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin sosyal adalet algılarının vatandaşlık, eğitim ve ırk gibi farklılıklar üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür.

Lee (2011) araştırmasında öğretmen adaylarının aldığı on haftalık sosyal bilgiler eğitiminin onların sosyal adalet ve çeşitlilik algılarını ne düzeyde etkilediğini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmacı verilerini enformel ve formel görüşmeler, gözlemler, ders dokümanları ve ders planlarının toplanması ile elde etmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin aldıkları eğitimin aile yapıları, eğitsel geçmişleri ve sosyal adalet algılarını etkilediği gözlemlenmiştir.

Yıldırım (2011) Araştırmasında üniversite öğrencilerinin sosyal adalet eğilimlerini belirlemeyi bunun yanında üniversite öğrencilerinin eğitim durumları, ailesel özellikleri ve kişisel özellikleri ile diğer sosyal değişkenleri ile onların sosyal adalet algıları arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma verileri araştırmacının kendisi tarafından hazırlanmış olan anket aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre üniversite öğrencileri sosyal adaleti genel olarak fırsat eşitliği şeklinde tanımlamışlardır ayrıca katılımcıların Türkiye’nin adalet prensiplerine bağlı olmadığını düşündükleri sonucuna varılmıştır.

Kalaycı (2016) çalışmasında sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal adalet savunuculuğu yetkinlikleri ile LGBT’li bireylere yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırmada üç bölümden oluşan anket formu ile veriler elde edilmiştir. Anket formunun ilk bölümünde katılımcıların sosyo demografik özelliklerini belirlemeye dönük görüşme formu uygulanmıştır. İkinci bölümde Türkiye uyarlaması yapılan ve geçerliliği ile güvenilirliği ispat edilmiş sosyal adalet savunucuları ölçeği uygulanmıştır. Üçüncü bölümde ise eşcinsellere yönelik tutum ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgularda eşcinsellik tutun ölçeği puanları ile sosyal adalet savunuculuğu, müracaatçı-toplum savunuculuğu, sosyal-politik savunuculuk, müracaatçının güçlendirilmesi ve işbirlikçi hareket toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunmadığı gözlemlenmiştir.

Sözduyar (1989) Tarafından İzmir’in farklı semtlerindeki okullardan seçilen 100 öğretmen ile yapılan araştırmada Öğretmenlerin çocuk ihmali ve istismarı konusundaki düşünce ve görüşlerinin öğrenilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin meslek hayatlarında istismara maruz kalan çocuklarla karşılaşma oranlarının sık sık ve bazı durumlarda da yoğunlaştığı görülmektedir. Öğretmenlerin en çok karşılaştığı istismar türü ise duygusal istismardır. Öğretmenlerin çocuk istismarının nedeni olarak eğitim yetersizliği ve ekonomik yetersizlikleri gördükleri belirtilmiştir. Çocuk ihmal ve istismarının önlenmesi noktasında ailenin eğitilmesi öğretmenlerin önerileri arasında yer almaktadır.

Kürklü (2011) tarafından Afyon’daki ilköğretim okullarında görevli öğretmenlerle yürütülen araştırmada öğretmenler çocuk ihmal ve istismarını bildirmenin hem ahlaki bir zorunluluk olduğu hem de yasal bir zorunluluk olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanında ihmal ve istismarın bildirilmesinin önündeki en büyük engelin ise sırasıyla konuya yönelik kanıtların yetersiz olması ve bildirmenin çocuğu mevcut halinden daha kötü bir duruma sokabileceği korkusu olduğu belirlenmiştir. Çocuk ihmal ve istismarının belirtileri ve risklerini tanıma ölçeğinde ise çalışma yılı daha çok olan öğretmenlerin daha yüksek puanlar aldıkları tespit edilmiştir.

Kefeli (2016) tarafından yürütülen çalışmada okul öncesi eğitim kurumlarında yöneticilik yapanların, öğretmenlerin ve diğer personelleri çocuk istismarı kavramına

yönelik düşüncelerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular genel olarak incelendiğinde katılımcıların çocuk istismarı konusunda çok fazla bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Araştırmacı bu durumu bilgi eksikliği ile beraber cinsel istismar olaylarının sosyal paylaşım sitelerinde ve medyada yansısıyla daha çok dikkat çekmesinin neden olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların cinsel istismar olaylarına daha çok internet ortamında veya televizyonda karşılaştıkları belirlenmiştir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Bir Meslek ve Disiplin Olarak Sosyal Hizmet

Uluslararası Sosyal Hizmetler Federasyonu'nun 2014 yılı genel kurulunda onayladığı tanımıyla sosyal hizmet mesleğinin küresel tanımı, amaçları ve ilkeleri şu şekildedir: (ifsw, 30.02.2019)

Sosyal hizmet, sosyal bütünleşmeyi, sosyal gelişimi ve değişimi, insanların özgürleşmelerini ve güçlendirmelerini destekleyen uygulama temeline dayanan bir akademik ve mesleki disiplindir. Sosyal hizmet, farklılıklara saygı, ortak sorumluluk, insan hakları ve sosyal adalet ilkelerini merkezine alır. Sosyal hizmet teorileri, yerel bilgi, sosyal bilimler ve beşeri bilimler ile desteklenen insanların iyilik halini geliştirmek, hayatın zorluklarıyla mücadele etmek ve sosyal hizmet için bireylerle ve kurumlarla çalışır.

Sosyal hizmet mesleğinin temel amaçları, insanların özgürleşmelerini ve güçlenmelerini, sosyal bütünleşmeyi değişim ve gelişimi sağlamaktır. Bu noktada sosyal hizmet, birbirlerine bağlı olan bireysel, politik, bölgesel, kültürel, sosyal, ekonomik ve tarihsel faktörlerin insanlığın gelişimi ve iyiliğinin önünde engeller veya fırsatlar yarattığını kabul edip buna yönelik uygulama temeline dayanan bir akademik ve mesleki disiplindir. Yapısal engeller baskının, sömürünün, ayrımcılığın ve eşitsizliğin sürdürülmesinde paya sahiptir. Cinsel yönelim, kültür, engellilik, toplumsal cinsiyet, din, dil, sınıf, ırk gibi farklı kriterlerden dolayı ortaya çıkan baskıların veya

ayrıcalıkların ne tür yapısal kaynaklara sahip olduğunu belirlemede eleştirel bir anlayış geliştirmek ve bireysel ve yapısal engelleri eyleme yönelik stratejiler geliştirerek işaret etmede insanların güçlendirilmelerinin ve özgürleştirilmelerinin amaç edinildiği özgürleştirici bir uygulamanın merkezindedir.

Sosyal hizmetin en kapsamlı ilkesi insan haysiyetine ve onuruna saygı, sosyal adalet, insan hakkının korunması, farklılıklara saygı duymak ve insana zarar vermemektir. Sosyal hizmetin temel meşruiyeti ve motivasyonu ise sosyal adaleti ve insan haklarını savunmaktır. Sosyal hizmet mesleği insan hakkının ortak bir sorumluluk ile bir arada var olmak zorunda olduğunu kabul eder. Sosyal hizmet keyfi tutuklama, işkence, ifade özgürlüğü ve inanç gibi politik ve bireysel haklara işaret eden birinci kuşak haklar ile azınlıkların dil hakkı, eğitime ve sağlığa erişim hakkı ve barınma hakkı gibi ekonomik, kültürel ve sosyal hakları olan ikinci kuşak hakları ve doğal yaşama yönelik haklar olan biyolojik çeşitliliği içeren, nesiller arasındaki eşitliğe yönelik üçüncü kuşak hakları sahiplenmektedir. Tüm bu haklar birbirlerine karşılıklı olarak bağlıdırlar ve bu haklar birbirlerini güçlendirmektedirler.

Sosyal hizmet bölümü mezunu olan öğrencilerin çalışma alanları ise oldukça geniştir. Bu noktada sosyal hizmet bölümlerinden mezun olanların istihdam edildikleri çalışma alanlarından bazıları şu şekildedir (Uskudar Üniversitesi, 23.02.2019):

- Sosyal Sigortalar Kurumu
- Çocuk Mahkemeleri
- Cezaevleri
- İl Sosyal Hizmet Müdürlükleri
- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
- İl ve İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları
- Sosyal Yardımlaşmayı Dayanışmayı Teşvik Fonu Genel Sekreterliği
- Devlet Planlama Teşkilatı
- Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü
- Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü
- Özürlüler İdaresi Başkanlığı
- Aile Araştırma Kurumu

2.2. Sosyal Hizmet ve Sosyal Adalet İlişkisi

Bir meslek ve disiplin olarak sosyal hizmet, toplumda sosyal adaleti gerçekleştirmek ve tüm eşitsizlikler ile mücadelede etkin bir rol almak gibi özelliklere sahiptir. Sosyal adalet ise literatürde toplumda ekonomik olarak daha zayıf olan sosyal sınıfların diğer sınıflara karşı korunmasını, toplumdaki gelir eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasını, insanların insan onuruna yarışacak şekilde asgari düzeyde refah seviyesine ulaşabilmelerini ve sosyal ve ekonomik güvencelerinin sağlanmasını ifade etmektedir (Başer, ve ark., 2017).

Sosyal adalet ve sosyal hizmet ilişkisine bakıldığında ise sosyal hizmetin toplumdaki sosyal adaleti gerçekleştirmeye dönük değerleri olarak dayanışma ve birlik içerisinde çalışma, eşitsiz politika ve uygulamalarla mücadele, kaynakların eşit bir şekilde dağılımı, toplumsal çeşitliliğin tanıtımı ve ayrımcılık ile mücadele ön plana çıkmaktadır (Karabekir, 2010: 46-102). Bir başka tema olarak hak temelli anlayış ise müracaat edenlerin yardıma ihtiyaç oluşlarını sorgulamaktansa müracaatçılara eşit şekilde hizmet sunmayı amaçlamaktadır (Bingöl, 2015).

Sosyal hizmet, sosyal adaletin sağlanmasında önemli bir işleve sahiptir. Çünkü sosyal adaletin ve insan haklarının sağlanması sosyal hizmet disiplinin değer temelindedir. Sosyal hizmet, sosyal bir hukuk devleti olan ülkemizde üretilen mal ve hizmetlerin toplum genelinde adaletli bir şekilde dağıtılması ve bu imkân ve kaynaklara erişim konusunda fırsat eşitliğini oluşturacak tedbirleri almada ana aktör rolünü almaktadır (Çoban, 2017).

Sosyal hizmet disiplini toplumsal hizmetlerin ve kaynakların adil bir şekilde sunulmasında devletin politikaları ve sunduğu hizmetin topluma ulaştırılmasında görev alan meslekler arasındadır. Bu açıdan bakıldığında sosyal hizmet temel insani ihtiyaçlardandır ve toplumda sosyal adalet ile insan haklarının sağlanmasında sosyal refahı bir araç olarak kullanmaktadır. Bir toplumda insan hak ve özgürlükleri kanunlar tarafından korunmuş olsalar dahi o toplumdaki dezavantajlı grupların sunulan bu hizmetlerden faydalandırılmaları ancak sosyal hizmetin müdahaleleri ile mümkün olmaktadır. Bu noktada sosyal hizmet uzmanları müracaatçılarını sağlamakla yükümlü

oldukları her ihtiyacı aslında müracaatçının sosyal bir hakkı şeklinde ele almaktadır (Çoban, 2017).

2.2.1. Sosyal Adalet Kavramı

Sosyal adalet, birçok anlamı içerisinde barındıran bir kavramdır. Bu yüzden sosyal adalet kavramı ile ilgili net bir tanımlamanın yapılması zordur. Ancak sosyal adalet kavramının anlaşılabilmesi adına öncelikle adalet kavramının açıklanması gerekmektedir (Bursa, 2015).

Adalet kavramına dönük tartışma ve fikir ayrılıkları alanyazında üzerinde durulan konulardan biridir. Gözler (2008) adaleti bir değer şeklinde bilinemez bir şey olarak ele almış ve adaletin gerçek dünyada olmadığını olsa dahi bir nesnellığe dayandırılmayacağını belirtmiştir. Başka bir tanımlamada ise adalet iyilik, insaniyet, tarafsızlık, meşruluk, hakkaniyet ölçütlerine uyma, hak yememe, eşitlik, dürüstlük ve doğruluk gibi kavramlarla tanımlanmıştır (Töremen ve Tan, 2010).

Bauman, adalet kavramını tanımlarken adaletsizlik kavramına göre konumlandırma yapmış ve adaleti bu şekilde tanımlamıştır. Eldeki tek veri adaletsizliktir. Dolayısıyla adalet adaletsizlik eylemi sonucunda meydana gelen olumsuzlukların giderilmesi, telafi edilmesi veya düzeltilmesidir. Bu durumda adalet, adaletsizlik ortamının oluşturduğu halin reddi olarak ele alınmakta ve mevcut hal ile bir önceki hal arasındaki karşılaştırmadan da adaletsizlik algısı doğmaktadır (Başer, ve ark., 2017).

Sosyal adalet kavramı da akıllara özgürlük, güvenlik, eşitlik ve saygı gibi yaşamsal ve sosyal gereklilikler ile birlikte sosyal eşitsizliklere yönelik siyasal müdahale gibi kavramları getirmektedir (Bursa, 2015).

Türk Dil Kurumu'nda ise sosyal adalet, toplumun farklı kesimlerinde gelir düzeyi ve hayat standardı gibi bazı ölçütlerin fırsat eşitliği çerçevesinde değerlendirilmesi sonucunda toplumsal alanda oluşan denge durumu olarak tanımlanmaktadır (TDK,2019). Ancak sosyal adalet kavramını tanımlamak güçtür. Bu kavrama yönelik çağdaş tanımlardan birini bu konuyla ilgili önemli çalışmaları bulunan

Bell yapmıştır. Bell, Bir toplumda kaynakların eşit dağıtılması ve toplumun bütün üyelerinin sosyal, ruhsal ve bedensel açıdan kendilerini güvende hissetmelerinin o toplumun adil yapacağını belirtmiştir (Bell, 1997).

Başka bir tanımlamada ise Tilman (2010) sosyal adalet kavramının, bir toplumda yeteri kadar temsil edilemeyen, yeteri kadar hizmet alamayan ve farklı kamu imkânlarından yeterli düzeyde faydalanamayan kişilerin yaşadığı adaletsizliklere odaklandığını belirtmektedir. Wilson (2001) ise sosyal adalet kavramının ekonomik boyutuna vurgu yapmıştır. Buna göre sosyal adalet zengin ülkeler ile zengin olmayan ülkeler arasında bulunan sosyal ve ekonomik adaletsizliklerin azaltılarak sosyal hayatta var olan kişilerin eşit düzeyde fırsatlara sahip olması ve insan haklarının korunması şeklinde tanımlanmaktadır (Akt., Bursa, 2015).

Sosyal adalet kavramını yönelik iki farklı tanımlamadan bahsetmek mümkündür. Sosyal adalet kavramına pozitif hukuk açısından bakılacak olursa sosyal adalet, demokratik bir ülkede herkesin kanunlar karşısında eşit olmasıdır. Bu eşitlik hem fırsat eşitliği hem de bağlayıcılık anlamında bir eşitliktir. Sosyal adalet kavramına sosyolojik açıdan bakılacak olursa bu kavram üretim süreci ile üretim sonrası süreçte paylaşımın mümkün oldukça tüm topluma yayılması ve toplumsal sağlık açısından tüm sosyal tabakalar arasında aşırı düzeyde bir farklılaşmanın önüne geçmek amacıyla gereken bütün önlemleri alınması şeklinde değerlendirilebilir (Topakkaya, 2006).

Miller'e göre sosyal adaletin dört unsuru vardır ve sosyal adalet de dört unsurun dengede olduğu bir durum olarak tanımlanır bu dört ise unsur şu şekilde kavramsallaştırılır (Sunal, 2011).

- Yasal hakları ve eşitlik
- Gereksinimler
- Hak etme

Tüm bu tanımlamalar sosyal adalet kavramına farklı yaklaşımlarla getirilen tanımlardır. En yalın ifadesiyle sosyal adalet, külfet ve nimetlerin bir toplumda adil olarak dağıtılmasıdır. Başka bir ifade ile bir toplumdaki herkes tarafından o toplumda adil bir paylaşım olduğuna dair kanaatin bulunmasıdır (Sunal, 2011).

2.2.2. Sosyal Adaletin Tarihçesi

Adalet kavramının anlamına yönelik tartışmalar toplum denilen rasyonel düzenin oluştuğu günden bu yana çeşitli anlamlara bürünerek bugüne kadar devam etmiştir. Politika ve felsefe kuramcılarının gündeminde olan bu kavram ile ilgili tarih boyunca birçok çalışma yapılmıştır. Böylelikle adil toplumsal düzenin nasıl olması gerektiği konusu sürekli olarak tartışılmıştır. Küreselleşme ile beraber dünya düzeninde meydana gelen değişim ve dönüşüm herkes için bağlayıcı olan sosyal adalet ilkelerinin belirlenmesini güçleştirmiştir (Çakır, 2017).

Adalet kavramı üzerine yunan felsefesinin temsilcilerinden Aristoteles ve Platon'dan başlamak üzere çok farklı görüşler ifade edilmiştir. Sokrates'e göre adalet, mutlu olmak isteyen bireyin getireceği sonuçtan dolayı sevmesini gerektiren iyi şeklinde tanımlanır. Platona göre iyi ise, toplumsal düzende adaleti sağlayabilmenin, adil düzen oluşturabilmenin ve adil dünyada yaşamının olmazsa olmazıdır. Ancak adil olabilme yeteneğine sahip bireyler adaleti anlayıp kavrayabilirler. Platon, toplumda adaleti sağlamak ve adil düzen oluşturmak için öncelikli meselenin adaletin ilkelerini bilen bir devlet düzeni oluşturmanın gerekliliğini belirtmiştir (Çakır, 2017).

Avrupa'daki aydınlanma sürecini başlatan İngiliz filozof Jhone Locke'a göre adalet ise insanların rasyonel, eşit, özgür ve kendi çabalarıyla mülkiyet sahibi olabildikleri bir ortamda yaşamaları olarak tanımlanmaktadır (Çebi, 2012).

Sosyal adalet terimini ilk olarak 1840'lar da Sicilyalı rahip d'Azeglio kullanmıştır. Sosyal adalet konusu ile ilgili ilk çalışmada 1848 yılında yazılan "anayasa altında sosyal adalet" adlı eserdir. Sosyal adalet kavramı 19. yüzyıl sonlarında egemen sınıfın haklarından mahrum kalan köylüler ile kentsel işçilerin ihtiyaçlarına kulak vermek amacıyla kullanılmıştır. Sosyal adalet kavramının 20. yüzyıla kadarki süreç içerisinde gelişimini bazı olaylar şekillendirmiştir. Bu noktada sosyal adalet anlayışının gelişim sürecinde etkili olan en önemli olay Fransız devrimidir. Fransız devrimi ile beraber bütün dünyaya yayılan kardeşlik, özgürlük ve eşitlik gibi ilkeler doğrudan doğruya sosyal adalet kavramına işaret etmektedir. Fransız devrimi ile birlikte eşitlik talepleri ve kişisel özgürlüklerin güçlenmesi ve kişilerarası dayanışma ruhunun ortaya çıkması sosyal adalet anlayışının tüm toplum tarafından benimsenmesini sağlamıştır.

Fransız devriminin dūşünsel anlamda liderlerinden olan Rousseau devletin temel görevlerinden birinin halkın temel haklarını korumak ve toplumun sosyal refahını sağlamak olduğunu savunmaktadır. Sosyal adalet Dūşüncesinin güçlenmesine bu düşünce doğrudan etki de bulunmuştur. Fransız devrimi ile birlikte sosyal adalet dūşüncesinin tarihsel gelişmenin de hümanizm anlayışı ön plana çıkmıştır (Bursa, 2015).

Birleşmiş milletler tarafından 1948'de kabul edilen insan hakları evrensel beyannamesi de sosyal adalet anlayışının gelişimindeki önemli gelişmelerdendir. Sosyal adalet anlayışı Dünya Savaşları, 1929 Dünya ekonomik buhranı gibi ekonomik krizler ile kolonileşme dönemleri gibi ekonomik açıdan zor, militarist ve adaletsiz dönemlerden sonra dünyanın şekillenmesinde ve dünya barışının tesisinde önemli bir yere sahiptir. İnsan hakları evrensel beyannamesi ile beraber ekonomik güvenlik ile kişisel özgürlüğün sağlanması, sosyal sorumluluk ve empati ile eşitsizlik ve baskının farkında olunması yanı sıra inanç, siyasal ve kültürel çeşitliliğin kabul edilmesi yolunda önemli mesafeler alınmıştır. Çalışanlara adil ücret ödenmesi, yaşam standartlarının yeterli düzeyde sağlanması ve düşünce özgürlüğü gibi temel haklar insan hakları evrensel beyannamesi ile birlikte garanti altına alınmıştır. İnsan hakları evrensel beyannamesi ile birlikte gerçekleşen tüm bu adımların dünyada sosyal adalet dūşüncesinin gelişmesine önemli düzeyde katkıda bulunduğu görülmektedir (Glendon, 2001).

İkinci Dünya Savaşı ve savaş sonrasında meydana gelen geniş çaplı siyasi, ekonomik ve sosyal gelişmelerin de sosyal adalet dūşüncesinin gelişiminde önemli oranda etkisi olmuştur. İkinci Dünya Savaşı ve Nazi rejiminin sona ermesi ile Almanya birçok Avrupa devleti anayasalarına “sosyal” kavramını eklemiştir. Bu noktada ilk alman anayasası 1949 yılında kabul edilerek alman devletini “sosyal hukuk devleti” şeklinde tanımlamıştır. Bu tanımlama alman Anayasası tarihinde olduğu gibi birçok ülke anayasası açısından da bir ilktir. Bu tanımlama dönemin şartları doğrultusunda anlaşılabilir. Çünkü o döneme kadar yaşanan çöküntünün, kitlesel fakirliğin, sermaye ve malların eşit olmayan bir şekilde dağıtımının temel sebebi olarak devletlerin bu tür problemlere yeteri kadar el atmamaları gösteriliyordu (Topakkaya, 2009).

Hegel'in devlet felsefesi düşüncesi toplumdaki sosyal eşitsizlik kavramına duyarlıydı. Hegel, devletin en önemli amacının toplumsal fakirliğin ortadan kaldırılması olduğunu görmekteydi. Bunun yanında Hegel, tek taraflı zenginliğin artması ile birlikte toplumdaki işçi sınıfının bağımlılık ile fakirlik arasında bir yapıda kaldığının da farkındaydı. Ancak Hegel toplumdaki bu problemi devlet bazında ele almamıştır. Bu açığı Marx ele almıştır. Marx, Hegel'den farklı olarak devletin reforme edilemeyeceğini düşünmektedir. Marx'a göre insanlar ancak işçi devrimi ile devlet boyunduruğundan kurtulabileceklerdir ve yeni kurulacak devlette de sınıf kavramı ve özel mülkiyetin olmayacağını belirtmiştir. Stein ise hukuk devletinin sosyal devlet ilkesi ile tamamlanması gerektiğine inanmaktadır. Hukuk devleti, devlet gücünü sınırlayarak tüm bireylerin yasalar karşısında mutlak eşitliğine dayanan devlet düzenidir. Hukuk devleti ilkelerine bağlı olan bir devlet aynı zamanda toplumun sosyal ve ekonomik ilerlemesini de garanti altına almalıdır. Tüm bu şartları sağlayan devlet ise sosyal devlettir (Topakkaya, 2009).

Sosyal adalet düşüncesinin tarihsel süreçte gelişiminde etkili olan insan hakları evrensel beyannamesi ile Fransız devrimi gibi olaylara ek olarak fikirleri ve çalışmaları ile sosyal adalet düşüncesinin gelişimine önemli düzeyde katkılar sunan bazı 20. yüzyıl düşünce adamları da bulunmaktadır. Bu noktada John Rawls ismi sosyal adalet düşüncesinin gelişimine katkı sunan 20. yüzyıl düşünürleri olarak öne plana çıkmaktadır. John Rawls'ın 1993 yılında yayımladığı eserleri sosyal adalet düşüncesinin kavramsal olarak gelişmesine önemli katkılar sunmuştur. Rawls sosyal adalet düşüncesini kendisinden önceki düşünce adamlarının fikirlerini sentezleyerek oluşturmaktadır. Bunun yanında hakkaniyet ve tarafsızlık gibi ilkeler onun adalet anlayışının temelinde yer almaktadır. Tüm bireylerin toplumsal refah için dahi olsa çiğnetilmez dokunulmazlıklara sahip olduğunu belirtmektedir. Bu düşünceden ötürü onun tanımladığı sosyal adalet anlayışının hümanist bir nitelikte olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bir kişinin sahip olduğu özgürlüğün diğer bireylerin kadar olması gerektiğini ve toplumsal malların mümkün oldukça eşit bir düzeyde paylaşılması gerektiğini ifade etmektedir. Onun kaynakların eşit dağılımına yönelik yaptığı bu vurgu sosyal adalet düşüncesine başka bir boyut kazandırmıştır (Bursa, 2015).

2.2.3. Sosyal Adaletin Önemi

Sosyal adalet, çoğulcu demokratik toplum gelişiminde bireylerin sosyal hayatta karşılaştıkları eşitsiz ve adaletsiz uygulamaların ortadan kaldırılmasında ve demokratik bir toplum düzeni yaratılmasında devreye girmektedir. Bu noktada sosyal adalet özgürleştirici tarafı ile bireyleri baskıdan uzak tutabilme konusunda etkilidir (Boyles, Carusi ve Attick, 2009).

Gelir dağılımının toplumdaki tüm bireyleri eşit bir şekilde gerçekleştirilmesi, ekonomik eşitsizliğin en alt düzeye çekilmesi ve toplumsal olanaklardan tüm bireylerin adil bir şekilde faydalanmaları toplumda sosyal adaletin sağlanmasındaki önemine vurgu yapmaktadır. Sosyal adaletin küresel ölçekte de ekonomik seviyesi iyi olandan ekonomik seviyesi kötü olana doğru tekrar dağılım ile gerçekleşeceği düşünülmektedir (Başer, ve ark., 2017).

Sosyal adalet düşüncesinin bugünkü temel göstergelerinden biri de protesto hareketlerinde yatmaktadır. Bu noktada sosyal adalet düşüncesinde bireyler haklarını savunma konusunda barışçıl protesto hakkı ve dernek kurma gibi bazı temel demokratik hak arayışı içerisindedir. Ayrıca sosyal adalet anlayışı, toplumsal yaşamdaki farklılıkların kabul edilmesi, eşitsizliğin ve ayrımcılığın azaltılması, açık görüşlü olmanın geliştirilmesi, bireylerin kendilerini ifade edebilmeleri ve kendi seslerini duyurabilmeleri gibi birtakım davranışların cesaretlendirilip güçlenmesine destek olmaktadır. Sosyal adalet anlayışı böylelikle, toplumda sosyal huzur ve barış ortamının oluşmasında baskıcı olmayan toplum ve yönetim biçimlerinin yaratılmasında etkili olmaktadır (Bursa, 2015).

Sosyal adalet düşüncesinin gelişmesi ile birlikte bireylerdeki hoşgörü, nezaket ve empati duygularının da gelişeceği belirtilmektedir. Böylelikle, bireylerin ahlaki açıdan gelişerek yeterli olgunluğa ulaşacaklarını ve bu sayede çoğulcu toplum yapısının kuvvetleneceği vurgulanmaktadır. Bunun yanında sosyal adalet bilincinin varlığının bireylerdeki demokrasi okuryazarlığı ve demokratik tutum davranışları sergileyebilmelerinin şartı olarak görülmektedir. Sosyal adalet anlayışı genel olarak bakıldığında kültürel çeşitlilik ile insan haklarının geliştirilmesi ve korunması, baskı altında bulunan ve zayıf olan kesimin seslerini duyurabilmesi, sosyal ve ekonomik

hakların sağlanması, devletin eşitsiz ve adaletsizlikleri ortadan kaldırma konusunda sorumlu davranması gibi önemli amaçlara sahiptir. Dünyada ve toplumda barış ve huzurun gelişebilmesinde en önemli değerlerden biri olarak sosyal adalet anlayışı kabul edilmektedir. Bu yüzden, devletler günümüzde geliştirilebilir ve sürdürülebilir demokrasi için sosyal adalet düşüncesine sahip bireyler yetiştirmeye çalışmaktadır. Bireylerin sosyal adalet düşüncesine sahip olabilmeleri de ancak sosyal adalet bilincine dayalı bir vatandaşlık eğitimi ile olanaklıdır (Bursa, 2015).

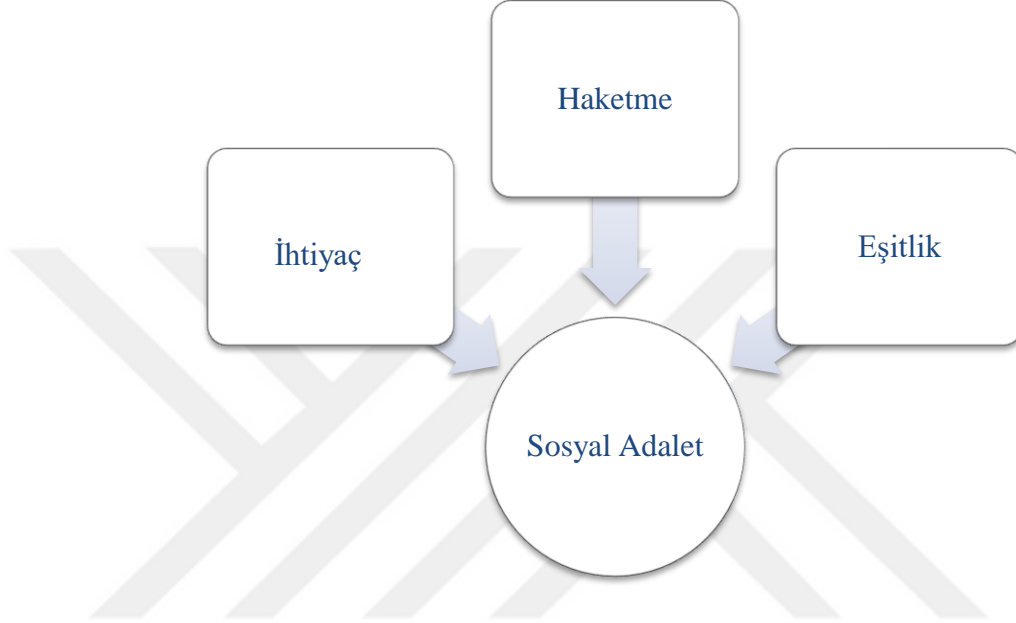
2.2.4. Sosyal Adalet İlkeleri

Sosyal adalet düşüncesinin çağdaş felsefecilerinden olan Miller, hayattaki avantaj ve dezavantajın bireyler arasında nasıl dağıtılması gerektiğinden hareket ederek sosyal adaleti açıklamaktadır (Miller, 1999).

Miller, bu avantajları serbest zaman etkinliklerine yönelik kaynaklar ve fırsatlar, ulaşım, barınma, kişisel güvence, ödül, madalya, rütbe, çocuk yardımı ve bakımı, tıbbi bakım, eğitim, makam, iş, mülk, eşya ve para olarak sıralamaktadır. Ayrıca yük veya kötü olarak kabul edilen dezavantajları ise yaşlılar için bakım, onur kırıcı iş, tehlike ve zorluk olarak belirtilmektedir. Miller, sıraladığı bu kötü ve iyi şeylerin çeşitliliği nedeniyle toplumdaki dağıtım ilkelerinin de birçok kriter baz alınarak açıklanması gerektiğini belirtmektedir. Bu açıdan toplumdaki her bir bireyin beraber yaşamının faydalarını ve sorumluluklarını adil paylaşımına ihtiyaç duymasından dolayı özellikle siyasal ve sosyal kuruluşların yeniden yapılandırılmaları gerekliliğini belirtmektedir (Yıldırım, 2011b).

Devlet, adalet veya toplumsal hayata yönelik yasalar, cezalar, sağlık bakımı ve vergiler gibi toplumsal alandaki adaletsizliklerin çözülmesinde çeşitli mekanizmalar ile önemli rol üstlenmektedir. Böylece devlet, kurumları veya bakanlıkları ile toplumdaki her bir bireyin dezavantajdan veya avantajdan faydalanmasını etkilemektedir. Devlet, uygulamaları ve politikaları ile sosyal adalete ya da bazen sosyal adaletsizliğe katkıda bulunmaktadır. Devlet diğer kurumların ve kuruluşların işbirliği olmadan yalnız başına sosyal adaleti sağlamakta yetersiz kalabilmektedir. Bu yüzden sosyal adalet, devletin veya kuruluşların uygulamalarını da tartışmayı gerektirmektedir. Çünkü yarı özerk konumdaki birçok kuruluş çoğu zaman önemsiz görünen kararları ile topluma

dezavantaj ve avantajların dağıtılmasında etkili olmaktadır. Bu bağlamda sosyal adaletin toplumdaki tüm bireylerin sosyal refahına katkı sunacak kurumsal düzenlemeler sayesinde mümkün olacağı belirtilmektedir. Bu düzenlemelerin de Şekil 1’de gösterilen sosyal adalet düşüncesinin bileşenleri ile uyumlu olması gerekmektedir (Yıldırım, 2011b).

Şekil 1. Sosyal Adalet Dengeleyici Bileşenleri,2011

Miller’e göre ihtiyaç temel bir gerekliliktir. Bu kavram kapasite veya fonksiyonları kullanamama gibi yaşamsal destekler adına gerekliliklerin olmaması ve bu yüzden oluşacak muhtemel tehlike ve risklerle ilgili bir kavramdır. Hak etme, performansa dayalı ödül kazanma kavramı ile ilişkilidir. Bu nedenle üstün performans ile ödül, ikramiye, madalya, rütbe, makam gibi karşılıkların elde edilmesini sağlar. Eşitlik ise tüm toplumların vatandaşlarını eşit kabul etmesi, o toplumdaki bireylerin birbirlerine eşit olarak davranmaları ve toplumsal fırsatların tüm vatandaşlar adına adil olarak dağıtılması ile ilgili sosyal bir idealdir. Miller, hayatın değerini arttıran, adaleti ve insan haklarını toplumda görünür kılan bu üç unsurun sosyal adalet ilkeleri ile açıklamaktadır (Yıldırım, 2011a).

2.2.5. Çocukların Korunması ve Sosyal Adalet

Dünya Bankası'nın raporlarına göre bugün öncelikle yoksul ülkeler olmak üzere birçok ülkede sosyal adalete yönelik birtakım sorunlar yaşanmaktadır. Sosyal minimumlar ve adil dağıtım dikkate alındığında dünya genelinde günlük tüketim ortalaması olan 1.25 doların altında hayat süren birçok yoksul aile bulunmaktadır. Diğer taraftan eğitim olanaklarının yetersizliği gençlerin ve çocukların fırsat eşitsizliğine neden olmaktadır. Bu durum çocukların toplumsal cinsiyet ön yargıları ile yoksulluk ve sosyal hayattaki haklarını kullanamamalarına neden olmaktadır (Yıldırım, 2011a).

Diğer taraftan dünya genelinde 72 milyon çocuğun bugün okula gidemediği, özellikle yoksul ailelerdeki çocukların okula kayıt yaptıрма oranlarının düşük olduğu ve yoksul ülkelerdeki varlıklı ailelerin çocuklarının da büyük bir bölümünün herhangi bir okula gitmediği görülmektedir. Kız çocukları açısından da eğitim olanaklarının gelişmesine karşın dar gelirli ülkelerde toplumsal cinsiyet ön yargılarının fazla olduğu görülmektedir. Dünya Bankası rakamlarına göre dünya genelinde yaklaşık 50 milyon aile küresel krizlerden dolayı yoksullaşmıştır. Yoksul aileler de çocukların okul masrafları, sağlık ve besin kaynaklarına yönelik tüketim harcamalarını azaltmak durumunda kalmışlardır (Dünya Bankası, 2010).

Çocuklar sahip oldukları özellikleri dolayısıyla korunmaya en çok ihtiyacı olan gruptur. Bu konuda birçok yasal düzenleme yapılmasına rağmen çocukların ihmal ve istismar olayları geçmişte günümüze kadar yaşanmaya devam etmektedir. Çocukların kendilerini koruyabilme gücüne sahip olmamaları nedeni ile istismar ve ihmal duygusuna en çok maruz kalan kesim olmaktadır. Bu yüzden en çok desteklenmesi ve korunması gereken kesim çocuklardır (Taş, 2017).

Yukarıda ifade edilen birçok nedenden dolayı bugün birçok ülkede politikacılar gençlerin ve çocukların hayatlarını biçimlendiren siyasal, sosyal ve ekonomik koşullar ile onların gelecekleri adına her düzeydeki program ve politika geliştirmesine ve bu program ve politikaların hızlı bir şekilde uygulamaya konmasına dikkat çekmektedirler. Gençlerin ve çocukların hayatı için sosyal adaletin garanti altına alındığı bu politika ve programlarda onların hayatlarına dönük potansiyellerinin ve mücadelelerinin anlaşılması, gelecek kuşakların geçim kaynakları ve refahı açısından önemli bir ihtiyaç

olarak görülmektedir. Çünkü bütün ülkelerde gençler ve çocuklar teknolojik yenilikler, ekonomik gelişme ve sosyal değişimin öncü aktörlerindedir. Bu çocukların yaşadığı toplum onların vizyonları, yüksek enerjileri, idealleri ve hayallerinin sürekliliğini sağlamada son derece önem arz etmektedir. Bu açıdan gençlere ve çocuklara dönük politikalar ve programlar onların hayat koşullarının daha iyi bir şekilde anlaşılmasına ve iyileştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bunun yanında gelişmenin temel dinamiklerinden olan insan kaynağına yapılan yatırımlar onların ülkelere ve topluma yatırım yapmaları anlamına gelmektedir (Yıldırım, 2011a).

Bunun yanında bütün çocukların ve ailelerinin içerisinde yaşadıkları koşullar iyileştirilebilir, ailelerin yaşam kaliteleri ve eğitim düzeyleri artırılır risklerin oluşması önlenir ise çocuklar istismara ve ihmale uğramayacaklardır. Bu kapsamda yapılacak çalışmalarda hukuki reformların yapılması, sosyal ve kültürel değerlerin çocuklara yönelik şiddeti azaltacak düzeyde değişmesi konusunda çalışmalar yürütülmesi ve ekonomik eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar yapılması şeklinde sayılabilir (Acehan, ve ark., 2013).

2.2.6. Sosyal Adalet Savunuculuğu

Savunuculuk, meslek elemanları ve bireylerin en önemli etik sorumluluklarından ve rollerinden birisidir. Bireyin sorunlarından kurtulabilmesi, sosyal yaşamı ve kişisel duygularını geliştirebilmesi için meslek çalışanlarının savunuculuk yetkinliklerini kullanması gerekmektedir. Sosyal adalet savunuculuğu ise politik, ekonomik ve sosyal açıdan dezavantajlı olan grupların iyileştirilerek güçlendirilmesi ve uzun süreli ve sistemli bir değişim yaratmak adına gösterilen çabaların tümü şeklinde belirtilmektedir. Sosyal adalet savunuculuğu, ekonomik, ırk, etnik köken, yaş ve milliyet gibi durumlardan ötürü dezavantajlı durumda olan ya da dezavantajlı duruma sürüklenen gruplara dönük eşitsiz durumları ve bu eşitsizlikleri ortadan kaldıracak tedbirleri konu edilmektedir (Klugman, akt., Kalaycı, 2018).

Bireylerin, ailelerin ve toplumların sosyal, kişisel ve akademik gelişimlerini engelleyen ekonomik, politik ve sosyal her türlü eşitsizliği gidermek adına sosyal adalet savunuculuğu bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu noktada sosyal savunuculuğun bir toplumda dışlananlar için onların eşitlik problemlerini çözecek bir adım olduğu

belirtilmektedir (Ratts, 2009). Dolayısıyla sosyal adalet savunuculuğu düşüncesini önemsemek profesyonel ve kişisel alanda meslek çalışanlarının tüm ayrımcılıklara ve eşitsizliklere karşı durmalarını gerektirmektedir (Keklik, 2010). Sosyal adalet savunucuları birbirleriyle bağlantılı olan üç değere dayanmaktadır. Bunlar:

- Toplumda yaşayan herkesin iyi bir yaşam sürebilmesi adına kaynakların adil dağıtılması gerekmektedir.
- Tüm insanlar eşit insan haklarına sahiptirler. Bunun yanında toplumsal çeşitlilik kabul edilmelidir.
- Bütün insanlar kendilerini temsil edebilmeli ve savunabilmelidir.

Daha eşit ve adil bir topluma ulaşabilmek adına sosyal adaletin önündeki baskı, ayrımcılık ve önyargı engellerini anlamak gerekmektedir. Bu engellerin birçoğu toplumsal gruplar ile insanların birbirlerine yaklaşımları ile ilgilidir. Ekonomik ve sosyal adaletin geliştirilmesi adına bilgiyle birlikte mesleki değerlere ve uygulama becerilerine de sahip olunması gerekmektedir. Bunun yanında sosyal adaleti sağlamaya dönük bütün eylemlerin bireyin değeri ve saygınlığı açısından tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir (Tuncay ve Erbay, 2006 :56). Savunuculuk yetkinlikleri şu dört çerçevede ele alınmaktadır. Bunlar (Bayoğlu, ve ark., 2014):

- Müracaatçı savunuculuğu
- Müracaatçının güçlendirilmesi
- Sistem savunuculuğu
- Toplum ortaklığı

Bu sınıflandırmaya göre müracaatçının güçlendirilmesi: dezavantajlı ve güçsüz bireylerin, toplumların veya grupların kendi güçlerinin farkına vardıkları, hayatlarında kullanabilecekleri kapasite becerilerini geliştirdikleri bunun yanında toplumda başkalarının güçlendirmelerine aktif olarak destek oldukları süreci ifade etmektedir. Müracaatçı savunuculuğu, meslek çalışanlarının kendilerine başvuran müracaatçı adına birlikte hareket edebilmek için imkânlarını kullanmasını içerir. Toplum ortaklığı, müracaatçının gelişimini etkileyen çevresel faktörlerin belirtilmesi adına meslek çalışanının kullandığı savunuculuk yetkinliklerindedir. Sistem savunuculuğu ise sistem

veya kuruluşların etki alanlarında bulunan müracaatçılar adına hareket etmelerinin müracaatçının gelişimini engelleyen çevresel etkenleri tanımlayabilme yeteneği gerektirdiğini ifade etmektedir (Bayoğlu, ve ark., 2014).

2.2.7. Sosyal Hizmet Uzmanlarının Savunuculuk Görevi

Sosyal adalet, sosyal hizmetin etik bir ilkesi olarak ele alınmaktadır. Bu ilkede sosyal hizmet uzmanları mücadeleciler bir rol üstlenmektedirler. Sosyal hizmet uzmanlarının toplumdaki sosyal adaletsizlik ile mücadele edecekleri vurgulanmakta, özellikle ezilen ve savunmasız grupların haklarında savunucu bir rol oynadıkları belirtilmektedir. Sosyal hizmet uzmanları müracaatçılarını sağlamakla yükümlü oldukları her ihtiyacı aslında müracaatçının sosyal bir hakkı şeklinde ele almaktadır (Çoban, 2017).

Bir çocuğun kendisi ve ailesinin geçimini sağlamak amacıyla çalışması çocuğun eğitim hakkından mahrum kalmasının yanında sağlıklı çevrede büyüme hakkını da engellemektedir. Sosyal hizmet ise çocuğun eğitim hizmetlerinden faydalanması ve sağlıklı bir çevrede yetişip büyümesi için gereken düzenleyici önlemlerin alınması için toplumsal kaynakları harekete geçirmektedir (Çoban, 2017).

Bu noktada bir hakkın ihlali bir başka hak ihlallerine de neden olacağından insan hakları bir bütün şeklinde ele alınmalıdır. İnsan hakları ülkeler adına ulaşılması hedeflenen düzeni ifade etmektedir. Bu hakların kullanılması ve insan hak ihlallerinin önlenmesinde müracaatçılar adına savunuculuk yapan disiplin de sosyal hizmet disiplini'dir. Dolayısıyla sosyal adaletin sağlanması sosyal hizmet mekanizmalarının etkili bir şekilde temin edilmesi ile mümkündür. Sosyal adaletin gerçekleştirilmesinde sosyal hizmet uzmanlarının dayanak noktaları ise sosyal refah politikaları ile sosyal devlettir (Karacan,2010). Sosyal hizmet sosyal adaleti gerçekleştirirken şu yaklaşımlardan faydalanmaktadır (Çoban, 2017):

- Güçlendirme yaklaşımı
- Baskı karşıtı yaklaşım
- Özgürleştirici yaklaşım

Bu yaklaşımlar sosyal hizmet uzmanlarına müracaat edenlerin yaşadıkları problemleri toplumdaki daha geniş eşitsizliklerin sebep olduğuna dikkat çekip o toplumda dezavantajlı konumda olup sosyal hizmet uzmanına müracaat edenlerin güçlendirilmelerini amaçlamaktadır.

Sosyal hizmet, sosyal adaletin sağlanması ve korunması için baskılara karşı duran bir uygulama anlayışıdır. Bu noktada sosyal hizmet, hak ihlaline uğrayan müracaatçılara sahip oldukları hakları kullandırma konusunda hak savunuculuğu yaparken kendisini çoğu zaman hem devletin içerisinde hem de devletin karşısında konumlandırmak zorundadır. Çünkü sosyal hakları kişilere sağlamakla görevli olan mekanizma devlettir. Fakat toplum ile piyasa arasında kaldığı durumlarda sosyal hizmet uzmanları toplum adına savunuculuk yapması gereken meslek çalışanlarıdır. Sosyal hizmet uzmanları güçsüz olan birey ve grupların kendi hayatları üzerinde kontrol yetkinliğine sahip olmaları konusunda onları güçlendirip yetkilendirerek onları haklarını savunan ve talepte bulunan gruplar haline getirip toplumdaki sosyal adaleti sağlamayı hedeflemektedirler (Çoban, 2017).

2.3. Kavramsal Olarak Çocukluk

Yaşam zincirinin değişmez ve doğal halkalarından olan çocukluk kavramı farklı toplumlarda farklı tarihsel evrelerde hatta aynı toplumsal hayatın farklı kesimlerinde dahi farklı anlamlar taşımaktadır. Bilimsel alanda yaşanan gelişmeler ve insan hakları çalışmaları sonucunda ortaya çıkan gelişimsel bakış açısı çocuğa ve çocukluğa dönük bütün kavramları ve tanımları değiştirmiştir (Sağlam ve Aral, 2017). Çocuğa yönelik günlük hayatta ufaklık, yavru, sabi, sübyan veya velet şeklinde ifadeler kullanılmaktadır.

Çocukluk uzun bir dönem boyunca yetişkin olmayan, tek başına karar alamayan biyolojik geçiş süreci şeklinde tanımlanmıştır. Çocuklara yönelik yapılan bu eksik ve geçici tanımlamalar sonucunda bağımsız olamayan ve niteliksiz bir sistem oluşmuştur (Sağlam ve Aral, 2017).

Literatürde çocuk kavramına yönelik ortak bir tanımlamaya rastlamak güçtür. Ancak çocuğa yönelik tanımlamaların bazı ortak noktaları bulunmaktadır. Bu ortak

noktalar: ergin olmaması, gelişen bir yapıda olması, korunma ihtiyacı duyan masum bir varlık olması ve bağımlı olması ile genel olarak 18 yaşından küçük olması şeklinde belirtilebilir. Çocukluk, insan hayatının ilk evresindeki varlıklar olarak kabul edilmektedir. Bu noktada dünyada bulunan her çocuğun ahlaki, ekonomik, ruhsal, sosyal ve fiziksel açıdan sağlıklı bir çevrede yetişmesi ve istismar ile ihmalden korunması düşüncesi bütün toplumların öncelik verdikleri konu arasında yer almalıdır (Beter, 2010).

Çocuklar dünyaya geldikleri ilk andan itibaren gelişme süreleri içerisinde sosyal çevresi ile ailesiyle etkileşimi sonucunda ortaya çıkardığı sonuçları içselleştirip karakterini ve kişiliğini oluşturmaktadır. Bu yüzden çocukluk dönemi bireyin karakterinin ve kişiliğinin temelini atıldığı dönem olmasından dolayı son derece önemlidir. Bu dönemde çocukların beslenme ve bakım gibi temel ihtiyaçlarının yanında ebeveynleri tarafından sevgiye ve ilgiye de ihtiyaç duyarlar. Dolayısıyla annelerin ve babaların çocukluk döneminde çocuklarına gösterdikleri davranışlar, çocuğun yetiştiği ortam ile yetişkinlerin çocuklara yönelik davranışları çocukta sağlıklı bir kişiliğin oluşması açısından son derece önemlidir (Bayhan, 1998).

Çocuğa verilen değer ile çocuk olmanın anlamı kültürden kültüre ve toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Bu noktada tarım ve hayvancılığın temel geçim kaynağı olduğu toplumlarda çocuklara gösterilen değer ile sanayi toplumlarında çocuğa gösterilen değer oldukça farklılık gösterecektir. Özellikle tarım toplumlarında tarım arazilerinde çalışacak birey sayısını arttırmak amacıyla çocuk sahibi olmak teşvik edilmektedir. Benzer şekilde toplumsal kazanımların ailenin sahip olduğu fiziksel güç ile ilişkili olduğu yerlerde çocuk sahibi olmak ya da çocukları korumak farklı bir anlam taşımaktadır. Bunun yanında dünyanın birçok yerinde de insanlar çocukları ekonomik bir güç olarak görmeye devam etmektedir (Beter, 2010).

2.3.1. Çocukluk Kavramı

Bireyin gelişim sürecindeki en masum ve en özel hali çocukluk dönemidir. Bu dönem geçmişten beri bir çok bilim adamının, düşünürüm, din adamının, devlet yöneticisinin, eğitiminin ve çocuklarla ilgilenen herkesin kendi bakış açısıyla tanımlamaya çalıştığı dönemdir. Çocukluk dönemine ve çocuğa yönelik yapılan

tanımlamalar da bilişsel yapıdan masumiyete, fiziksel gelişimden cinselliğe kadar bir çok açıklama yapılmıştır. Tüm bu açıklamalardaki ortak nokta ise çocukların yetişkinlerden ayrılmaya çalışılmasıdır. Çocukluk döneminde ve çocuğa yönelik tanımlamalar tarihsel süreçte farklılıklar göstermiştir (Sağlam ve Aral, 2017).

Toplumsal hayat içinde bireylerin birbirlerine yönelik tutumları toplumdan topluma değiştiği gibi kültürel bir yönü olan çocukluk olgusu da ve dolayısıyla çocuğa yönelik tanımlamalarda da farklılıklar olacağı belirtilmektedir (Öktem, 2012). Buradaki önemli ve zor olan husus ise çocuğa yönelik kavramsal tanımlama yapılırken bu tanımlamanın sosyolojik ve biyolojik bilgileri mi yoksa pozitif hukuk bilgilerine mi dayandırılarak yapılacağıdır. Çünkü bu tanımlamalar toplumların ve yasaların çocuğa dönük bakış açılarını da doğrudan etkilemektedir (Kök, 2002).

Çocuk ve çocukluk kavramlarına yönelik Ortaçağ'da modern tanımlamalara rastlanılmamıştır. O dönemde çocukluk ergenlik ve bebeklik arasındaki evre ve akraba şeklinde ifade edilmiş ve çocuklar görünüşte küçük yetişkinler şeklinde algılanmıştır (Gander ve Gardiner, 2010).

Çocuk kavramına yönelik bir tanımlamada çocuk gelişen ve olgunlaşma aşamasını henüz tamamlamamış, ergen sayılmayan insan yavrusu ve yurttaş şeklinde tanımlanmaktadır (Yörükoğlu, 1984). Başka bir tanımlamada ise çocuk duyarlı, masum ve yetişkinlere bağlı bir varlık şeklinde tanımlanmaktadır (Akyüz, 2000).

Çocukluk dönemi, gelişim psikolojisi açısından ergenlik ve bebeklik arası dönem şeklinde tanımlanırken hukukta çocukluk, bireyin ergin sayılana dek geçirdiği süre olarak görülmektedir. Türk hukuk mevzuatında çocuğa yönelik ortak bir tanımlamanın bulunmamasına karşın farklı kanunlarda çocuğa ilişkin maddeler olduğu bilinmektedir. Örneğin iş hukukunda çocuğa yönelik tanımlama yapılmazken çocuklarla ilgili hükümler bulunmaktadır. İş hukukunda 18 yaş çocuk yaş grubu açısından üst sınır olarak belirlenmektedir (Beter, 2010).

Bunun yanında ceza muhakemeleri kanununda 12 yaşını doldurmamış olanlara ceza verilmemesi gerektiği belirtilmektedir. Çocuk koruma kanunun üçüncü maddesinde de çocuk daha erken yaşta ergin dahi olsa 18 yaşını doldurmamış kişi

şeklinde tanımlanmaktadır. Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre ise çocuk, ulusal yasalar doğrultusunda daha erken yaşta ergin sayılma durumu dışında 18 yaşının altındaki tüm bireyleri kapsayan bir terim şeklinde kullanılmıştır. Çocuk hakları Sözleşmesi'nden önce çocuğa yönelik bir tanımlamanın yapılmadığı bilinmektedir. Bu durumda her ülke normlarına göre çocuk farklı şekillerde tanımlanmaktaydı (Beter, 2010).

Hukuki bir çok metinde yer bulan çocuk veya çocukluk kavramına yönelik tartışmalar yaşandığı ve farklı hukuksal alanlarda çalışanların kendi alanlarındaki farklı kriterleri kullanarak çocukların ergenliği veya yaşını ya da hareketlerine bağlı kalarak farklı çocuk tanımları yaptıkları görülmüştür. Bu noktada uzmanlar çocuk kavramına yönelik birey hayatının doğumdan ergenlik dönemine kadar geçirdiği süreç, henüz gelişim evresi içerisinde olan insan yavrusu, yeterli olgunluğa ulaşmamış ve ergen sayılmayan küçük vatandaş gibi tanımlamalar ile ifade edilmeye çalışılmıştır. Bunun yanında çalışan çocuklar için küçük yaşta olmasına bağlı kalarak her işlemini yapamayan ve sorumsuz bulunmayan insan ifadesi de kullanılmıştır (Çelik, 2005).

Çocuğa yönelik tüm tanımlamalarda çocukların yetişkinlerden farklı bir yapıda oldukları ve bu yüzden onlara karşı gösterilecek davranışların ve uygulamalarında yetişkin bireylerden farklı olması gerektiği bildirilmiştir (Bağlı, 2003).

2.3.2. Çocukluk Kimliği

Kır (2015:3-4) Sağlık yöneticilerinin çocuk istismarına ve ihmaline dönük farkındalık ve bilgi düzeylerini incelediği Yüksek Lisans Tezi'nde çocuk kimliğini şu şekilde ifade etmektedir:

Çocuk: Henüz 18 yaşını tamamlamamış kişi.

Çalışan Çocuk: Okul ve sokak dışındaki zamanlarını Küçük sanayi, tarım sektörü ve diğer marjinal sektörlerde çalışarak geçiren 15 yaş altındaki çocuklar.

Çocuk Hakları: Kanunlarla güvence altına alınan veya ahlaki olarak dünyadaki bütün çocukların sahip olması gereken barınma, sağlık ve eğitim hakları ile cinsel, duygusal veya fiziksel sömürülere karşı korunma hakkı.

Koruma Altındaki Çocuk: Duygusal, toplumsal, ahlaki, zihinsel ve bedensel gelişimi ve bireysel güvenliği tehlikede bulunan istismar ve ihmal edilen veya suç mağduru olup kamu otoritesi tarafından koruyucu ailenin yanına veya kurumlara yerleştirilen koruma altına alınmış çocuk.

Korunmaya Muhtaç Çocuk: Duygusal, toplumsal, ahlaki, zihinsel ve bedensel gelişimi ve bireysel güvenliği tehlikede bulunan annesiz veya babasız, anne veya babası ya da her ikisi birden belli olmayan, annesi ve babası ya da her ikisi tarafından terk edilmiş olan, annesi ve babası tarafından istismar ve ihmal edilip uyuşturucu, alkol, dilencilik, fuhuş gibi fiziksel ve sosyal tehlikelere kötü alışkanlıklara karşı savunmasız kalan çocuk.

Mülteci Çocuklar: Başka bir yere veya ülkeye sığınan çocuklar, sığınmacı çocuklar.

Sokakta Çalışan Çocuk: Günlük zamanın önemli bir bölümünü sokaklarda su, simit ve mendil gibi maddeler satarak geçiren bir kısmı ailesiyle beraber yaşayan ve denetimi altında olan önemli bir kısmı da sokaklarda yaşayan çocuk.

Sokakta Yaşayan Çocuk: Vasisi veya ailesi ile koruma altında bulunduğu kurumda ilişkisini tamamen veya kısmen kesmiş, sokakta yaşayan, Eğitim öğretimine devam edemeyen çocuk.

Suçta Sürüklenen Çocuk: Yasalarda suç olarak kabul edilen herhangi bir eylemi işlediği belirtilen hakkında kovuşturma ya da soruşturma bulunan ya da işlediği bir suçtan dolayı hakkında güvenlik tedbiri uygulanan çocuk.

2.3.3. Tarihsel Süreçte ve Günümüzde Çocuk ve Çocukluk

Toplum ve insanı inceleyen birimlerin birbirleriyle karşılıklı etkileşimleri ve bilgi artışı çocuğa yönelik ilgiyi arttırmıştır. Tüm toplumlarda ve tarihin hemen hemen her dönemlerinde babanın ve annenin çocukları üzerinde ekonomik ve yasal kontrol gücü bulunmaktaydı. Fakat babanın ve annenin bu gücü içerisinde bulunan zamana göre farklılıklar göstermektedir (Tan, 1989). Çocuk üstünde mutlak otoritenin bulunduğu ilk çağlardan 21. yüzyıldaki çocuğu merkeze alarak ona birey olduğu için saygı gösteren anlayışa ulaşılmıştır (Sağlam ve Aral, 2017).

Aristo, çocukluğu birey hayatı içerisinde felaket olarak tanımlamaktadır. Ona göre birey hayatını tehlikeye sokan bütün kazalar, hastalıklar ve zorluklar çocukluk döneminde gerçekleşmektedir. Aristo, çocuğun davranışlarında akli kullanmadığını bunun için de erdeme ulaşamayacağını ve erdeme ulaşmayan çocuğun da kendi haline bırakılmasıyla huzursuzluk ve umutsuzluğun oluşacağını ifade etmektedir. Diğer taraftan Augustin, çocukluğu günahkârlık ile nitelemektedir. Ona göre henüz çocuk iken annesinin göğüslerine saldıran bebek bu davranışıyla günahkârlığın belirtisini göstermektedir. Bunun yanında Augustin'e göre çocuklardaki iyilik eğilimleri onların zayıflıklarının bir göstergesidir (Bumin, 1983).

Tarihsel süreç içerisinde Antik Yunan'da çocuklar üzerinde babanın mutlak egemenliği olduğu belirtilir. Bu egemenlik Germanler de babanın çocuğu öldürmesine kadar gidecek sınırsız bir hal almıştır. Ortaçağ'da ise kilisenin de etkisiyle çocuğun sadece babaya ait olan bir varlık olmadığı bunun yanında kiliseye de bağlı olduğu kabul edilmiştir. Bunun yanında kilise cezai sorumluluk yaşı olarak yedi yaşını belirlemiş ve yedi yaşında olan çocukların artık çocuk olmadıkları ve sorumsuzluklarının da ortadan kalktığını kabul etmiştir (Kırımsoy ve ark., 2013).

Çocuklar açısından ortaçağ çok zorlu geçen bir dönemdir. Çocuklar Orta Çağ'da ağır cezalar ve sert disiplin anlayışlarıyla karşı karşıya kalmış ve savunma için yapılan büyük kalelere hapsedilmiştir. Ancak bu dönemde kısmi bazı olumlu örnekler ve rahatlamalarda yaşanmıştır (Elkind, 1999). Bunun yanında Orta Çağ'da insanlar çocukluk dönemini hayatın farklı bir dönemi şeklinde görmemekte, altı ile 18 yaş arasını belirleyici yaş şeklinde kabul etmemekte ve büyüyen bireyin beslenme ihtiyaçlarını dikkate almamaktadır (Gander ve Gardiner, 2010).

Orta Çağ'ın çocukları küçük yetişkin şeklinde gördüğü anlayış o dönemin sanat eserlerinde de görülmekte ve o döneme ait tablolarla çocuklar yetişkin kıyafetleri giymiş halde yetişkinlerin yüz ifadeleri ve yetişkin beden oranlarıyla görülmektedir (Gander ve Gardiner, 2010). Bu anlayışa paralel bir şekilde o dönemde çocukların oyuncakları onları yetişkinlik dönemine hazırlamak amacıyla kullandığı araçlar şeklinde algılanmaktadır (Akbaş ve ark., 2009).

Yaşam şartlarının zorluğu ve çocuk bakımı konusunda yaşanan bilgi eksikliklerinden dolayı Orta Çağ'da çocuk ve bebek ölümleri çok fazla yaşanmaktadır. Bu yüzden çocukların altı yaşına kadar ailelerinin bir üyesi şeklinde kabul edilmediği ailelerin altı yaşına kadar çocuklarına bağlanmaktan korktukları belirtilmektedir (Gander ve Gardiner, 2010).

İslamiyet öncesi Türk toplumlarında ise çocuklar önemsenmekte ve çocuğu bulunmayan aileler hor görülmektedir. Bu dönemde çocuk eğitimlerine özellikle erkek çocuklarının eğitimlerine özel önem verilmektedir. Bu durum dede korkut hikâyelerinde görülmektedir. Bu hikâyelerde bunun dışında babaların çocukları üzerinde sonsuz bir velayet hakkının olmadığı da anlatılmaktadır (Aksoy, 2011).

Türk İslam toplumlarında Orta Çağ'da Avrupa'dan farklı olarak çocuklara buluş çağlarına kadar özel önem verilmekte ve çocukların eğitim almaları gerektiği düşüncesi ön plana çıkmaktadır. Bunun yanında çocukların yedi yaşına kadar masumiyetleri ön plana çıkarılarak onların bu dönemlerde bütün kötü muamelelerden korunması gerektiği, onlara değer verilerek çocuklarla olumlu ilişkiler kurulması gerektiği ve ailelerin özellikle de babaların çocukları üzerinde belirgin bir otoritelerinin bulunduğu belirtilmektedir (Sağlam, 2002).

Onuncu yüzyılda Farabi'nin çocukların bireysel farklılıklarına işaret etmesi, çocuklarda zihinsel eğitimin önemli olduğunu vurgulaması ve çocuk gelişiminde dengeye işaretleri o dönemdeki çocukluk anlayışını etkilemiştir. Bunun yanında İbni Sina'nın da aynı dönemde çocuklarda beden ve ruh sağlığına dikkat çekerek çocuklara onların ihtiyaçları ve ilgileri doğrultusunda yaklaşım bu sayede çocukların sevgisini kazanma vurgusu ve Gazali'nin çocuğun davranış eğitimlerinde pekiştirmenin önemine vurgu yapması ile çocuklar açısından oyun oynamanın önemini belirtmesi çocukluk ve çocuk anlayışının gelişmesi ve günümüzdeki anlayışa yaklaşmasını sağlayan yaklaşımlardır (Yavuzer, 2003).

Gazali, bunların dışında çocuklara sevgi gösterilmesi gerektiğinin altını çizerek çocukların zinde ve dinç kalması ile belleklerinin yenilenmesinin yolunun oyun oynamaktan geçtiğine ifade etmektedir (Durakoğlu, 2014).

Yine aynı dönemde Yusuf Has Hacıp tarafından yazılan Kutadgu Bilig’te eğitim ve çocuk konuları geniş yer tutmuştur. Yusuf Has Hacıp eserinde çocukların büyüme süreçlerini felsefi açıdan ele alarak Nasrettin Hoca, Mevlana, Hacıbektas Veli Ve Yunus Emre gibi çocuk eğitimi konusunu farklı biçimde ele almaktadır. Osmanlı devleti döneminde ise çocuklar babalarının hukuki denetimi ve velayeti altındadır. Fakat çocukların eğitimi konusu daha çok annesiyle büyük annesinin sorumluluğundadır (Aksoy, 2011).

Sanayi devrimi ile birlikte çocuklar yeni sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Başta İngiltere ve Amerika gibi gelişmekte olan ülkelerde yoksul aile çocukları fabrikalar açısından ihtiyaç duyulan iş gücünü sağlamak amacıyla kullanılmış ve çocuklar çok küçük yaşlarda çalışmaya başlamıştır. Bu durum onların çocuklarının ellerinden alınmasına neden olmuştur (Sağlam ve Aral, 2017).

Bilimde ve teknolojiye yaşanan gelişmeyle beraber eğitilmiş bireylere olan ihtiyaç da artmış ve sonuçta çocuklar fabrikalardan çıkarılarak okullara yönlendirilmiştir. Yaşanan bu gelişme çocuklara yönelik yaklaşımları da etkilemiş ve 20. yüzyıl başlarında dünyanın çocuklara ait bir şekilde tekrar ele alınmasına ve birçok akademik çalışmada çocuğu ve çocukluğu keşfetmeye ayrıldığı belirtilmektedir (Yapıcı ve Yapıcı, 2004).

İnsanlar ortaçağ karanlığından kurtulmaya başladıkça yeni bakış açıları oluşmuş ve özellikle çocuğa, insana ve eğitime yönelik görüşler gelişimsel ve insancıl temele oturmuştur. Aydınlanma dönemi ile beraber çocuklar yurttaş olarak ele alınmış ve babaların çocuklar üzerindeki mutlak otoritesi kırılmaya başlamıştır. Çocukların masum birer varlık olduğu için korunmaları gerektiği ifade edilmiş ancak sanayi devriminden sonraki ağır çalışma koşulları ve kapitalist üretim yapısı çocukları olumsuz etkilemiştir (Sağlam ve Aral, 2017).

John Lock’un çocukların zihinlerini boş bir levha şeklinde tanımlaması ve bu levhaları da devletin, öğretmenlerin ve ailelerin şekillendirmesi gerektiği düşüncesi çocukluğa yönelik anlayışın değişiminde önemli bir etken olmuştur (Akbaş ve Topçuoğlu, 2009). Yine bu dönemde Rousseau tarafından kendi kendine karar alarak bu kararları uygulayabilen, kendine saygısı yüksek olan, kendini ifade edebilmede problem

yaşamayan, karşılaştığı sorunları çözebilen, davranışlarını kontrol edebilen, kendi doğasıyla uyumlu ve barışçıl çocukların yetiştirilmesine yönelik görüşleri çocuklara dönük bakış açılarının temelden değişmesine neden olmuştur (Korkmaz, 2012).

Rousseau ve Locke gibi başka bilim adamlarının da o dönemde çocukları önemseyen ve onlara değer veren bir anlayışla dile getirdikleri fikirler zaman içerisinde birbirlerini etkileyerek çocuklara yönelik daha olumlu düşüncelerin oluşumuna yol açmıştır. Sanayi devriminden sonra Amerika'da sömürgeciliğin egemen olması ile birlikte çocuklar ev dışında veya tarım alanlarında çalıştırılarak ticari bir kazanç şeklinde görülmüştür. Kölelerin çocukları ise bu anlayıştan çok daha uzakta hayvanlarla beraber yaşadıkları ve sabahın erken saatlerinden güneş batana kadar çalıştıkları belirtilmektedir. Çocuklara yönelik ciddi anlayış değişiklikleri yaşanırken öte taraftan çocuk sıkıntıları hala yaşanmakta ve o 21. yüzyılda dünyada çocuk konusunda yeni bir anlayışına yaklaşıldığı söylenebilir (Sağlam ve Aral, 2017).

2.4. Çocuk İhmali

Eğitimden sağlığa, beslenme neden barınmaya kadar hayatın bütün alanlarında görülen eşitsizlikler en çok çocukları etkilemektedir. Toplumsal yapının önemli bir bölümünü oluşturan çocukların sağlıklı bir çevrede gelişmeleri geleceğin toplumu açısından da son derece önemlidir. Gelecekte daha sağlıklı bir toplumun oluşabilmesi için bugünün çocuklarının sağlıklı bir çevrede yetişmeleri gerekmektedir. Bu nedenle çocuklarda sağlıksızlığa yol açan ihmalin tanımlanması ve buna yönelik önlemlerin alınarak müdahalelerin yapılması önemlidir (Güner ve ark., 2010).

Çocuk ihmali, çocuğa bakmakla yükümlü olanların bu yükümlülüklerini yerine getirmemesi çocuğa sağlık, giyim ve beslenme ile duygusal ve sosyal ihtiyaçları veya yaşam koşulları açısından gereken ilgiyi göstermemesi, çocuğun duygusal ya da fiziksel yönden ihmale uğraması olarak ifade edilebilir (BAÜ, 2019).

Bu tanımlamaya paralel başka bir tanımlamada da başta babası ve annesi olmak üzere çocuğa bakma yükümlülüğü bulunanların ve diğer yetişkinlerin çocuğun ihtiyacı olan sağlık, eğitim, barınma, giyinme, beslenme ve sevgi gibi temel ihtiyaçlarını ihmal

etmesi ile çocuğun sosyal, ahlaki, duygusal ve bedensel gelişiminin engellenmesi şeklinde tanımlanmıştır (Bahar ve ark., 2009).

İhmal davranışı, çocuktaki psikososyal gelişimi olumsuz şekilde etkilemektedir. İhmal davranışı genellikle somut bir zarar oluşturmakla birlikte her zaman zarar oluşturma olasılığı bulunan önemli bir durumdur. Bir kere ihmal edilmeden sürekli şekilde ihmal edilmeye kadar değişmektedir. Çocukların ihmal edilmesi istismardan daha sık görülmesine karşın istismar kadar zarar verici ve etkileyici görülmediğinden üzerinde çok fazla durulmamaktadır. Dolayısıyla ihmalin sonucunda ciddi bir yaralanma veya ölüm gibi bir sonuç gerçekleşmemişse genellikle göz ardı edilmektedir. Ancak detaylı incelemeler sonucunda çocuk ölümlerinin nedenleri arasında çocuk ihmalinin önemli bir yer tuttuğu ve yıllar içerisinde de bunun artış gösterdiği gözlemlenmektedir (Çamurdan, 2006).

İhmale maruz kalan çocuklarda genellikle şu belirtiler görülmektedir (BAÜ, 2019):

- Kötü beslenme ve açlık belirtisi
- Yaştlarından farklı olarak olması gereken kiloyu koruyamaması, çok zayıf veya şişman olması
- Büyüme geriliği
- Uykusuzluk
- Düşük düzeyde benlik saygısı ve kendine değer göstermeme
- Nesnelere ya da insanlara dönük bağlanma problemi yaşama
- Arkadaşlık ilişkisi kuramama
- İlgı ihtiyacı dolayısıyla hayır cevabını verememe

2.4.1. Sınıflandırması

Çocuk ihmali sınıflandırmasını keskin çizgilerle birbirinden ayırmak mümkün değildir. Uygulamada bir çocuk çoğu zaman birden çok türden istismara maruz kalmaktadır. Bu çalışmada literatürde en çok kullanılan ihmal sınıflandırmasına yer verilecektir. Literatürde en çok kullanılan ihmal sınıflandırması ise:

- Duygusal ihmal
- Fiziksel ihmal
- Eğitimsel ihmal

2.4.1.1.Duygusal İhmal

Duygusal istismara ve fiziksel ihmale çoğu zaman eşlik eden duygusal ihmal çocuğun temel ihtiyaçlarından olan ilgi, değer gösterilme ve sevgiden mahrum bırakılması olarak tanımlanmaktadır. Çocuğu sevgiden yoksun bırakma onun ihtiyaç duyduğu duygusal alaka ve samimiyetin çocuğa gösterilmemesi olarak da ifade edilebilir. Çocukların duygusal anlamda ihmal edilmesi onlarda güven problemi ve kendi kendine yetme özelliklerini engellemektedir (Kocaer, 2006).

Duygusal ihmal, çocuğa ilgi ve sevgi göstermeme gibi durumlarda ortaya çıkabilmektedir. Ailelerin çocuklarının duygusal gereksinimlerini kayıtsız kalması, çocuklarını duygusal olarak reddetmesi, yok sayması, onları okula göndermemesi, okula gönderse dahi çocukların problemleri ile ve başarısızlıklarıyla ilgilenmemesi durumlarında ortaya çıkmaktadır (Şahin, 2002).

İhmal davranışı ülkemizde birçok ebeveyn tarafından isteyerek ya da istemeyerek gerçekleştirilen bir davranıştır. Güler ve arkadaşları tarafından 2002 yılında yapılan bir araştırma sonucunda annelerin %93'nün çocuklarını duygusal açıdan ihmal ettiklerini belirlemiştir. Annelerin çocuklarına sevgilerini belli etmemeleri onların ahlaklarını bozmama ve şıarmaması amacıyla onları disipline etme yöntemi olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla anneler genellikle çocuklarına olan sevgilerini belli etmemekte, azarlama ve bağırma davranışlarını da çocukların eğitimi açısından gerekli olan davranışlar olarak görmektedirler. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde annelerin ekonomik durumu, öğrenim durumu, aile yapısı ve yaşı ne olursa olsun çocuklarına yönelik duygusal ihmal davranışında buldukları görülmektedir (Güler ve ark., 2002). Duygusal açıdan ihmale uğrayan çocukların ruhsal gelişim özellikleri şu şekilde özetlenebilir (Barlık, 2018):

- Bilişsel yeteneklerde bozukluk
- Bağlanma problemi
- Duygusal anlamda iletişim kurmaktan kaçınma
- Depresyon ve anksiyete

2.4.1.2.Fiziksel İhmal

Fiziksel ihmal, çocukların dengeli ve yeterli beslenmemeleri, temizliklerinin sağlanmaması, temiz ve uygun şekilde giydirilmemeleri, ev içerisinde ve ev dışında yaşanabilecek muhtemel kazalara karşı önlemlerin alınmaması gibi durumları kapsamaktadır. Fiziksel ihmale uğramış çocuklar çelimsiz ve zayıftırlar. Bazı çocuklarda ise gelişim geriliği görülmektedir. Çok fazla yıkanmadıkları için dışkı, ter veya idrar kokabilirler. Dişlerinde genellikle çürükler bulunmaktadır. Elbiseleri eski, yırtık ve kirlidir. Genellikle boylarına göre büyük veya küçük, mevsimine göre de kalın veya ince şekilde kıyafetler giyerler. Çocuk hasta olduğu zaman ebeveynleri tarafından hastaneye geç götürülür veya götürülmezler. Hastaneye götürdüklerinde de doktorun önerilerine uygun davranmazlar (Hergüner, 2011).

Fiziksel ihmalin çocuklar üzerindeki etkisi incelenirken güvenliğe ve sağlığa odaklanmak gerekmektedir. Çünkü fiziksel ihmalin çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimlerini etkileyen daha az görünür sonuçlar bulunmaktadır. Örneğin yeterli giyinmeyen çocuklar ile okula düzenli ve temiz olarak gönderilmeyen çocuklar akranları tarafından dışlandığında zorbalıktan dolayı acı çekebilir ve bu acı deneyimden kurtulmak amacıyla okuldan kaçabilir. Fiziksel ihtiyaçları ve problemleri ebeveynleri tarafından göz ardı edilen çocukların öğrenme güçlüğü yaşama olasılıkları bulunmaktadır. Sürekli açık olan, tahtayı göremeyen, gözlük ve işitme cihazı ihtiyacı olduğu için öğrenme problemi yaşayan çocukların bu tür problemler nedeniyle akademik başarıları da olumsuz etkilenecektir (Tower, 2003).

Fiziksel ihmale yönelik bulgular dolaylı ve dolaysız olmak üzere iki şekilde incelenmektedir. Dolaylı belirtiler davranış bozukluğu, gelişim eksikliği ve büyüme geriliği olarak belirtilirken dolaysız belirtiler ise çocuklardaki bakım yetersizliğini gösteren kriterlerdir. Bunlar ise çocuğun temiz olmamasından dolayı yaşadığı pişikler,

uygunsuz ve kirli yiyecekler ve temizlik eksikliğidir (Polat, 2012). Bunun yanında fiziksel ihmal şu şekillerde ortaya çıkabilmektedir (Şahin, 2002):

Rahim İçi İhmal: Bu durum henüz doğmamış bebeğin ihmal edilmesidir. Annelerin gebelik döneminde sigara, alkol ve ilaç gibi zararlı madde kullanımı, yetersiz beslenme, doğum öncesinde ihtiyacı olan tıbbi bakımı almaması halinde bebeğin anne karnında sağlıklı gelişimine neden olmasıyla oluşmaktadır.

Kazaları yönelik önlemlerin alınmaması: Çocuklar için evde yetersiz koşulların oluşması onların kazalara maruz için zemin hazırlamaktadır. Ebeveynleri tarafından gözetimden uzak tutulan çocuklar, yeterli düzeyde koruma önlemleri alınmamış açıkta bulunan kablolar, zehirleyici maddelere, ilaçlara ve ateşe rahat bir şekilde ulaşabilirler.

Yetersiz ev koşulları: Yetersiz hem koşullarında yaşayan çocuklar genellikle yıkık ve dökük, merdivenlerinde korkuluk bulunmayan, bakımsız, tozlu, kirli, camları kırık ve çöplerin ortalıkta gezdiği böceklerle evlerde yaşamaktadırlar. Bu tarz evler genellikle kalabalık ve bir odasında bir çok kişinin yaşadığı yerlerdir. Çocuğun yatabileceği uygun yatak bulunmadı ve evlerin genellikle gürültülü olmasından dolayı çocuklar yeterli düzeyde uyuyamazlar.

Uygunsuz giysiler: Çocukların üzerine çok küçük veya çok büyük giysilerin giydirilmesi, mevsim şartlarına uymayan şekilde dolaştırılması bu ihmalin bir türüdür. Bu çocuklar genellikle kışın ayakkabısız ve paltosuz ya da çok ince, yıpranmış ve açık ayakkabılarla dolaşmaktadırlar.

Yetersiz temizlik: İhmale maruz kalan çocuklarda sık şekilde görülen bir başka bu gıda çocukların kıyafetlerinin ve kendisinin kirli olması ve çocuğun kötü şekilde kokmasıdır.

Yetersiz beslenme: Bu çocuklarda büyüme hızı beklenen seviyeden daha düşüktür. Besin öğelerine yetersiz düzeyde alan çocukların beyin gelişimleri de etkilenmekte ve çocukların baş çevrelerinin küçük kalmasına neden olmaktadır.

Çocuklardaki bu geriliği açıklayacak başka organik bir neden bulunmaması durumunda ihmal muhakkak akla gelmelidir.

2.4.1.3.Eğitimsel İhmal

Çocuğun eğitimsel ihmali çocukların eğitim ihtiyaçlarını göz ardı etmek, onların eğitimin sunduğu olanaklardan faydalanmasını engellemek, okul devamsızlıklarına izin vermek veya okul ve eğitim programları ile ilgilenmemek şeklinde tanımlanmaktadır (Yalçın, 2007). Farklı bir ifadeyle çocukların eğitimlerini tamamlamak amacı ile ihtiyaç duydukları maddi ve manevi ihtiyaçlarının bir kısmının veya tamamının isteyerek veya istemeyerek karşılanmaması, eğitimde uygulanan politika yanlışlıklarının okullardaki eğitim sürecine olumsuz şekilde yansımaları olarak ifade edilebilir.

Çocukların okula başlama yaşları geldiği halde onların okula kaydedilmemesi önemli bir eğitim ihmalidir. Bu duruma kız çocuklarında ise daha çok rastlanılmaktadır. Diğer taraftan çocuğun okul devamsızlığının göz ardı edilmesi, okulda yapılan toplantılara ailenin katılmaması veya okul tarafından çağrılmasına rağmen ailenin okula gelmemesi, okul idarecileri tarafından çocuğun anne ve babasına çocuk hakkında sorulan soruların cevaplanmaması, özel eğitim gereksinimi duyan çocukların bu eğitimi almasının engellenmesi gibi durumlarda eğitim ihmali ortaya çıkmaktadır (Yolcu, 2011).

Eğitim her bireyin sosyal hakkıdır. Dar gelirli, ekonomik anlamda olumsuz koşullarda yaşayanlar bu koşullardan dolayı oluşan eğitim masraflarını karşılayamadıkları için bu haktan mahrum bırakılmamalıdır (Bequele, 1991). Ancak günümüzde okul idareleri tarafından çeşitli gerekçeler gösterilerek eğitici materyal, yardımcı yayın, kıyafet ve kıyafet için velilerden talep edilen ücretler ekonomik durumu iyi olan aileler açısından önemli bir problem olarak görünmese de dar gelirli aileleri zorlayabilmektedir. Bu durumda çocukların okul devamsızlıklarını ve velinin çocuğu okula göndermemesi ile çocukların eğitim olanaklarından yeterli düzeyde yararlanamamasını beraberinde getirmektedir.

Maddi unsurlardan kaynaklanan eğitim ihmalinin yanında okullardaki aşırı disiplin, korku ile kontrol ve utandırma yöntemleri de çocuklardaki güven ve fizyolojik

gereksinimleri olumsuz etkilemektedir. Çocukların yaşlarına ve gelişimlerine uymayan şekilde yeteneklerinin ve becerilerinin altında ya da üstünde ders verilmesi, ezber sistemine dayanan eğitim, analizci, sorgulayıcı ve değerlendirici güçleri köreltici eğitim, Çocukların duygusal, fiziksel ve bilişsel gelişimlerini engellemektedir. Bunun yanında çocukların kişisel ihtiyaçlarını ve kişisel gelişimine hiçe sayan ders programları da çocuklar üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır. Ancak tüm bu özellikler genel olarak Türkiye'deki okullarda gözlemlenmektedir (Erkman, 1991).

2.5. Çocuk İstismarı

Çocuk istismarı, çocukların sağlığına, yaşamına, değerlerini ve gelişimine zarar veren duygusal ve fiziksel davranışların tümünü ifade etmektedir (BAÜ, 2019). Başka bir tanımlamada ise çocukların onlardan en az altı yaş daha büyük yetişkinler tarafından ruh ve beden sağlıklarına zarar verecek veya sosyal, ahlaki, duygusal, zihinsel ve fiziksel gelişimlerini engelleyecek, kazayla olmayan profesyonel kişiler veya toplumsal kurallar tarafından uygun olmayan veya hasar verici şekilde nitelendirilen eylemlere maruz kalmaları şeklinde ifade edilmektedir (Yılmaz, 2009).

Dünya Sağlık Örgütü ise çocuk istismarına bir yetişkinin isteyerek veya istemiyerek yaptığı ve çocuğun psikososyal, fiziksel ve ruhsal sağlığını olumsuz şekilde etkileyen davranışlar şeklinde tanımlamaktadır (Yılmaz, 2009). Bu tanımlamalardan da anlaşıldığı üzere çocuk istismarı çocukların hayat bütünlüğüne yönelik oluşan hasar verici eylemlerin bütünü şeklinde kabul edilmektedir.

Literatürde ihmal ve istismar kavramlarının birlikte kullanıldığı görülmektedir ancak bu iki kavram birbirinden farklıdır. Bu iki kavramın birbirinden ayrıldığı nokta ise aktif ve pasif olma durumlarıdır. İhmal pasif bir olgu iken istismar aktif bir olgudur (Yılmaz, 2009). Bu farklılar rağmen her iki olgu da çocukların yaşam bütününe verdiği zarar açısından çok önemli bir noktadadır. Bu yüzden çocuklarla ilgili yapılan çalışmalarda bu iki kavramın da gözardı edilmeden dikkatli bir şekilde incelenmesi gerekmektedir.

2.5.1. Sınıflandırması

Çocuklara yönelik istismar davranışı literatürde genellikle şu şekilde sınıflandırılmaktadır (Bahar ve ark., 2009):

- Duygusal istismar
- Fiziksel istismar
- Cinsel istismar

2.5.1.1. Duygusal İstismar

Duygusal istismar, çocukların duygusal bütünlüğü ya da iç görüntüsünü bozacak bütün kronik eylemler veya eylemsizliklerdir (İşiten, 2011). Duygusal istismar, tüm istismar sınıflandırmalarına sebep olacak bir durum olarak görülmektedir. Tanımlanması, fark edilmesi, önlenmesi ve yasal olarak kanıtlanmasında yaşanan zorluklardan dolayı üzerinde en az çalışılan ve en az anlaşılan istismar türüdür. Bu istismar türü yalnız başına olabileceği gibi cinsel veya fiziksel istismar ile birlikte de görülebilmektedir. Bu özelliklerinden dolayı duygusal istismar, en çok rastlanan istismar türü olarak görülmektedir. Bunun yanında istismar ve ihmal olaylarını kolay şekilde fark edilen sorunlar olmadıkları için görülme oranları hakkında kesin bir sonuç vermek zordur (İşeri, 2006).

Duygusal istismar, çocukların gelişimini ve ruhsal sağlığını bozan, suçlama, tehtit etme, aşağılama ve reddetme gibi sözlere ve davranışlara uzun süre boyunca maruz kalmasıdır. Bu istismar türü genel olarak diğer türlerle beraber ortaya çıkmaktadır (Şahin, 2006).

Fiziksel şiddete vuramayan çocukların büyük bir kısmı duygusal istismara maruz kalmıştır. Bazı babalar ve anneler çocukları ile kurdukları iletişimlerde onu sürekli bir şekilde aldırılmaz, aşağılayıcı, kötü yola yönlendirici, yıldırıcı ve red edici bir yaklaşım sergilemektedirler. Çocuklarını söylemediği bir söz ve yapmadığı bir fiil dolayısıyla suçlayarak onları sürekli aşağılayıcı ve küçük düşürücü davranışlara maruz bırakmaktadırlar. Bu tarz ailelerde çocuklar günah keçisi muamelesi görerek ev içerisinde yok sayılır veya psikolojik anlamda yalnız bırakılır. Bu tarz yaklaşımların

çocukların ruhsal ve bedensel gelişimleri üzerinde olumsuz etki edeceği aşıkardır (Öztürk, 2011). Tüm bu anlatılanlardan hareketle duygusal istismar davranışlarına yönelik şu örnekler verilebilir (BAÜ, 2019).

- Duygusal istismar en çok karşılaşılan istismar türü olmasının yanında tanımlanması, fark edilmesi zordur.
- Çocukların ihtiyaçlarını karşılamamak
- Çocukların yardım taleplerini reddetmek
- Çocukları yokmuş gibi davranmak, onları Duygusal anlamda yakınlıktan mahrum bırakmak
- Çocukta yalnız olduğuna yönelik his uyandırmak
- Çocuklara fiziksel veya sözel saldırılarda bulunmak ya da onları tehdit etmek ve korkutmak
- Çocuklara kötü örnek olarak onları suça teşvik etmek
- Onlarda sorumluluk baskısı oluşturup yaşlarından daha büyük davranışları yapmalarına zorlamak

2.5.1.2.Fiziksel İstismar

Fiziksel istismar, kaza sonucu olmayan yaralanmalardır. Çocuk, tekmelenmek, ısırılmak ve yakılmak gibi eylemler sonucunda fiziksel yaralanmaya maruz kalabilir. Bu durum çocuktaki fiziksel bütünlüğü bozmaktadır (Child Welfare İnfornation Cateway, 2016).

Bir başka tanımlamada fiziksel istismar, 18 yaşından küçük her bireyin kaza sonucu gerçekleşmeyen el ile veya herhangi bir alet ile boğulma, yakma, kesme, tırmalama, ısınma, itme, dövme ve vurma sonucunda zarar göreceği şiddete maruz bırakılması şeklinde tanımlanmaktadır. UNİCEF ise fiziksel istismarı, kaza sonucu olmayan, çocuğa acı veren, yasaklanmış ve çocuğun gelişiminde ve işlevselliğinde kronik zararlara neden olabilecek şiddet hareketleri şeklinde belirtilmiştir (İşiten, 2011).

Yaralanmalar çocukların hayatını tehdit edecek düzeye ulaşabilir ve çocuklarda ölümcül sonuçlar oluşturabilir. Fiziksel istismar başka bir eylemin aracı şeklinde de kullanılabilir veya direk olarak da uygulanabilir. Bu noktada sigara, sopa, kayış ve kemer gibi

araçlarla çocuklara fiziksel istismar da bulunulabilir. Araçsız veya araçla her iki saldırı turunda da çocukların bedenlerinde yanıklar, morluklar, kırıklar hatta onları iç organlarında yaralanmalar dahi görülebilmektedir. Çocuklar genellikle kendilerine bakmakla yükümlü olan kişilerin fiziksel istismar ve maruz kalırlar. Bu noktada çocuklar evlerinde, okullarında, kreşlerinde veya yuvalarında istismara uğramaktadırlar (Vatandaş, 2006).

Fiziksel istismar, anne babalar, Bakıcılar, öğretmenler, akrabalar veya diğer çocuklar ile yetişkinler tarafından onları disipline etmek, cezalandırmak, itaati sağlamak veya öfke boşaltmak amacıyla uygulanabilmektedir. Anne ve babaların uyguladığı fiziksel istismar bilinçli bir şekilde çocuklara zarar vermektense onları disipline etmek amacıyla uygulanıyor olsa da çocukların fiziksel anlamda zarar gördükleri her tür davranış kaza sonucu gerçekleşmemişse fiziksel istismar olarak kabul edilmektedir. Anne ve babalar stres altında veya alkollü oldukları zamanlarda çocuklarına yönelik fiziksel istismar davranışına başvurumaktadırlar. Bunun yanında çocuklarının hiperaktif olması, zihinsel engelli olması durumunda veya onlarla baş etmekte güçlük çektikleri anlarda da fiziksel istismara başvurumaktadırlar. Ancak hangi sebeple olursa olsun çocuklara yönelik fiziksel istismar davranışı topluma karşı işlenen bir suç olarak görülmüş (Dinç, 2011).

Çocukların fiziksel istismara maruz kalmaları onlarda fiziksel olarak zarar görmelerinden öte çok daha fazla sorunlara neden olmaktadır. Buna göre fiziksel istismara maruz kalan çocuklarda şu problemler ortaya çıkmaktadır (BAÜ, 2019):

- Fiziksel istismara maruz kalan çocuklarda benlik saygılarında azalma, çaresizlik, umutsuzluk ve sosyal etkileşim eksikliği görülmektedir. Tüm bu etkiler sonucunda çocuk arkadaş edinme de ve sosyal ortamlara katılma da problem yaşamaktadır.
- Fiziksel istismara maruz kalan çocuklarda nedeni tespit edilemeyen öfke patlamaları ve saldırgan davranışlar görülmektedir. Bu durum onların intikam duygularında artışa ve öfke kontrolü zorluğuna yol açmaktadır.

- Fiziksel istismara maruz kalan çocukların çevresindekilere güvenme ve onları sevme becerileri yok olmaktadır. Bu tür çocuklarda şefkat duygusu azalmakta ve yıkılması zor ön yargılar oluşmaktadır.
- İhtiyaçlarını karşılamak noktasında pasif kalırlar ve daha içe kapanık yaşarlar.
- İnsanlara ve hayata dönük korkuları ve kaygıları artar.
- Şiddetle baş edebilmek amacıyla madde bağımlılığı ve alkol gibi zararlı alışkanlıklar edinirler. Okul devamsızlığı, okuldan ayrılma ya da evden kaçma gibi tepkiler gösterirler.

2.5.1.3.Cinsel İstismar

Çocuklara yönelik cinsel istismar, onların bir yetişkin tarafından cinsel doyum amacıyla kullanılması, fuhuşa zorlanması ve cinsel obje şeklinde değerlendirilmesi olarak tanımlanır (BAÜ, 2019). Çocuklara yönelik cinsel istismar uzun dönemdir birinden fakat bir o kadar uzun dönemdir de üzeri örtülen konulardan biridir. Fakat son dönemlerde çocuğa verilen değerin artması ile birlikte çocukları yönelik cinsel istismar konusu üzerinde de daha fazla yoğunlaşmış ve bu konuya yönelik daha çok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalar sonucunda son dönemlerde çocukları yönelik cinsel istismar olaylarında bir artış görülmektedir (Ovayolu ve ark., 2007).

Başka bir tanımlamada çocuklara yönelik cinsel istismar bir erişkinin cinsel haz amacıyla çocuğa yaklaşması ve onun kullanması şeklinde tanımlanır. Cinsel istismar suçundan mağdur ve faili erkek veya kadın olabilir fakat failin erkek mağdurun da kadın olduğu cinsel istismar davranışı en çok görülen durumdur. Bu suçlar da failin genellikle çocuğun düzenli bir şekilde gördüğü tanıdığı bildiği ve güvendiği kişidir (Yiğit, 2005). Dolayısıyla istismarın kendi içerisinde çocuğa verdiği zararların yanında failin çocuğun güvendiği, bildiği ve tanıdığı biri olması da bu zararların üzerine eklenen farklı bir boyutu oluşturmaktadır (İnci, 2010).

Çocuğa yönelik cinsel istismar, çocuğu ve aileyi hayat boyu etkileyen ruhsal açıdan kısa ve uzun dönemde önemli problemlere neden olan bir olaydır. Klinik olarak bozulma gösteren kişilerin dışında sonraki kuşaklara dahi yansiyarak olumsuz sonuçların yıllar boyu sürdüğü bir olaydır (Doğan, 2009).

Cinsel istismar konusunda gerçekleştirilen çalışmalarda cinsel istismara maruz kalan kız çocuklarının erkek çocuklardan üç kat daha fazla olduğu görülmüştür. Bunun yanında erkek çocuklara yönelik gerçekleştirilen cinsel istismar olayının ortaya çıkmasının kızlara oranla daha az olduğu belirtilmektedir. Cinsel istismar davranışı sıkı şekilde rastlanan ve etkisi uzun süren bir durum olmasına karşın çoğu zaman gizli kalmaktadır. Cinsel istismar farklı türlerde gerçekleşmektedir. Bunlar (BAÜ, 2019):

- Aile içerisinde yaşanan cinsel istismar
- Cinsel organa dokundurma veya dokunma şeklinde gerçekleşen cinsel istismar
- Oral yollarla temas ile gerçekleşen cinsel istismar
- Çocuğun pazarlanması
- Çıplak çocuğun bedenini izleme veya izlettirme
- Çocukla cinsel içerikli konuşmalar yapma

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Hipotezler

Bu araştırmanın amacı, sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal adalet savunuculuğu yetkinlikleri ile çocuk ihmal ve istismarına bakış açıları arasındaki ilişkinin tespit edilmesidir. İfade edilen bu amaç doğrultusunda, öğrencilerin sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri ortaya konmuş ve bu görüşler ile çocuk ihmal ve istismarına olan bakış açılarını hangi düzeyde etkilediği ortaya konmuştur. Yine bu doğrultuda, öğrencilerin sosyal adalet savunuculuğu yetkinlikleri ile çocuk ihmal ve istismarına bakış açıları arasında cinsiyete, yaşa, devam edilen program ve aylık toplam harcama miktarı arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı tespit edilmiştir.

Yukarıda ifade edilenler doğrultusunda, aşağıdaki hipotezlerin doğruluğu araştırılmıştır:

Ana Hipotez: Katılımcıların sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri ile çocuk istismar ve ihmalini belirlemede bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₁: Katılımcıların sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₂: Katılımcıların sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₃: Katılımcıların sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri ile devam ettikleri program arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₄: Katılımcıların sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri ile aylık toplam harcama miktarları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₅: Katılımcıların çocuk istismar ve ihmalini belirlemede bilgi düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

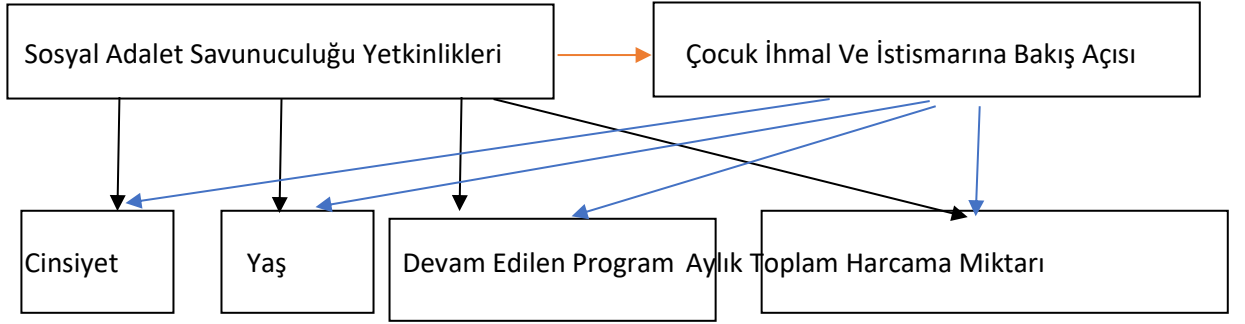
H₆: Katılımcıların çocuk istismar ve ihmalini belirlemede bilgi düzeyleri ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₇: Katılımcıların çocuk istismar ve ihmalini belirlemede bilgi düzeyleri ile devam ettikleri program arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₈: Katılımcıların çocuk istismar ve ihmalini belirlemede bilgi düzeyleri ile aylık toplam harcama miktarları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

3.2. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada ilişkisel bir tarama modeli kullanılmıştır. Bilindiği üzere ilişkisel tarama modellerinde araştırmaya konu olan değişkenlerin birbirleri ile olan ilişkisi ortaya konur. Bu çalışmada öğrencilerin sosyal adalet savunuculuğu yetkinlikleri ile çocuk ihmal ve istismarına bakış açıları arasındaki ilişkinin ortaya konması, bu araştırmayı ilişkisel modele yöneltmiştir.

Şekil 2. Sosyal Adalet Savunuculuğu Yetkinlikleri İle Çocuk İhmal ve İstismarına Bakış Açıları Arasındaki İlişki Modeli

Çalışmada, verilerin elde edilmesi amacı ile anket yöntemine başvurulmuş olup anket soruları yüz yüze anket tekniğinden yararlanılarak katılımcılara ulaştırılmıştır. Anketlerin cevaplanması esnasında çalışanların isim ve soyad bilgileri talep edilmemiş, böylece gizlilik esnasından hareketle ankette yer alan sorulara objektif yanıtlar verilmesi desteklenmiştir. Toplam 113 sorudan oluşan anket içerisinde üç bölüm yer almaktadır. Birinci bölümde katılımcıların sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri yer alırken; ikinci bölümde çocuk istismar ve ihmali belirlemede bilgi düzeyine yönelik sorular ve üçüncü bölümde ise katılımcıların demografik bilgilerine yönelik sorular yer almaktadır. Uygulama sonucunda elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS 25 paket programından (Statistical Package for the Social Science) yararlanılmıştır.

Birinci Bölüm: Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği

Birinci bölümde yer alan **Sosyal Adalet Savunuculuğu** ölçeği 43 sorudan oluşmakta olup ölçek içerisinde;

“Sosyal adalet konuları ile ilgili ortak kaygıları olan toplum grupları ile iletişim ağı kurarım.

Müracaatçılarla birlikte, onların refahına engel olan durumları ortadan kaldırmak için eylem planları geliştiririm.

Müracaatçıların ihtiyaçları için yasa yapıcılarla (bürokratlar, milletvekilleri) iletişim kurarım.

Karşıma çıkma olasılığı olan, farklı nüfus gruplarını ilgilendiren yasalar ve ilgili politikalar konusunda bilgim azdır.” gibi ifadeler yer almaktadır. Bu ifadeler, kesinlikle katılmıyorumdan kesinlikle katılıyorduma doğru şekillenmiştir. Örneğin “Çalıştığım nüfus gruplarını etkileyen mevcut yasaları ve politikaları yakından takip ederim.” ölçek ifadesi için katılımcılar,

1. Kesinlikle katılmıyorum
2. Katılmıyorum
3. Kararsızım
4. Katılıyorum
5. Kesinlikle katılıyorum

cevaplarında bulunmuşlardır.

İkinci Bölüm: Çocuk İstismar ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi Ölçeği

Toplam 64 sorudan oluşan ikinci bölümde yer alan Çocuk İstismar ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi ölçeğinde;

Çocuğun gövde, sırt, kalça ve uyluklarında farklı boyutlarda sıyrık, ekimoz (morluk) ve parmak bası izleri fiziksel istismarın belirtileridir.

Fiziksel istismara uğrayan çocuklarda saçlı deri, yüz, kulak, çene boyun ve eklemlerin çevresinde lezyonlar sık görülür.

Fiziksel istismar tanısında ekimozların (morlukların) değişik renklerde olması önem taşımaz.

Ağız içinde özellikle üst dudak iç yüzünde yırtık olması fiziksel istismarı düşündürmelidir.

Fiziksel istismara uğramış çocuklarda yanıklar; ayaklar, kalçalar ve göbek bölgesi dışındaki vücut kısımlarında daha yaygın görülür.” gibi ifadeler yer almaktadır. Bu ifadeler için de katılımcıların, hiç doğru değil ile çok doğru arası bir seçenek sunmaları

sağlanmıştır. Örneğin “Fiziksel istismarda; kollarda, el sırtında, omuz ve kalçalarda sıklıkla ısırık izlerine rastlanır.” ölçek ifadesi için katılımcılar,

1. Hiç doğru değil
2. Pek doğru değil
3. Kararsızım
4. Oldukça doğru
5. Çok doğru

cevaplarında bulunmuşlardır.

Üçüncü Bölüm: Kişisel Bilgi Formu

Birinci bölümde yer alan kişisel bilgi formunda ankete katılanların cinsiyet, yaş, devam edilen program, sınıf, toplam aylık harcama ve yaşanılan yer ile ilgili sorular yer almaktadır. Toplam 10 sorudan oluşan bu kısımda katılımcı sayıları ve yüzdeler yer almaktadır. Araştırmada yer alan bu soruların temel kullanım amacı, ölçek içerisinde yer alan ifadelerle ilgili farklılıkların oluşturup oluşturmadığının incelemektir.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evrenini, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Örnekleme yöntemi olarak ise, evrenin çok fazla geniş olmasından dolayı, maliyet açısından düşük olması ve uygulanmanın kolay olmasından ötürü tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden “kolayda örnekleme” metodu tercih edilmiştir. Bu yöntemde araştırmacı arzu ettiği kişi/kişileri çalışmaya dâhil eder. Bu nedenle, kolayda örnekleme yönteminde anketi cevaplayan kişilerin her biri araştırmaya dâhil edilir.

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

4.1. Güvenilirlik Katsayısı:

Anket uygulamasının güvenilirliğinin test edilmesi amacıyla Cronbach's Alpha tekniğine başvurulmuştur. Ortaya çıkan değerler aralıklandırılmasında ise aşağıdaki sınıflama kabul edilmiştir.

$0.00 \leq \alpha < 0.40$ Ölçek güvenilir değildir.

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ Ölçeğin düşük güvenilirliktedir.

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ Ölçek, oldukça güvenilirdir.

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ Ölçek, yüksek derecede güvenilirdir (Tavşancıl, 2006, 29)

Tablo 1. Cronbach's Alpha Tekniğine İlişkin Çözümleme Sonuçları

	Cronbach's Alpha Katsayısı	Madde Sayısı
Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği	.76	43
Çocuk İstismar Ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi Ölçeği	.66	64

Tablo 1'den de görüldüğü üzere, her iki ölçek ifadelerinin oldukça güvenilir aralığında olduğu görülmüştür.

4.2. Normallik Analizi

Araştırmada, anket yöntemi sonucu elde edilen verilerin çözümlenmesinde kullanılan bir diğer test tekniği de normallik testidir. Normallik testinde Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk değerlerinin .05'ten büyük olması beklenmektedir. Bu koşulun yerine geldiği durumlarda verilerin normal dağılıma sahip olduğu varsayılır.

Tablo 2. Normallik Test Sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	df	p	İstatistik	df	p
Sosyal Adalet Savunuculuğu	,099	201	,000	,960	201	,000
Çocuk İstismar Ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi	,086	201	,001	,967	201	,000

Tablo 2’den de görüleceği üzere, söz konusu değerler alfa değeri olan 0,05’ten küçük olduğundan ötürü elde edilen verilerin normal bir dağılım göstermediği ortaya çıkmıştır. Bu nedenle çalışmamızda parametrik olmayan test yöntemleri tercih edilmiştir.

4.3. Katılımcılara Ait Genel Betimsel İstatistikler

Tablo 3. Cinsiyet

	N	%
KADIN	112	55,7
ERKEK	89	44,3
TOPLAM	201	100,0

Tablo 3’den de görüldüğü üzere, katılımcıların %55.7’si kadın ve %44.3’ü ise erkektir.

Tablo 4.Yaş

	N	%
21 YAŞ ALTI	25	12,4
21-25 YAŞ	110	54,7
26-30 YAŞ	46	22,9
31 VE ÜZERİ YAŞ	20	10,0
TOPLAM	201	100,0

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların %12.4'ü 21 yaş altı; %54.7'si 21-25 yaş; %22.9'u 26-30 yaş ve %10'u ise 31 ve üzeri yaş grubundadır.

Tablo 5. Devam Edilen Program

	N	%
LİSANS	125	62,2
YÜKSEK LİSANS	76	37,8
TOPLAM	201	100,0

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların %62.2'si lisans ve %37.8'i ise yüksek lisansa devam etmektedir.

Tablo 6. Sınıf

	N	%
1	43	21,4
2	68	33,8
3	33	16,4
4	57	28,4
TOPLAM	201	100,0

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların %21.4'ü 1. Sınıf; %33.8'i 2. Sınıf; %16.4'ü 3. Sınıf ve %28.4'ü ise 4. Sınıftadır.

Tablo 7. Kiminle Yaşadığı

	N	%
YURT	41	20,4
ÖĞRENCİ EVİ	54	26,9
ANNE/BABA İLE BİRLİKTE	51	25,4
AKRABA YANINDA	5	2,5
DİĞER	50	24,9
TOPLAM	201	100,0

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların %20.4'ü yurttan; %26.9'u öğrenci evinde; %25.4'ü anne/babası ile birlikte; %2.5'i akrabasının yanında kaldığını ifade etmiştir. Bu kısımda katılımcıların %24.9'u diğer seçeneğini işaretlemiştir.

Tablo 8. Toplam Aylık Harcama Tutarı

	N	%
1000 TL ALTI	23	11,4
1000-1500 TL	60	29,9
1501-2000 TL	55	27,4
2001 TL VE ÜZERİ	63	31,3
TOPLAM	201	100,0

Tablo 8 incelendiğinde katılımcıların %11.4'ü 100 TL ve altı; %29.9'u 1000-1500 TL; %27.4'ü 1501-2000 TL ve %31.3'ü ise 2001 TL ve üzeri gelir grubundadır.

4.4. Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeğine Yönelik Elde Edilen İstatistikler

Araştırmanın bu kısmında sosyal adalet savunuculuğu ölçeği içerisinde yer alan “sorulara katılımcıların verdikleri cevaplardan elde edilen veriler analiz edilmiş olup Tablo 9’da raporlanmıştır.

Tablo 9 katılımcıların sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşlerini incelemek amacıyla sorulara verilen cevapları içermektedir. Burada herbir ifade için katılımcı sayıları, yüzde dağılımları ve bu ifadelerin ortalama ve standart sapma değerlerine yer verilmiştir.

Ölçek ifadelerinin skala değerlerine aşağıdaki puanlar verilerek yapılmıştır:

- Kesinlikle katılıyorum: 5
- Katılıyorum: 4
- Kısmen katılıyorum: 3
- Katılmıyorum: 2

- Kesinlikle katılmıyorum: 1

Söz konusu ölçek ifadelerine yönelik ortalama değer aralıkları şu şekilde sınıflandırılmıştır:

1,00-1,79 aralığında çok düşük;

1,80-2,59 aralığında düşük;

2,60-3,39 aralığında orta;

3,40-4,19 aralığında yüksek ve 4,20-5,00 aralığında çok yüksek düzeyli olarak sınıflanmıştır (Ajiwibawani ve ark., 2017: 445).

Tablo 9. Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği 'ne Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

Sosyal adalet konuları ile ilgili ortak kaygıları olan toplum grupları ile iletişim ağı kurarım.				
	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	15	7,5	3,20	1,183
Katılmıyorum	60	29,9		
Kararsızım	15	7,5		
Katılıyorum	92	45,8		
Kesinlikle katılıyorum	19	9,5		
TOPLAM	201	100,0		
Müracaatçılarla birlikte, onların refahına engel olan durumları ortadan kaldırmak için eylem planları geliştiririm.				
	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	20	10,0	2,91	1,184
Katılmıyorum	74	36,8		
Kararsızım	27	13,4		
Katılıyorum	64	31,8		

Kesinlikle katılıyorum	16	8,0
TOPLAM	201	100,0

Müracaatçıların ihtiyaçları için yasa yapıcılarla (bürokratlar, milletvekilleri) iletişim kurarım.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	27	13,4	2,52	1,171
Katılmıyorum	109	54,2		
Kararsızım	16	8,0		
Katılıyorum	31	15,4		
Kesinlikle katılıyorum	18	9,0		
TOPLAM	201	100,0		

Karşıma çıkma olasılığı olan, farklı nüfus gruplarını ilgilendiren yasalar ve ilgili politikalar konusunda bilgim azdır.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	16	8,0	3,26	1,115
Katılmıyorum	42	20,9		
Kararsızım	32	15,9		
Katılıyorum	96	47,8		
Kesinlikle katılıyorum	15	7,5		
TOPLAM	201	100,0		

Çalıştığım nüfus gruplarını etkileyen mevcut yasaları ve politikaları yakından takip ederim.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	9	4,5	3,53	1,049
Katılmıyorum	34	16,9		
Kararsızım	23	11,4		
Katılıyorum	111	55,2		

Kesinlikle katılıyorum	24	11,9
TOPLAM	201	100,0

Müracaatçılarımı etkileyen sosyal konularla ilgili olarak yasa yapıcılarla (bürokratlar, milletvekilleri) hiç iletişim kurmadım.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	9	4,5	3,45	1,029
Katılmıyorum	38	18,9		
Kararsızım	23	11,4		
Katılıyorum	115	57,2		
Kesinlikle katılıyorum	16	8,0		
TOPLAM	201	100,0		

Müracaatçı sorunlarını etkileyecek kanun tasarıları hakkındaki görüşlerimi iletmek yasa yapıcılarla (bürokratlar, milletvekilleri) iletişim kurarım.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	27	13,4	2,48	1,100
Katılmıyorum	107	53,2		
Kararsızım	24	11,9		
Katılıyorum	30	14,9		
Kesinlikle katılıyorum	13	6,5		
TOPLAM	201	100,0		

Müracaatçılarımı etkileyen konular hakkında farkındalığı artırmak için yazılı materyaller hazırlarım.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	8	4,0	3,13	1,097
Katılmıyorum	66	32,8		
Kararsızım	38	18,9		

Katılıyorum	70	34,8
Kesinlikle katılıyorum	19	9,5
TOPLAM	201	100,0

Müracaatçılarımı, onları ilgilendiren yasaları ve politikaları araştırmaları konusunda teşvik ederim.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	2	1,0	4,04	0,890
Katılmıyorum	16	8,0		
Kararsızım	15	7,5		
Katılıyorum	106	52,7		
Kesinlikle katılıyorum	62	30,8		
TOPLAM	201	100,0		

Sosyal değişim için potansiyel müttefiklerim ile iş birliği yaparım.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	14	7,0	3,36	1,137
Katılmıyorum	39	19,4		
Kararsızım	33	16,4		
Katılıyorum	90	44,8		
Kesinlikle katılıyorum	25	12,4		
TOPLAM	201	100,0		

Yasa yapıcılarla (bürokrat, milletvekili) ve/veya diğer politika yapıcılarla lobi faaliyetleri yürüten herhangi bir danışman tanımıyorum.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	14	7,0	3,42	1,037
Katılmıyorum	30	14,9		
Kararsızım	26	12,9		

Katılıyorum	120	59,7
Kesinlikle katılıyorum	11	5,5
TOPLAM	201	100,0

Kendi kendilerinin savunucuları olmaları için gereksinim duyacakları iletişim becerilerini geliştirmelerinde müracaatçılara yardımcı olmam.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	76	37,8	2,01	1,114
Katılmıyorum	83	41,3		
Kararsızım	17	8,5		
Katılıyorum	14	7,0		
Kesinlikle katılıyorum	11	5,5		
TOPLAM	201	100,0		

Müracaatçılarımı etkileyen konularda kamu farkındalığı yaratmak için çalışırım.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	7	3,5	3,78	0,977
Katılmıyorum	20	10,0		
Kararsızım	21	10,4		
Katılıyorum	116	57,7		
Kesinlikle katılıyorum	37	18,4		
TOPLAM	201	100,0		

Marjinal grupları etkileyen hukuki ve politik eylemlerde yer alırım.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	27	13,4	2,86	1,202
Katılmıyorum	65	32,3		
Kararsızım	34	16,9		

Katılıyorum	60	29,9
Kesinlikle katılıyorum	15	7,5
TOPLAM	201	100,0

İçinde bulunduğum kurum ve kuruluşlarda önyargıların kaynaklarını tanımaları için meslektaşlarıma bilgi veririm.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	6	3,0	3,86	0,897
Katılmıyorum	15	7,5		
Kararsızım	16	8,0		
Katılıyorum	129	64,2		
Kesinlikle katılıyorum	35	17,4		
TOPLAM	201	100,0		

Müracaatçılar ile kurumlar arasında aracılık yapmak meslek elemanları için uygun bir rol değildir.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	74	36,8	2,03	1,111
Katılmıyorum	83	41,3		
Kararsızım	16	8,0		
Katılıyorum	19	9,5		
Kesinlikle katılıyorum	9	4,5		
TOPLAM	201	100,0		

Meslek elemanlarının müracaatçılarına merkezi ve yerel yönetimlere ulaşmak ve diğer bürokratik yolları aramaları konusunda yol göstermeleri uygun değildir.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	86	42,8	1,82	0,901
Katılmıyorum	81	40,3		

Kararsızım	21	10,4
Katılıyorum	11	5,5
Kesinlikle katılıyorum	2	1,0
TOPLAM	201	100,0

Sorunların müracaatçılar üzerindeki etkilerini anlayabilmek için onları sistem yaklaşımından ele almaya çalıştım.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	8	4,0	3,99	1,077
Katılmıyorum	16	8,0		
Kararsızım	21	10,4		
Katılıyorum	81	40,3		
Kesinlikle katılıyorum	75	37,3		
TOPLAM	201	100,0		

Genel olarak, çalıştığım işle toplum arasındaki etkileşimin sonuçları ile ilgili geri bildirim almak isterim.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	4	2,0	4,23	0,915
Katılmıyorum	9	4,5		
Kararsızım	15	7,5		
Katılıyorum	82	40,8		
Kesinlikle katılıyorum	91	45,3		
TOPLAM	201	100,0		

Müracaatçılarımın refahına engel olan faktörleri ortadan kaldırmak için eylem planları yürütürüm.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	13	6,5	3,38	1,219

Katılmıyorum	47	23,4
Kararsızım	31	15,4
Katılıyorum	71	35,3
Kesinlikle katılıyorum	39	19,4
TOPLAM	201	100,0

Çalıştığım toplum içinde güvenilir kişi ve kuruluşlarla ilişki kurarım.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	4	2,0	3,96	0,937
Katılmıyorum	18	9,0		
Kararsızım	14	7,0		
Katılıyorum	111	55,2		
Kesinlikle katılıyorum	54	26,9		
TOPLAM	201	100,0		

Sosyal adalet ile ilgili kamu politikalarını etkileyebilmek için meslek örgütleri ile çalışırım.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	16	8,0	3,41	1,155
Katılmıyorum	32	15,9		
Kararsızım	35	17,4		
Katılıyorum	89	44,3		
Kesinlikle katılıyorum	29	14,4		
TOPLAM	201	100,0		

Baskının etkilerinden korumak için müracaatçı kaynaklarını harekete geçiren müdahalelerde bulunurum

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	10	5,0	3,57	1,037

Katılmıyorum	29	14,4
Kararsızım	22	10,9
Katılıyorum	116	57,7
Kesinlikle katılıyorum	24	11,9
TOPLAM	201	100,0

Sosyal adalet konusunda çalışan kuruluşlarla aktif olarak çalışmıyorum.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	18	9,0	3,34	1,147
Katılmıyorum	35	17,4		
Kararsızım	29	14,4		
Katılıyorum	99	49,3		
Kesinlikle katılıyorum	20	10,0		
TOPLAM	201	100,0		

Müracaatçıların sorunlarına ve algıladıkları haksızlıklara dikkat çekmek için yaratıcı yollar kullanırım.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	5	2,5	3,85	0,904
Katılmıyorum	13	6,5		
Kararsızım	30	14,9		
Katılıyorum	112	55,7		
Kesinlikle katılıyorum	41	20,4		
TOPLAM	201	100,0		

Araştırma alanım hizmetlerden daha az yararlanan nüfus gruplarının seslerini duyurmaları üzerinde odaklanmaktadır.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	4	2,0	3,88	0,892

Katılmıyorum	13	6,5
Kararsızım	30	14,9
Katılıyorum	110	54,7
Kesinlikle katılıyorum	44	21,9
TOPLAM	201	100,0

Toplum grupları ile çalışırken, değerlendirmelerimi toplum üyelerinin bakış açılarını göz önünde bulundurarak yaparım.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	9	4,5	3,96	0,961
Katılmıyorum	10	5,0		
Kararsızım	13	6,5		
Katılıyorum	118	58,7		
Kesinlikle katılıyorum	51	25,4		
TOPLAM	201	100,0		

Müracaatçılardan onlar adına yaptığım çalışmaların etkileri ile ilgili geri bildirim isterim.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	4	2,0	4,15	0,859
Katılmıyorum	6	3,0		
Kararsızım	19	9,5		
Katılıyorum	99	49,3		
Kesinlikle katılıyorum	73	36,3		
TOPLAM	201	100,0		

Halkı bilgilendirme/farkındalık yaratma çalışmalarımın etkisini değerlendiririm.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	5	2,5	4,02	0,824

Katılmıyorum	9	4,5
Kararsızım	9	4,5
Katılıyorum	132	65,7
Kesinlikle katılıyorum	46	22,9
TOPLAM	201	100,0

Müracaatçılarımın kendi kendilerini savunma çabalarını desteklerim.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	3	1,5	4,27	0,853
Katılmıyorum	8	4,0		
Kararsızım	11	5,5		
Katılıyorum	89	44,3		
Kesinlikle katılıyorum	90	44,8		
TOPLAM	201	100,0		

Toplum gruplarının amaçlarını anlayabilmek için etkili dinleme becerilerini kullanırım.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	8	4,0	4,12	0,946
Katılmıyorum	4	2,0		
Kararsızım	19	9,5		
Katılıyorum	95	47,3		
Kesinlikle katılıyorum	75	37,3		
TOPLAM	201	100,0		

Müracaatçılar üzerindeki çoklu baskıların etkilerini anlarım.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	5	2,5	3,87	0,833
Katılmıyorum	9	4,5		

Kararsızım	27	13,4
Katılıyorum	126	62,7
Kesinlikle katılıyorum	34	16,9
TOPLAM	201	100,0

Müracaatçıları sosyal sorunlardan etkilenen bireyler olarak algılamak için çaba gösteririm.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	3	1,5	4,10	0,771
Katılmıyorum	5	2,5		
Kararsızım	17	8,5		
Katılıyorum	119	59,2		
Kesinlikle katılıyorum	57	28,4		
TOPLAM	201	100,0		

Toplum/örgüt grupları ile çalışırken, sorunların gelişim süreci hakkında bilgi toplarım.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	8	4,0	3,59	1,026
Katılmıyorum	30	14,9		
Kararsızım	25	12,4		
Katılıyorum	111	55,2		
Kesinlikle katılıyorum	27	13,4		
TOPLAM	201	100,0		

Müracaatçıların kaygılarının, baskıya yönelik bir tepki olarak ortaya çıkıp çıkmadığını değerlendiririm.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	5	2,5	3,74	0,902
Katılmıyorum	18	9,0		

Kararsızım	30	14,9
Katılıyorum	119	59,2
Kesinlikle katılıyorum	29	14,4
TOPLAM	201	100,0

Müracaatçıları olumsuz yönde etkileyen mevcut yasa ve yönetmelikleri değiştirmek için çalışırım.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	32	15,9	2,69	1,173
Katılmıyorum	73	36,3		
Kararsızım	32	15,9		
Katılıyorum	54	26,9		
Kesinlikle katılıyorum	10	5,0		
TOPLAM	201	100,0		

Çalıştığım kurumlara sosyal değişim ihtiyacını gösterebilmek için veri toplarım.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	15	7,5	2,93	1,177
Katılmıyorum	82	40,8		
Kararsızım	25	12,4		
Katılıyorum	60	29,9		
Kesinlikle katılıyorum	19	9,5		
TOPLAM	201	100,0		

Sosyal ve politik savunuculuk yolu ile daha iyi çözülebilecek sorunları ayırt edemeyeceğime inanıyorum.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	37	18,4	2,50	1,127
Katılmıyorum	81	40,3		

Kararsızım	40	19,9
Katılıyorum	32	15,9
Kesinlikle katılıyorum	11	5,5
TOPLAM	201	100,0

Bir danışman olarak becerilerimi toplum grupları ile çalışmaya uyarlayamam.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	41	20,4	2,22	0,950
Katılmıyorum	103	51,2		
Kararsızım	33	16,4		
Katılıyorum	20	10,0		
Kesinlikle katılıyorum	4	2,0		
TOPLAM	201	100,0		

Toplumla etkileşimimin etkilerini değerlendiririm.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	5	2,5	3,85	0,870
Katılmıyorum	17	8,5		
Kararsızım	12	6,0		
Katılıyorum	136	67,7		
Kesinlikle katılıyorum	31	15,4		
TOPLAM	201	100,0		

Başkalarının savunuculuk çabalarımla ilgili değerlendirmeleri konusunda geri bildirim almak için kendimi hazır hissetmiyorum.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	38	18,9	2,25	0,965
Katılmıyorum	104	51,7		

Kararsızım	35	17,4
Katılıyorum	18	9,0
Kesinlikle katılıyorum	6	3,0
TOPLAM	201	100,0

Müracaatçılarımın refahlarının önündeki engelleri ortadan kaldırmak için potansiyel müttefikler belirlerim.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	1	,5	3,60	0,906
Katılmıyorum	31	15,4		
Kararsızım	39	19,4		
Katılıyorum	106	52,7		
Kesinlikle katılıyorum	24	11,9		
TOPLAM	201	100,0		

Farklı kesimlerden gelen müracaatçılara yönelik müdahalelerim onların farklılaşan kimliklerini güçlendirmeyi içermemektedir.

	N	%	ORT.	SS
Kesinlikle katılmıyorum	64	31,8	2,14	1,068
Katılmıyorum	75	37,3		
Kararsızım	40	19,9		
Katılıyorum	14	7,0		
Kesinlikle katılıyorum	8	4,0		
TOPLAM	201	100,0		

Tablo 9 incelendiğinde katılımcıların sosyal adalet savunuculuğu görüşlerinin ortaya konması için oluşturulan ölçek ifadelerine katılımcıların tümünün cevap verdiği görülmüştür. Benzer şekilde, Tablo 9’da katılımcıların en yüksek değerli ortalamayı

“Müracaatçılarımın kendi kendilerini savunma çabalarını desteklerim.” (Ort.=4.27) ifadesi ile sağladığı ortaya çıkmıştır. Yine, sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşler içerisinde en düşük ortalamanın ise, “Meslek elemanlarının müracaatçılara merkezi ve yerel yönetimlere ulaşmak ve diğer bürokratik yolları aramaları konusunda yol göstermeleri uygun değildir.” (Ort. =1.82).

“Sosyal adalet konuları ile ilgili ortak kaygıları olan toplum grupları ile iletişim ağı kurarım.” ifadesine katılımcıların %9.5’inin “kesinlikle katılıyorum” ve %45.8’inin “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Müracaatçılarla birlikte, onların refahına engel olan durumları ortadan kaldırmak için eylem planları geliştiririm.” ifadesine katılımcıların %8’inin “kesinlikle katılıyorum” ve %31.7’inin “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Müracaatçıların ihtiyaçları için yasa yapıcılarla (bürokratlar, milletvekilleri) iletişim kurarım.” ifadesine katılımcıların %9’unun “kesinlikle katılıyorum” ve %15.4’ünün “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye düşük düzeyli bir katılım sağladığı tespit edilmiştir.

“Karşıma çıkma olasılığı olan, farklı nüfus gruplarını ilgilendiren yasalar ve ilgili politikalar konusunda bilgim azdır.” ifadesine katılımcıların %7.5’inin “kesinlikle katılıyorum” ve %47.8’inin “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığına verisine ulaşılmıştır.

“Çalıştığım nüfus gruplarını etkileyen mevcut yasaları ve politikaları yakından takip ederim.” ifadesine katılımcıların %11.9’unun “kesinlikle katılıyorum” ve %55.2’sinin “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Müracaatçılarımı etkileyen sosyal konularla ilgili olarak yasa yapıcılarla (bürokratlar, milletvekilleri) hiç iletişim kurmadım.” ifadesine katılımcıların %8’inin “kesinlikle

katılıyorum” ve %57.2’sinin “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı tespit edilmiştir.

“Müracaatçı sorunlarını etkileyecek kanun tasarıları hakkındaki görüşlerimi iletmek yasa yapıcılarla (bürokratlar, milletvekilleri) iletişim kurarım.” ifadesine katılımcıların %6.5’inin “kesinlikle katılıyorum” ve %14.9’unun “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye düşük düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“Müracaatçılarımı etkileyen konular hakkında farkındalığı artırmak için yazılı materyaller hazırlarım.” ifadesine katılımcıların %9.5’inin “kesinlikle katılıyorum” ve %34.8’inin “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Müracaatçılarımı, onları ilgilendiren yasaları ve politikaları araştırmaları konusunda teşvik ederim.” ifadesine katılımcıların %30.8’inin “kesinlikle katılıyorum” ve %52.7’sinin “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Sosyal değişim için potansiyel müttefiklerim ile işbirliği yaparım.” ifadesine katılımcıların %12.4’ünün “kesinlikle katılıyorum” ve %44.8’inin “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı tespit edilmiştir.

“Yasa yapıcılarla (bürokrat, milletvekili) ve/veya diğer politika yapıcılarla lobi faaliyetleri yürüten herhangi bir danışman tanımıyorum.” ifadesine katılımcıların %5.5’inin “kesinlikle katılıyorum” ve %59.7’sinin “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“Kendi kendilerinin savunucuları olmaları için gereksinim duyacakları iletişim becerilerini geliştirmelerinde müracaatçılara yardımcı olmam.” ifadesine katılımcıların %5.5’inin “kesinlikle katılıyorum” ve %7’sinin “katılıyorum” şeklinde

cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye düşük düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Müracaatçıları etkileyen konularda kamu farkındalığı yaratmak için çalışırım.” ifadesine katılımcıların %18.4’ünün “kesinlikle katılıyorum” ve %57.7’sinin “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Marjinal grupları etkileyen hukuki ve politik eylemlerde yer alırım.” ifadesine katılımcıların %7.5’inin “kesinlikle katılıyorum” ve %29.9’unun “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“İçinde bulunduğum kurum ve kuruluşlarda önyargıların kaynaklarını tanımaları için meslektaşlarıma bilgi veririm.” ifadesine katılımcıların %17.4’ünün “kesinlikle katılıyorum” ve %64.2’sinin “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“Müracaatçılar ile kurumlar arasında aracılık yapmak meslek elemanları için uygun bir rol değildir.” ifadesine katılımcıların %4.5’inin “kesinlikle katılıyorum” ve %9.5’inin “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye düşük düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Meslek elemanlarının müracaatçılarına merkezi ve yerel yönetimlere ulaşmak ve diğer bürokratik yolları aramaları konusunda yol göstermeleri uygun değildir.” ifadesine katılımcıların %1’inin “kesinlikle katılıyorum” ve %5.5’inin “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye düşük düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“Sorunların müracaatçılar üzerindeki etkilerini anlayabilmek için onları sistem yaklaşımından ele almaya çalışırım.” ifadesine katılımcıların %37.3’ünün “kesinlikle katılıyorum” ve %40.3’ünün “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Genel olarak, çalıştığım işle toplum arasındaki etkileşimin sonuçları ile ilgili geri bildirim almak isterim.” ifadesine katılımcıların %45.3’ünün “kesinlikle katılıyorum” ve %40.8’inin “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye çok yüksek düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“Müracaatçılarımla refahına engel olan faktörleri ortadan kaldırmak için eylem planları yürütürüm.” ifadesine katılımcıların %19.4’ünün “kesinlikle katılıyorum” ve %35.3’ünün “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Çalıştığım toplum içinde güvenilir kişi ve kuruluşlarla ilişki kurarım.” ifadesine katılımcıların %26.9’unun “kesinlikle katılıyorum” ve %55.2’sinin “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“Sosyal adalet ile ilgili kamu politikalarını etkileyebilmek için meslek örgütleri ile çalışırım.” ifadesine katılımcıların %14.4’ünün “kesinlikle katılıyorum” ve %44.3’ünün “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Baskının etkilerinden korumak için müracaatçı kaynaklarını harekete geçiren müdahalelerde bulunurum.” ifadesine katılımcıların %11.9’unun “kesinlikle katılıyorum” ve %57.7’sinin “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“Sosyal adalet konusunda çalışan kuruluşlarla aktif olarak çalışmıyorum.” ifadesine katılımcıların %10’unun “kesinlikle katılıyorum” ve %49.3’ünün “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Müracaatçıların sorunlarına ve algıladıkları haksızlıklara dikkat çekmek için yaratıcı yollar kullanırım.” ifadesine katılımcıların %20.4’ünün “kesinlikle katılıyorum” ve

%55.7'sinin "katılıyorum" şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

"Araştırma alanım hizmetlerden daha az yararlanan nüfus gruplarının seslerini duyurmaları üzerinde odaklanmaktadır." ifadesine katılımcıların %21.9'unun "kesinlikle katılıyorum" ve %54.7'sinin "katılıyorum" şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

"Toplum grupları ile çalışırken, değerlendirmelerimi toplum üyelerinin bakış açılarını göz önünde bulundurarak yaparım." ifadesine katılımcıların %25.4'ünün "kesinlikle katılıyorum" ve %58.7'sinin "katılıyorum" şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

"Müracaatçılardan onlar adına yaptığım çalışmaların etkileri ile ilgili geri bildirim isterim." ifadesine katılımcıların %36.3'ünün "kesinlikle katılıyorum" ve %49.3'ünün "katılıyorum" şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

"Halkı bilgilendirme/farkındalık yaratma çalışmalarımın etkisini değerlendiririm." ifadesine katılımcıların %22.9'unun "kesinlikle katılıyorum" ve %65.7'sinin "katılıyorum" şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı verisi elde edilmiştir.

"Müracaatçılarımın kendi kendilerini savunma çabalarını desteklerim." ifadesine katılımcıların %44.8'inin "kesinlikle katılıyorum" ve %44.3'ünün "katılıyorum" şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye çok yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

"Toplum gruplarının amaçlarını anlayabilmek için etkili dinleme becerilerini kullanırım." ifadesine katılımcıların %37.3'ünün "kesinlikle katılıyorum" ve %47.3'ünün "katılıyorum" şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Müracaatçılar üzerindeki çoklu baskıların etkilerini anlarım.” ifadesine katılımcıların %16.9’unun “kesinlikle katılıyorum” ve %62.7’sinin “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“Müracaatçıları sosyal sorunlardan etkilenen bireyler olarak algılamak için çaba gösteririm.” ifadesine katılımcıların %28.4’ünün “kesinlikle katılıyorum” ve %59.2’sinin “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Toplum/örgüt grupları ile çalışırken, sorunların gelişim süreci hakkında bilgi toplarım.” ifadesine katılımcıların %13.4’ünün “kesinlikle katılıyorum” ve %55.2’sinin “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Müracaatçıların kaygılarının, baskıya yönelik bir tepki olarak ortaya çıkıp çıkmadığını değerlendiririm.” ifadesine katılımcıların %14.4’ünün “kesinlikle katılıyorum” ve %59.2’sinin “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“Müracaatçıları olumsuz yönde etkileyen mevcut yasa ve yönetmelikleri değiştirmek için çalışırım.” ifadesine katılımcıların %5’inin “kesinlikle katılıyorum” ve %26.9’unun “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Çalıştığım kurumlara sosyal değişim ihtiyacını gösterebilmek için veri toplarım.” ifadesine katılımcıların %9.5’inin “kesinlikle katılıyorum” ve %29.9’unun “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Sosyal ve politik savunuculuk yolu ile daha iyi çözülebilecek sorunları ayırt edemeyeceğime inanıyorum.” ifadesine katılımcıların %5.5’inin “kesinlikle katılıyorum” ve %15.9’unun “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu

yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“Bir danışman olarak becerilerimi toplum grupları ile çalışmaya uyarlayamam.” ifadesine katılımcıların %2’sinin “kesinlikle katılıyorum” ve %10’unun “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye düşük düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

Toplumla etkileşiminin etkilerini değerlendiririm.” ifadesine katılımcıların %15.4’ünün “kesinlikle katılıyorum” ve %67.7’sinin “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“Başkalarının savunuculuk çabalarımla ilgili değerlendirmeleri konusunda geri bildirim almak için kendimi hazır hissetmiyorum.” ifadesine katılımcıların %3’ünün “kesinlikle katılıyorum” ve %9’unun “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye düşük düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Müracaatçılarımın refahlarının önündeki engelleri ortadan kaldırmak için potansiyel müttefikler belirlerim.” ifadesine katılımcıların %11.9’unun “kesinlikle katılıyorum” ve %52.7’sinin “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı tespit edilmiştir.

“Farklı kesimlerden gelen müracaatçılara yönelik müdahalelerim onların farklılaşan kimliklerini güçlendirmeyi içermemektedir.” ifadesine katılımcıların %4’ünün “kesinlikle katılıyorum” ve %7’sinin “katılıyorum” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye düşük düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

4.5. Çocuk İstismar Ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi Ölçeğine Yönelik Elde Edilen İstatistikler

Araştırmanın bu kısmında çocuk istismar ve ihmalini belirlemede bilgi düzeyi ölçeği içerisinde yer alan “sorulara katılımcıların verdikleri cevaplardan elde edilen veriler analiz edilmiş olup Tablo 10’da raporlanmıştır.

Tablo 10 katılımcıların çocuk istismar ve ihmalini belirlemede bilgi düzeyini ölçmek amacıyla sorulan sorulara verilen cevapları içermektedir. Burada herbir ifade için katılımcı sayıları, yüzde dağılımları ve bu ifadelerin ortalama ve standart sapma değerlerine yer verilmiştir.

Ölçek ifadelerinin skala değerlerine aşağıdaki puanlar verilerek yapılmıştır:

- Kesinlikle katılıyorum: 5
- Katılıyorum: 4
- Kısmen katılıyorum: 3
- Katılmıyorum: 2
- Kesinlikle katılmıyorum: 1

Söz konusu ölçek ifadelerine yönelik ortalama değer aralıkları şu şekilde sınıflandırılmıştır:

1,00-1,79 aralığında çok düşük;

1,80-2,59 aralığında düşük;

2,60-3,39 aralığında orta;

3,40-4,19 aralığında yüksek ve 4,20-5,00 aralığında çok yüksek düzeyli olarak sınıflanmıştır (Ajiwibawani ve ark., 2017: 445).

Tablo 10. Çocuk İstismar ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi Ölçeği Yönelik Elde Edilen Sonuçlar

Çocuğun gövde, sırt, kalça ve uyluklarında farklı boyutlarda sıyrık, ekimoz (morluk) ve parmak bası izleri fiziksel istismarın belirtileridir.				
	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	7	3,5	4,23	0,922

Pek Doğru Değil	4	2,0
Kararsızım	13	6,5
Oldukça Doğru	88	43,8
Çok Doğru	89	44,3
TOPLAM	201	100,0

Fiziksel istismara uğrayan çocuklarda saçlı deri, yüz, kulak, çene boyun ve eklemlerin çevresinde lezyonlar sık görülür.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	4	2,0	4,18	0,817
Pek Doğru Değil	5	2,5		
Kararsızım	13	6,5		
Oldukça Doğru	108	53,7		
Çok Doğru	71	35,3		
TOPLAM	201	100,0		

Fiziksel istismar tanısında ekimozların (morlukların) değişik renklerde olması önem taşımaz.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	23	11,4	3,39	1,299
Pek Doğru Değil	34	16,9		
Kararsızım	28	13,9		
Oldukça Doğru	74	36,8		
Çok Doğru	42	20,9		
TOPLAM	201	100,0		

Ağız içinde özellikle üst dudak iç yüzünde yırtık olması fiziksel istismarı düşündürmelidir.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	52	25,9	2,74	1,387

Pek Doğru Değil	44	21,9
Kararsızım	36	17,9
Oldukça Doğru	43	21,4
Çok Doğru	26	12,9
TOPLAM	201	100,0

Fiziksel istismara uğramış çocuklarda yanıklar; ayaklar, kalçalar ve göbek bölgesi dışındaki vücut kısımlarında daha yaygın görülür.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	9	4,5	3,84	0,963
Pek Doğru Değil	7	3,5		
Kararsızım	37	18,4		
Oldukça Doğru	103	51,2		
Çok Doğru	45	22,4		
TOPLAM	201	100,0		

Fiziksel istismarda; kollarda, el sırtında, omuz ve kalçalarda sıklıkla ısırlık izlerine rastlanır.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	3	1,5	4,00	0,728
Pek Doğru Değil	6	3,0		
Kararsızım	17	8,5		
Oldukça Doğru	137	68,2		
Çok Doğru	38	18,9		
TOPLAM	201	100,0		

Ciltte yuvarlak, çevresi kabarık, ortası krater şeklindeki lezyonlar sigara yanığına düşündürmelidir.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	22	10,9	3,63	1,286

Pek Doğru Değil	19	9,5
Kararsızım	28	13,9
Oldukça Doğru	75	37,3
Çok Doğru	57	28,4
TOPLAM	201	100,0

Dizdeki ve dizin arka çukurundaki yanıklar kaza ile oluşabilir.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	13	6,5	3,85	1,182
Pek Doğru Değil	17	8,5		
Kararsızım	28	13,9		
Oldukça Doğru	72	35,8		
Çok Doğru	71	35,3		
TOPLAM	201	100,0		

Tek bir kırık yanı sıra berelenmeler, çürümeler ve değişik iyileşme evresindeki kırıklar fiziksel istismarın önemli belirtileridir.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	52	25,9	2,62	1,303
Pek Doğru Değil	52	25,9		
Kararsızım	33	16,4		
Oldukça Doğru	49	24,4		
Çok Doğru	15	7,5		
TOPLAM	201	100,0		

Fiziksel istismara uğrayan çocuklarda saçlı deri altında hematomlar (kan pıhtılaşması, birikmesi) sıklıkla görülür.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	3	1,5	3,85	0,805

Pek Doğru Değil	9	4,5
Kararsızım	37	18,4
Oldukça Doğru	118	58,7
Çok Doğru	34	16,9
TOPLAM	201	100,0

İntrakranial (kafa-içi) ve intraoküler (göz-içi) kanamalar fiziksel istismar olasılığını düşündürmez.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	45	22,4	2,43	1,125
Pek Doğru Değil	72	35,8		
Kararsızım	47	23,4		
Oldukça Doğru	27	13,4		
Çok Doğru	10	5,0		
TOPLAM	201	100,0		

Genital bölge, ağız, kol, ense veya bacaklarda ekimoz ve sıyrıkların olması cinsel istismarı düşündürmelidir.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	5	2,5	4,00	0,857
Pek Doğru Değil	9	4,5		
Kararsızım	17	8,5		
Oldukça Doğru	121	60,2		
Çok Doğru	49	24,4		
TOPLAM	201	100,0		

Çocuğun yürüme, oturma gibi genel davranışlarına bakarak cinsel istismardan şüphelenmek mümkün değildir.

	N	%	ORT.	SS
--	---	---	------	----

Hiç doğru değil	21	10,4	3,23	1,152
Pek Doğru Değil	32	15,9		
Kararsızım	48	23,9		
Oldukça Doğru	80	39,8		
Çok Doğru	20	10,0		
TOPLAM	201	100,0		

Özellikle 10-15 yaşlarındaki gebelik cinsel istismarı düşündürmelidir.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	9	4,5	3,95	1,028
Pek Doğru Değil	10	5,0		
Kararsızım	27	13,4		
Oldukça Doğru	91	45,3		
Çok Doğru	64	31,8		
TOPLAM	201	100,0		

Genital bölgede ağrı, şişme ya da kaşıntı şikayetleri cinsel istismarı düşündürmelidir.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	53	26,4	2.50	1.229
Pek Doğru Değil	54	26,9		
Kararsızım	47	23,4		
Oldukça Doğru	34	16,9		
Çok Doğru	13	6,5		
TOPLAM	201	100,0		

Çocuk, fiziksel temasa uğramadan da cinsel olarak istismar edilmiş olabilir.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	3	1,5	4,00	0,803

Pek Doğru Değil	10	5,0
Kararsızım	16	8,0
Oldukça Doğru	126	62,7
Çok Doğru	46	22,9
TOPLAM	201	100,0

Cinsel istismara uğrayan çocukların önemli bir bölümü fiziksel istismara da uğramıştır.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	1	,5	4,00	0,806
Pek Doğru Değil	15	7,5		
Kararsızım	14	7,0		
Oldukça Doğru	124	61,7		
Çok Doğru	47	23,4		
TOPLAM	201	100,0		

Çocukta büyüme-gelişme geriliğinin olması ihmal edildiğini düşündürmelidir.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	25	12,4	2,97	1,212
Pek Doğru Değil	54	26,9		
Kararsızım	45	22,4		
Oldukça Doğru	56	27,9		
Çok Doğru	21	10,4		
TOPLAM	201	100,0		

Çocuğun kötü hijyene sahip olması ihmal edildiğini gösterir.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	4	2,0	3,93	8,24
Pek Doğru Değil	10	5,0		

Kararsızım	22	10,9
Oldukça Doğru	126	62,7
Çok Doğru	39	19,4
TOPLAM	201	100,0

Aşılardan yaptırılmaması veya geciktirilmesi bir ihmal belirtisidir.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	4	2,0	3,97	0,885
Pek Doğru Değil	14	7,0		
Kararsızım	16	8,0		
Oldukça Doğru	118	58,7		
Çok Doğru	49	24,4		
TOPLAM	201	100,0		

Çocuğun yüzünün donuk ve ifadesiz görülmesi ihmal edildiğini düşündürmelidir.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	11	5,5	3,31	1,088
Pek Doğru Değil	38	18,9		
Kararsızım	56	27,9		
Oldukça Doğru	70	34,8		
Çok Doğru	26	12,9		
TOPLAM	201	100,0		

Çocuğun sürekli ve tutarlı bir gözetiminin olmaması ihmaldir.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	11	5,5	3,56	1,080
Pek Doğru Değil	28	13,9		
Kararsızım	30	14,9		

Oldukça Doğru	101	50,2
Çok Doğru	31	15,4
TOPLAM	201	100,0

Çocuğun fiziksel sorunlarının tedavi edilmemesi ihmaldir.

	N	5	ORT.	SS
Hiç doğru değil	8	4,0	3,92	0,921
Pek Doğru Değil	11	5,5		
Kararsızım	13	6,5		
Oldukça Doğru	127	63,2		
Çok Doğru	42	20,9		
TOPLAM	201	100,0		

Çocukta yeme bozuklukları, huzursuz uyuma ihmal işaretleri değildir.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	21	10,4	3,28	1,198
Pek Doğru Değil	35	17,4		
Kararsızım	36	17,9		
Oldukça Doğru	84	41,8		
Çok Doğru	25	12,4		
TOPLAM	201	100,0		

İstismar ve ihmale uğrayan çocukların çoğunlukla özsaygıları yüksektir.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	77	38,3	2,00	1.042
Pek Doğru Değil	73	36,3		
Kararsızım	33	16,4		
Oldukça Doğru	11	5,5		

Çok Doğru	7	3,5
TOPLAM	201	100,0

İstismar ve ihmale uğrayan çocuklar hiperaktif davranışlar gösterebilirler.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	44	21,9	2,36	1,020
Pek Doğru Değil	72	35,8		
Kararsızım	60	29,9		
Oldukça Doğru	19	9,5		
Çok Doğru	6	3,0		
TOPLAM	201	100,0		

İstismar ve ihmale uğramaları çocukların okul başarılarını etkilemez.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	135	67,2	1,48	0,843
Pek Doğru Değil	49	24,4		
Kararsızım	7	3,5		
Oldukça Doğru	7	3,5		
Çok Doğru	3	1,5		
TOPLAM	201	100,0		

İstismar ve ihmale uğrayan çocuklar ebeveynlerinden ve diğer yetişkinlerden korkma, kaçınma gösterebilirler.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	9	4,5	4,06	0,920
Pek Doğru Değil	6	3,0		
Kararsızım	7	3,5		
Oldukça Doğru	121	60,2		

Çok Doğru	58	28,9
TOPLAM	201	100,0

İstismar ve ihmale uğrayan çocuklar ağıri verici uyaranlara ve travmalara karşı aşırı tepkilidirler.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	5	2,5	4,08	0,847
Pek Doğru Değil	6	3,0		
Kararsızım	16	8,0		
Oldukça Doğru	114	56,7		
Çok Doğru	60	29,9		
TOPLAM	201	100,0		

Tuvalet eğitimini tamamlamış olan çocuğun tekrar altını ıslatmaya başlaması istismar veya ihmale uğramış olabileceğini düşündürmelidir.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	34	16,9	3,04	1,301
Pek Doğru Değil	36	17,9		
Kararsızım	45	22,4		
Oldukça Doğru	59	29,4		
Çok Doğru	27	13,4		
TOPLAM	201	100,0		

İstismar ve ihmale uğrayan çocukların çoğu evlerine bağıdırlar.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	12	6,0	3,39	1,025
Pek Doğru Değil	16	8,0		
Kararsızım	83	41,3		
Oldukça Doğru	61	30,3		

Çok Doğru	29	14,4
TOPLAM	201	100,0

İstismar ve ihmale uğramış çocuklarda intihar girişimleri ile karşılaşılabilir.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	8	4,0	4,12	0,886
Pek Doğru Değil	4	2,0		
Kararsızım	8	4,0		
Oldukça Doğru	117	58,2		
Çok Doğru	64	31,8		
TOPLAM	201	100,0		

İstismar ve ihmale uğramış çocuklar sıklıkla göz göze iletişime giremezler.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	3	1,5	3,97	0,809
Pek Doğru Değil	6	3,0		
Kararsızım	33	16,4		
Oldukça Doğru	112	55,7		
Çok Doğru	47	23,4		
TOPLAM	201	100,0		

İstismar ve ihmale uğramış çocuklar sıklıkla yalan söyler veya hırsızlık yaparlar.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	6	3,0	3,89	0,974
Pek Doğru Değil	12	6,0		
Kararsızım	35	17,4		
Oldukça Doğru	93	46,3		
Çok Doğru	55	27,4		

TOPLAM	201	100,0		
İstismar ve ihmale uğramış çocuklarda ilaç ve alkol bağımlılığına daha sık rastlanır.				
	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	8	4,0	3,95	0,973
Pek Doğru Değil	9	4,5		
Kararsızım	25	12,4		
Oldukça Doğru	102	50,7		
Çok Doğru	57	28,4		
TOPLAM	201	100,0		
İstismar ve ihmale uğramış çocuklarda sıklıkla okul öncesi konuşma gecikmesine rastlanır.				
	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	14	7,0	3,09	1,096
Pek Doğru Değil	52	25,9		
Kararsızım	55	27,4		
Oldukça Doğru	62	30,8		
Çok Doğru	18	9,0		
TOPLAM	201	100,0		
İstismar ve ihmale uğramış çocuklar içe kapanıklık gösterebilirler.				
	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	6	3,0	3,71	0,864
Pek Doğru Değil	7	3,5		
Kararsızım	55	27,4		
Oldukça Doğru	104	51,7		
Çok Doğru	29	14,4		
TOPLAM	201	100,0		

Bebeklerin istismara uğrama riskleri azdır.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	17	8,5	3,29	1,086
Pek Doğru Değil	30	14,9		
Kararsızım	47	23,4		
Oldukça Doğru	91	45,3		
Çok Doğru	16	8,0		
TOPLAM	201	100,0		

Çocukluğunda istismar ve ihmal edilen ebeveynler çocuklarını istismar ve ihmal etmekten kaçınırlar.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	13	6,5	3,55	1,148
Pek Doğru Değil	29	14,4		
Kararsızım	33	16,4		
Oldukça Doğru	87	43,3		
Çok Doğru	39	19,4		
TOPLAM	201	100,0		

Aşırı ısrarcı tutum içinde olan ebeveynler çocuklarını daha çok istismar ederler.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	13	6,5	3,09	1,087
Pek Doğru Değil	50	24,9		
Kararsızım	65	32,3		
Oldukça Doğru	52	25,9		
Çok Doğru	21	10,4		
TOPLAM	201	100,0		

Ebeveynin benlik saygısının düşük olması çocuk istismar ve ihmaline yol açan önemli bir etmendir.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	13	6,5	3,35	1,068
Pek Doğru Değil	32	15,9		
Kararsızım	47	23,4		
Oldukça Doğru	89	44,3		
Çok Doğru	20	10,0		
TOPLAM	201	100,0		

Ebeveynin çocuktan gerçekçi olmayan beklentilerinin olması çocuğunu istismar etmesine yol açar.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	13	6,5	3,09	1,037
Pek Doğru Değil	49	24,4		
Kararsızım	56	27,9		
Oldukça Doğru	72	35,8		
Çok Doğru	11	5,5		
TOPLAM	201	100,0		

Anne yaşının çocuk istismar ve ihmaliinde önemi yoktur.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	20	10,0	3,34	1,165
Pek Doğru Değil	33	16,4		
Kararsızım	26	12,9		
Oldukça Doğru	102	50,7		
Çok Doğru	20	10,0		

TOPLAM	201	100,0		
Ebeveynin sosyal destek kaybı yaşaması çocuk istismar ve ihmaline yol açar.				
	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	9	4,5	4,07	1,00
Pek Doğru Değil	5	2,5		
Kararsızım	24	11,9		
Oldukça Doğru	87	43,3		
Çok Doğru	76	37,8		
TOPLAM	201	100,0		
Ebeveynin alkol ya da ilaç bağımlısı olması çocuk istismar ve ihmali açısından bir risktir.				
	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	12	6,0	3,99	0,972
Pek Doğru Değil	5	2,5		
Kararsızım	9	4,5		
Oldukça Doğru	123	61,2		
Çok Doğru	52	25,9		
TOPLAM	201	100,0		
Ebeveynin fiziksel ve mental sağlık sorunlarının olması çocuğunu istismar ve ihmali etkilemez.				
	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	35	17,4	2,46	1,131
Pek Doğru Değil	96	47,8		
Kararsızım	24	11,9		
Oldukça Doğru	35	17,4		
Çok Doğru	11	5,5		

TOPLAM	201	100,0		
Eđitim dűzeyi dűřuk anne-babalar çocuklarını daha fazla istismar ve ihmâl ederler.				
	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	16	8,0	3,51	1,119
Pek Doğru Değil	22	10,9		
Kararsızım	36	17,9		
Oldukça Doğru	97	48,3		
Çok Doğru	30	14,9		
TOPLAM	201	100,0		
Planlanmamış gebelik sonucunda doğan çocukların istismar edilme olasılıkları daha fazladır.				
	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	14	7,0	3,47	1,072
Pek Doğru Değil	25	12,4		
Kararsızım	38	18,9		
Oldukça Doğru	101	50,2		
Çok Doğru	23	11,4		
TOPLAM	201	100,0		
Çocuğun cinsiyetinin istismar ve ihmâlde önemi yoktur.				
	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	15	7,5	3,58	1,102
Pek Doğru Değil	22	10,9		
Kararsızım	26	12,9		
Oldukça Doğru	108	53,7		
Çok Doğru	30	14,9		
TOPLAM	201	100,0		

Aşırı hareketli çocukların fiziksel istismara uğrama olasılıkları daha yüksektir.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	34	16,9	2,37	1,036
Pek Doğru Değil	101	50,2		
Kararsızım	32	15,9		
Oldukça Doğru	26	12,9		
Çok Doğru	8	4,0		
TOPLAM	201	100,0		

Fiziksel veya mental özürlü bebeklerin istismar ve ihmale uğrama olasılığı daha azdır.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	36	17,9	2.39	1.072
Pek Doğru Değil	96	47,8		
Kararsızım	34	16,9		
Oldukça Doğru	25	12,4		
Çok Doğru	10	5,0		
TOPLAM	201	100,0		

Annenin zor bir hamilelik geçirmesi ya da güç doğum yapması çocuğunu istismar veya ihmal etmesini etkiler.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	54	26,9	2,33	1,141
Pek Doğru Değil	73	36,3		
Kararsızım	36	17,9		
Oldukça Doğru	30	14,9		
Çok Doğru	8	4,0		
TOPLAM	201	100,0		

Bebeklerin prematüre veya düşük doğum ağırlıklı olması istismar ve ihmale uğramasını etkilemez.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	12	6,0	3,57	1,042
Pek Doğru Değil	22	10,9		
Kararsızım	33	16,4		
Oldukça Doğru	108	53,7		
Çok Doğru	26	12,9		
TOPLAM	201	100,0		

Aile reisinin işsizliği çocuk istismar ve ihmaline yol açan bir faktördür.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	8	4,0	3,77	0,931
Pek Doğru Değil	10	5,0		
Kararsızım	37	18,4		
Oldukça Doğru	111	55,2		
Çok Doğru	35	17,4		
TOPLAM	201	100,0		

Ailenin gelir düzeyi çocuk istismar ve ihmaliinde önemli bir etkindir.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	12	6,0	3,54	0,995
Pek Doğru Değil	13	6,5		
Kararsızım	56	27,9		
Oldukça Doğru	95	47,3		
Çok Doğru	25	12,4		

TOPLAM	201	100,0		
Ailedeki çocuk sayısı çocuk istismar ve ihmalinin oluşmasında etken değildir.				
	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	48	23,9	2.60	1.261
Pek Doğru Değil	57	28,4		
Kararsızım	37	18,4		
Oldukça Doğru	45	22,4		
Çok Doğru	14	7,0		
TOPLAM	201	100,0		
Doğumlar arası sürenin kısa olması çocuğun istismar ve ihmale uğramasını etkileyen bir faktördür.				
	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	12	6,0	3,45	1,058
Pek Doğru Değil	28	13,9		
Kararsızım	42	20,9		
Oldukça Doğru	96	47,8		
Çok Doğru	23	11,4		
TOPLAM	201	100,0		
Ailenin geniş ya da çekirdek aile tipinde olması çocuk istismar ve ihmalinde önemli bir faktör değildir.				
	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	25	12,4	2.63	1.083
Pek Doğru Değil	82	40,8		
Kararsızım	47	23,4		
Oldukça Doğru	36	17,9		
Çok Doğru	11	5,5		

TOPLAM	201	100,0		
Ebeveynlerden birinin olmaması çocuk istismar ve ihmali için bir risktir.				
	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	12	6,0	3,27	1,038
Pek Doğru Değil	32	15,9		
Kararsızım	67	33,3		
Oldukça Doğru	70	34,8		
Çok Doğru	20	10,0		
TOPLAM	201	100,0		
Çocuk istismar ve ihmaline üst sosyo-ekonomik düzeylerde rastlanmaz.				
	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	27	13,4	2,72	1,096
Pek Doğru Değil	63	31,3		
Kararsızım	62	30,8		
Oldukça Doğru	37	18,4		
Çok Doğru	12	6,0		
TOPLAM	201	100,0		
Anne baba arasındaki şiddet, çocukların istismar ve ihmal edilmesine yol açar.				
	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	7	3,5	3,92	0,874
Pek Doğru Değil	10	5,0		
Kararsızım	13	6,5		
Oldukça Doğru	133	66,2		
Çok Doğru	38	18,9		
TOPLAM	201	100,0		

Evlilik dışı ilişkiler çocukların istismar ve ihmal edilmesinde önemli bir etkindir.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	5	2,5	3,87	0,896
Pek Doğru Değil	11	5,5		
Kararsızım	32	15,9		
Oldukça Doğru	110	54,7		
Çok Doğru	43	21,4		
TOPLAM	201	100,0		

Annenin çocuktan sık sık şikâyet etmesi istismarı düşündürmelidir.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	30	14,9	2,75	1,161
Pek Doğru Değil	62	30,8		
Kararsızım	51	25,4		
Oldukça Doğru	44	21,9		
Çok Doğru	14	7,0		
TOPLAM	201	100,0		

Yaralanma, kırık gibi olaylarda, anlatılan öykünün tutarsızlık göstermesi fiziksel istismarı akla getirmelidir.

	N	%	ORT.	SS
Hiç doğru değil	2	1,0	4,11	0,767
Pek Doğru Değil	4	2,0		
Kararsızım	25	12,4		
Oldukça Doğru	109	54,2		
Çok Doğru	61	30,3		
TOPLAM	201	100,0		

Tablo 10 incelendiğinde katılımcıların çocuk istismar ve ihmalini belirlemede bilgi düzeylerinin ortaya konması için oluşturulan ölçek ifadelerine katılımcıların tümünün cevap verdiği görülmüştür. Benzer şekilde, Tablo 10'da katılımcıların en yüksek değerli ortalamayı “Çocuğun gövde, sırt, kalça ve uyluklarında farklı boyutlarda sıyrık, ekimoz (morluk) ve parmak bası izleri fiziksel istismarın belirtileridir.” (Ort.=4.23) ifadesi ile sağladığı ortaya çıkmıştır. Yine, çocuk istismar ve ihmalini belirlemede bilgi düzeyleri içerisinde en düşük ortalamanın ise, “İstismar ve ihmale uğramaları çocukların okul başarılarını etkilemez.” (Ort. =1.48).

“Fiziksel istismara uğrayan çocuklarda saçlı deri, yüz, kulak, çene boyun ve eklemlerin çevresinde lezyonlar sık görülür. ” ifadesine katılımcıların %35.3'ünün “Çok doğru” ve %53.7'sinin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Fiziksel istismar tanısında ekimozların (morlukların) değişik renklerde olması önem taşımaz. ” ifadesine katılımcıların %20.9'unun “Çok doğru” ve %36.8'inin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Ağız içinde özellikle üst dudak iç yüzünde yırtık olması fiziksel istismarı düşündürmelidir. ” ifadesine katılımcıların %12.9'unun “Çok doğru” ve %21.4'ünün “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“Fiziksel istismara uğramış çocuklarda yanıklar; ayaklar, kalçalar ve göbek bölgesi dışındaki vücut kısımlarında daha yaygın görülür. ” ifadesine katılımcıların %22.4'ünün “Çok doğru” ve %51.2'sinin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı tespit edilmiştir.

“Fiziksel istismarda; kollarda, el sırtında, omuz ve kalçalarda sıklıkla ısırık izlerine rastlanır. ” ifadesine katılımcıların %18.9'unun “Çok doğru” ve %68.2'sinin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“Ciltte yuvarlak, çevresi kabarık, ortası krater şeklindeki lezyonlar sigara yanığını düşündürmelidir. ” ifadesine katılımcıların %28.4’ünün “Çok doğru” ve %37.3’ünün “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Dizdeki ve dizin arka çukurundaki yanıklar kaza ile oluşabilir. ” ifadesine katılımcıların %35.3’ünün “Çok doğru” ve %35.8’inin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Tek bir kırık yanı sıra berelenmeler, çürümeler ve değişik iyileşme evresindeki kırıklar fiziksel istismarın önemli belirtileridir.” ifadesine katılımcıların %7.5’inin “Çok doğru” ve %24.4’ünün “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Fiziksel istismara uğrayan çocuklarda saçlı deri altında hematomlar (kan pıhtılaşması, birikmesi) sıklıkla görülür. ” ifadesine katılımcıların %16.9’unun “Çok doğru” ve %58.7’sinin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“İntrakranial (kafa-içi) ve intraoküler (göz-içi) kanamalar fiziksel istismar olasılığını düşündürmez.” ifadesine katılımcıların %5’inin “Çok doğru” ve %13.4’ünün “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye düşük düzeyli bir katılım sağladığı tespit edilmiştir.

“Genital bölge, ağız, kol, ense veya bacaklarda ekimoz ve sıyrıkların olması cinsel istismarı düşündürmelidir. ” ifadesine katılımcıların %24.4’ünün “Çok doğru” ve %60.2’sinin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür..

“Çocuğun yürüme, oturma gibi genel davranışlarına bakarak cinsel istismardan şüphelenmek mümkün değildir. ” ifadesine katılımcıların %10’unun “Çok doğru” ve %39.8’inin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Özellikle 10-15 yaşlarındaki gebelik cinsel istismarı düşündürmelidir. ” ifadesine katılımcıların %31.8’inin “Çok doğru” ve %45.3’ünün “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“Genital bölgede ağrı, şişme ya da kaşıntı şikayetleri cinsel istismarı düşündürmelidir.” ifadesine katılımcıların %6.5’inin “Çok doğru” ve %16.9’unun “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye düşük düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“Çocuk, fiziksel temasa uğramadan da cinsel olarak istismar edilmiş olabilir. ” ifadesine katılımcıların %22.9’unun “Çok doğru” ve %62.7’sinin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Cinsel istismara uğrayan çocukların önemli bir bölümü fiziksel istismara da uğramıştır. ” ifadesine katılımcıların %23.4’ünün “Çok doğru” ve %61.7’sinin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı tespit edilmiştir.

“Çocukta büyüme-gelişme geriliğinin olması ihmal edildiğini düşündürmelidir.” ifadesine katılımcıların %10.4’ünün “Çok doğru” ve %27.9’unun “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Çocuğun kötü hijyene sahip olması ihmal edildiğini gösterir.” ifadesine katılımcıların %19.4’ünün “Çok doğru” ve %62.7’sinin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Aşıların yaptırılmaması veya geciktirilmesi bir ihmal belirtisidir. ” ifadesine katılımcıların %24.4’ünün “Çok doğru” ve %58.7’sinin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“Çocuğun yüzünün donuk ve ifadesiz görülmesi ihmal edildiğini düşündürmelidir.” ifadesine katılımcıların %12.9’unun “Çok doğru” ve %34.8’inin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Çocuğun sürekli ve tutarlı bir gözetiminin olmaması ihmaldir.” ifadesine katılımcıların %15.4’ünün “Çok doğru” ve %50.2’sinin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür..

“Çocuğun fiziksel sorunlarının tedavi edilmemesi ihmaldir.” ifadesine katılımcıların %20.9’unun “Çok doğru” ve %63.2’sinin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“Çocukta yeme bozuklukları, huzursuz uyuma ihmal işaretleri değildir. ” ifadesine katılımcıların %12.4’ünün “Çok doğru” ve %41.8’inin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“İstismar ve ihmale uğrayan çocukların çoğunlukla özsayıları yüksektir.” ifadesine katılımcıların %3.5’inin “Çok doğru” ve %5.5’inin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye düşük düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“İstismar ve ihmale uğrayan çocuklar hiperaktif davranışlar gösterebilirler.” ifadesine katılımcıların %3’ünün “Çok doğru” ve %9.5’inin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye çok düşük düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“İstismar ve ihmale uğramaları çocukların okul başarılarını etkilemez. ” ifadesine katılımcıların %1.5’inin “Çok doğru” ve %3.5’inin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“İstismar ve ihmale uğrayan çocuklar ebeveynlerinden ve diğer yetişkinlerden korkma, kaçınma gösterebilirler.” ifadesine katılımcıların %28.9’unun “Çok doğru” ve %60.2’sinin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı tespit edilmiştir.

“İstismar ve ihmale uğrayan çocuklar ağrı verici uyarılara ve travmalara karşı aşırı tepkilidirler.” ifadesine katılımcıların %29.9’unun “Çok doğru” ve %56.7’sinin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Tuvalet eğitimini tamamlamış olan çocuğun tekrar altını ıslatmaya başlaması istismar veya ihmale uğramış olabileceğini düşündürmelidir.” ifadesine katılımcıların %13.4’ünün “Çok doğru” ve %29.4’ünün “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“İstismar ve ihmale uğrayan çocukların çoğu evlerine bağlıdırlar.” ifadesine katılımcıların %14.4’ünün “Çok doğru” ve %30.3’ünün “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“İstismar ve ihmale uğramış çocuklar intihar girişimleri ile karşılaşılabilir.” ifadesine katılımcıların %31.8’inin “Çok doğru” ve %58.2’sinin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“İstismar ve ihmale uğramış çocuklar sıklıkla göz göze iletişime giremezler.” ifadesine katılımcıların %23.4’ünün “Çok doğru” ve %55.7’sinin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“İstismar ve ihmale uğramış çocuklar sıklıkla yalan söyler veya hırsızlık yaparlar. ” ifadesine katılımcıların %27.4’ünün “Çok doğru” ve %46.3’ünün “oldukça doğru”

şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı tespit edilmiştir.

“İstismar ve ihmale uğramış çocuklarda ilaç ve alkol bağımlılığına daha sık rastlanır. ” ifadesine katılımcıların %28.4’ünün “Çok doğru” ve %50.7’sinin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“İstismar ve ihmale uğramış çocuklarda sıklıkla okul öncesi konuşma gecikmesine rastlanır. ” ifadesine katılımcıların %9’unun “Çok doğru” ve %30.8’inin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“İstismar ve ihmale uğramış çocuklar içe kapanıklık gösterebilirler.” ifadesine katılımcıların %14.4’ünün “Çok doğru” ve %51.7’sinin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Bebeklerin istismara uğrama riskleri azdır.” ifadesine katılımcıların %8’inin “Çok doğru” ve %45.3’ünün “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“Çocukluğunda istismar ve ihmal edilen ebeveynler çocuklarını istismar ve ihmal etmekten kaçınırlar.” ifadesine katılımcıların %19.4’ünün “Çok doğru” ve %43.3’ünün “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“Aşırı ısrarcı tutum içinde olan ebeveynler çocuklarını daha çok istismar ederler.” ifadesine katılımcıların %10.4’ünün “Çok doğru” ve %25.9’unun “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Ebeveynin benlik saygısının düşük olması çocuk istismar ve ihmaline yol açan önemli bir etmendir.” ifadesine katılımcıların %10’unun “Çok doğru” ve %44.3’ünün “oldukça

doğru” şeklinde cevap verdikleri görölmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı görölmüştür.

“Ebeveynin çocuktan gerçekçi olmayan beklentilerinin olması çocuğunu istismar etmesine yol açar.” ifadesine katılımcıların %5.5’inin “Çok doğru” ve %35.8’inin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görölmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı görölmüştür.

“Anne yaşının çocuk istismar ve ihmaliinde önemi yoktur. ” ifadesine katılımcıların %10’unun “Çok doğru” ve %50.7’sinin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görölmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“Ebeveynin sosyal destek kaybı yaşaması çocuk istismar ve ihmaliine yol açar.” ifadesine katılımcıların %37.8’inin “Çok doğru” ve %43.3’ünün “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görölmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı verisi elde edilmiştir.

“Ebeveynin alkol ya da ilaç bağımlısı olması çocuk istismar ve ihmali açısından bir risktir. ” ifadesine katılımcıların %25.9’unun “Çok doğru” ve %61.2’sinin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görölmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görölmüştür.

“Ebeveynin fiziksel ve mental sağlık sorunlarının olması çocuğunu istismar ve ihmali etmesini etkilemez. ” ifadesine katılımcıların %5.5’inin “Çok doğru” ve %17.4’ünün “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görölmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye düşük düzeyli bir katılım sağladığı verisi elde edilmiştir.

“Eğitim düzeyi düşük anne-babalar çocuklarını daha fazla istismar ve ihmali ederler.” ifadesine katılımcıların %14.9’unun “Çok doğru” ve %48.3’ünün “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görölmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görölmüştür.

“Planlanmamış gebelik sonucunda doğan çocukların istismar edilme olasılıkları daha fazladır. ” ifadesine katılımcıların %11.4’ünün “Çok doğru” ve %50.2’sinin “oldukça

doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“Çocuğun cinsiyetinin istismar ve ihmalde önemi yoktur. ” ifadesine katılımcıların %14.9’unun “Çok doğru” ve %53.7’sinin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Aşırı hareketli çocukların fiziksel istismara uğrama olasılıkları daha yüksektir.” ifadesine katılımcıların %4’ünün “Çok doğru” ve %12.9’unun “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye düşük düzeyli bir katılım sağladığı tespit edilmiştir.

“Fiziksel veya mental zrl bebeklerin istismar ve ihmale uğrama olasılığı daha azdır.” ifadesine katılımcıların %5’inin “Çok doğru” ve %12.4’ünün “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye düşük düzeyli bir katılım sağladığı verisi elde edilmiştir.

“Annenin zor bir hamilelik geçirmesi ya da gç doğum yapması çocuğunu istismar veya ihmal etmesini etkiler. ” ifadesine katılımcıların %4’ünün “Çok doğru” ve %14.9’unun “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye düşük düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Bebeklerin prematüre veya düşük doğum ağırlıklı olması istismar ve ihmale uğramasını etkilemez. ” ifadesine katılımcıların %12.9’unun “Çok doğru” ve %53.7’sinin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Aile reisinin işsizliğı çocuk istismar ve ihmaline yol ačan bir faktördür. ” ifadesine katılımcıların %17.4’ünün “Çok doğru” ve %55.2’sinin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“Ailenin gelir düzeyi çocuk istismar ve ihmalinde önemli bir etkendir. ” ifadesine katılımcıların %12.4’ünün “Çok doğru” ve %47.3’ünün “oldukça doğru” şeklinde

cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Ailedeki çocuk sayısı çocuk istismar ve ihmalinin oluşmasında etken değildir.” ifadesine katılımcıların %7’sinin “Çok doğru” ve %22.4’ünün “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Doğumlar arası sürenin kısa olması çocuğun istismar ve ihmale uğramasını etkileyen bir faktördür. ” ifadesine katılımcıların %11.4’ünün “Çok doğru” ve %47.8’inin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı verisi elde edilmiştir.

“Ailenin geniş ya da çekirdek aile tipinde olması çocuk istismar ve ihmali önemli bir faktör değildir.” ifadesine katılımcıların %5.5’inin “Çok doğru” ve %17.9’unun “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Ebeveynlerden birinin olmaması çocuk istismar ve ihmali için bir risktir.” ifadesine katılımcıların %10’unun “Çok doğru” ve %34.8’inin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“Çocuk istismar ve ihmali üst sosyo-ekonomik düzeylerde rastlanmaz. ” ifadesine katılımcıların %6’sının “Çok doğru” ve %18.4’ünün “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür.

“Anne baba arasındaki şiddet, çocukların istismar ve ihmal edilmesine yol açar. ” ifadesine katılımcıların %18.9’unun “Çok doğru” ve %66.2’sinin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı tespit edilmiştir.

“Evlilik dışı ilişkiler çocukların istismar ve ihmal edilmesinde önemli bir etkidir. ” ifadesine katılımcıların %21.4’ünün “Çok doğru” ve %54.7’sinin “oldukça doğru”

şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı verisine ulaşılmıştır.

“Annenin çocuktan sık sık şikâyet etmesi istismarı düşündürmelidir.” ifadesine katılımcıların %7’sinin “Çok doğru” ve %21.9’unun “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye orta düzeyli bir katılım sağladığı verisi elde edilmiştir.

“Yaralanma, kırık gibi olaylarda, anlatılan öykünün tutarsızlık göstermesi fiziksel istismarı akla getirmelidir.” ifadesine katılımcıların %30.3’ünün “Çok doğru” ve %54.2’sinin “oldukça doğru” şeklinde cevap verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye yüksek düzeyli bir katılım sağladığı verisi elde edilmiştir.

Tablo 11. Ölçeklerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Sosyal Adalet Savunuculuğu	Çocuk İstismar Ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi
Ort.	3.33	3.38
SS	0.304	0.220

Tablo 11, araştırmaya katılanların Sosyal Adalet Savunuculuğu ile çocuk istismar ve ihmalini belirlemede bilgi düzeyine ilişkin ölçek ifadelerinin “ortalama ve standart sapma” değerlerini içermektedir. Buna göre, katılımcıların, söz konusu 2 ölçek ile ilgili olarak verilen ifadelerden yüksek düzeyli katılımı çocuk istismar ve ihmalini belirlemede bilgi düzeyini ölçen ifadelerle sağladığı görülmüştür.

4.6. Hipotezlerin Test Edilmesi

Ana Hipotez: Katılımcıların sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri ile çocuk istismar ve ihmalini belirlemede bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 12. Sosyal Adalet Savunuculuğuna Yönelik Görüşlerin Çocuk İstismar ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi Üzerindeki İlişkinin Korelasyon Analizi Sonuçları

		SOSYAL ADALET SAVUNUCULUĞU	ÇOCUK İSTİSMAR VE İHMALİNİ BELİRLEMEDE BİLGİ DÜZEYİ
Spearman's rho	SOSYAL ADALET SAVUNUCULUĞU	r	1,000
		p	.
		N	201
	ÇOCUK İSTİSMAR VE İHMALİNİ BELİRLEMEDE BİLGİ DÜZEYİ	r	,07
		p	,33
		N	201

Öğrencilerin sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri ile çocuk istismar ve ihmalini belirlemede bilgi düzeyi arasındaki Spearman's rho korelasyon katsayısının düzeyi (derecesi) $r = .07$ 'dir. Yani, sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri ile çocuk istismar ve ihmalini belirlemede bilgi düzeyi arasında pozitif korelasyon vardır. Ancak bu ilişki .01 düzeyinde anlamlı olmadığından ötürü oluşturulan Ana hipotez red edilmiştir.

H₁: Katılımcıların sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 13. Sosyal Adalet Savunuculuğu Açısından Cinsiyete Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

	N	Ortalama	Standart Sapma	Mann Whitney U	p
Sosyal Adalet Savunuculuğu	201	3,33	,304	4968.00	.97
Cinsiyet	201	1,44	,498		

Tablo 13 incelendiğinde, cinsiyet değişkeninin, öğrencilerin sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri bağlamında istatistiksel açıdan anlamlı derecede bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür ($p=.97>0,05$ olduğu durumda). Dolayısıyla H_1 hipotezi reddedilmiştir.

H_2 : Katılımcıların sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 14. Sosyal Adalet Savunuculuğu Açısından Yaşa Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	N	Ortalama	Standart Sapma	Kruskal Wallis	p
Sosyal Adalet Savunuculuğu	201	3,33	,304	8.649	.03
Yaş	201	2,30	,814		

Tablo 14 incelendiğinde, yaş değişkeninin, öğrencilerin sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri bağlamında istatistiksel açıdan anlamlı derecede bir farklılık oluşturduğu görülmüştür. ($p=.03<0,05$ olduğu durumda). Dolayısıyla H_2 hipotezi kabul edilmiştir.

Ortaya çıkan bu farklılığın, hangi gruplar arasında oluştuğunu tespit etmek amacı ile Post Hoc testlerinden Tukey testi kullanılmış olup Tablo 15’de sunulmuştur.

Tablo 15. Yaşa Göre Tukey Testi Karşılaştırma Sonuçları

	N	Ortalama	Standart Sapma	Farklılığın Olduğu Yaş Grubu	Anlamlılık Düzeyi
21 Yaş Altı	25	3,24	,348	31 Ve Üzeri Yaş	.04
21-25 Yaş	110	3,30	,287		
26-30 Yaş	46	3,40	,296		
31 Ve Üzeri Yaş	20	3,48	,301		
Toplam	201	3,33	,304		

Tablo 15’den de görüldüğü üzere, yaş değişkenine göre katılımcıların sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşlerinin Tukey test sonuçları incelendiğinde, 21 yaş altı öğrencilerin sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri ile 31 ve üzeri öğrencilerin sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri arasında fark olduğu görülmüştür. Diğer yaş grupları arasında herhangi bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır.

H₃: Katılımcıların sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri ile devam ettikleri program arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 16. Sosyal Adalet Savunuculuğu Açısından Devam Edilen Programa Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

	N	Ortalama	Standart Sapma	Mann Whitney U	P
Sosyal Adalet Savunuculuğu	201	3,33	,304	3870.00	.03
Devam Edilen Program	201	1,38	,486		

Tablo 16 incelendiğinde, devam edilen program değişkeninin, öğrencilerin sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri bağlamında istatistiksel açıdan anlamlı derecede bir farklılık oluşturduğu görülmüştür. ($p=.03 < 0,05$ olduğu durumda). Dolayısıyla H₃ hipotezi kabul edilmiştir.

H₄: Katılımcıların sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri ile aylık toplam harcama miktarları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 17. Sosyal Adalet Savunuculuğu Açısından Toplam Aylık Harcama Tutarına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	N	Ortalama	Standart Sapma	Kruskal Wallis	P
Sosyal Adalet Savunuculuğu	201	3,33	,304	3.944	.27
Toplam Aylık Harcama Tutarı	201	2,79	1,014		

Tablo 17 incelendiğinde, toplam aylık harcama tutarı değişkeninin, öğrencilerin sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri bağlamında istatistiksel açıdan anlamlı derecede bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. ($p=.27>0,05$ olduğu durumda). Dolayısıyla H₄ hipotezi reddedilmiştir.

H₅: Katılımcıların çocuk istismar ve ihmalini belirlemede bilgi düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 18. Çocuk İstismar Ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi Açısından Cinsiyete Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

	N	Ortalama	Standart Sapma	Mann Whitney U	p
Çocuk İstismar Ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi	201	3,38	,220	4788.50	.63
Cinsiyet	201	1,44	,498		

Tablo 18 incelendiğinde, cinsiyet değişkeninin, öğrencilerin Çocuk İstismar Ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi bağlamında istatistiksel açıdan anlamlı derecede bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. ($p=.63>0,05$ olduğu durumda). Dolayısıyla H₅ hipotezi reddedilmiştir.

H₆: Katılımcıların çocuk istismar ve ihmalini belirlemede bilgi düzeyleri ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 19. Çocuk İstismar Ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi Açısından Yaşa Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	N	Ortalama	Standart Sapma	Kruskal Wallis	p
	201	3,38	,220	1.337	.72
Yaş	201	2,30	,814		

Tablo 19 incelendiğinde, yaş değişkeninin, öğrencilerin çocuk istismar ve ihmalini belirlemede bilgi düzeyi bağlamında istatistiksel açıdan anlamlı derecede bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. ($p=.72>0,05$ olduğu durumda). Dolayısıyla H_6 hipotezi red edilmiştir.

H_7 : Katılımcıların çocuk istismar ve ihmalini belirlemede bilgi düzeyleri ile devam ettikleri program arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 20. Çocuk İstismar Ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi Açısından Devam Edilen Programa Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

	N	Ortalama	Standart Sapma	Mann Whitney U	p
Çocuk İstismar Ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi	201	3,38	,220	4325.50	.29
Devam Edilen Program	201	1,38	,486		

Tablo 20 incelendiğinde, Devam Edilen Program değişkeninin, öğrencilerin Çocuk İstismar Ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi bağlamında istatistiksel açıdan anlamlı derecede bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. ($p=.29>0,05$ olduğu durumda). Dolayısıyla H_6 hipotezi reddedilmiştir.

H_8 : Katılımcıların çocuk istismar ve ihmalini belirlemede bilgi düzeyleri ile aylık toplam harcama miktarları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 21. Çocuk İstismar Ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi Açısından Toplam Aylık Harcama Tutarına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	N	Ortalama	Standart Sapma	Kruskal Wallis	P
Çocuk İstismar Ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi	201	3.38	,220	1.002	.80
Toplam Aylık Harcama Tutarı	201	2.79	1,014		

Tablo 21 incelendiğinde, toplam aylık harcama tutarı değişkeninin, öğrencilerin Çocuk İstismar Ve İhmalini Belirlemede Bilgi Düzeyi bağlamında istatistiksel açıdan anlamlı derecede bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. ($p=.80>0,05$ olduğu durumda). Dolayısıyla H_8 hipotezi reddedilmiştir.

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Sosyal adalet savunuculuğunda, sosyal, ekonomik ve politik açıdan dezavantajlı grupların toplumdaki statülerinin iyileştirilmesi için sistemli ve uzun soluklu yapılan tüm çalışmalar ortaya konur (Bayoğlu vd., 2014: 22; Klugman, 2010: 2). Burada, bireylerin toplumda adil bir yaşam sürmesi için sahip olunan tüm kaynakların eşit bir şekilde dağıtılması, bireylerin farklılıklarının birer zenginlik kaynağı olduğu ve herkesin kendini savunabilme ve temsil edebilme hakkının olduğu vurgulanır (Klugman, 2010).

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, çocuk ihmal ve istismarı ise, 18 yaş altı çocukların sağlığının gelişimi yönünde veya sağlık ilişki kurmada onların güven duygusunu zedeleyici olumsuz faktörlerin fiziksel, duygusal veya cinsel açıdan istismara ve ihmal ve diğer sömürü türlerine yol açmasıdır.

Bu çalışmanın amacı sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal adalet savunuculuğu yetkinlikleri ile çocuk ihmal ve istismarına bakış açıları arasındaki ilişkinin tespit edilmesidir. Araştırmamızda söz konusu değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Toros ve Tirik'in 2016 yılında Estonya'da yapmış oldukları araştırmada, 108 öğretmenin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik görüşleri açık uçlu

sorulara verilen cevaplar çerçevesinde ortaya konmuştur. Araştırma sonucunda katılımcılar, yardıma ihtiyacı olan çocuk kavramını algıladıkları, ancak bunu bildirme konusunda kendilerini yetersiz hissettiklerini bildirmişlerdir. Mckee ve Dillenburg'un 2009 yılında Kuzey İrlanda'da yapmış oldukları araştırmada, farklı bölümlerde okuyan birinci sınıf üniversite öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmaline ilişkin yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıkları ortaya konmuştur. Buradan yola çıkarak, araştırmada öğrenciler bu alanda özel ders almaları gerektiğini vurgulamışlardır. Bizim araştırmamızda, öğrencilerinin çocuk istismarı ve ihmaline ilişkin bilgi düzeyinin 3.38 yani "orta" düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Aslan ve Gülaçtı'nın 2013 yılında yaptıkları araştırmada, birinci ve dördüncü sınıfta okuyan üniversite öğrencileri, sosyal adalet ile ilgili bilgilendirme çalışmalarının yapılması gerektiğini ve bireylerin toplumdaki diğer bireylere karşı önyargısız, eşit ve saygılı davranması gerektiğini vurgulamıştır. Nilsson ve Scmidth'in 2005 yılında yaptıkları araştırmada ise, katılımcıların danışmanlık eğitimi ve sosyal adalet savunuculuğu arasında ilişki olduğu ortaya konmuştur.

Araştırmamızda test edilen bir diğer hipotezde katılımcıların sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Kalaycı'nın (2018) "Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Sosyal Adalet Savunuculuğu Yetkinlikleri İle LGBTİ Bireylere Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı araştırmasında, öğrencilerin sosyal adalet savunuculuk ölçeğinden aldıkları puan ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Araştırmamızda katılımcıların sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri ile yaş arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmamızda katılımcıların sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri ile devam edilen program arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmamızda katılımcıların sosyal adalet savunuculuğuna yönelik görüşleri ile aylık toplam harcama miktarı arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır.

Araştırmamızda katılımcıların çocuk ihmal ve istismarına olan bakış açıları ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Söz konusu bakış açısı içerisinde yer alan "Çocuğun gövde, sırt, kalça ve uyluklarında farklı boyutlarda sıyrık, ekimoz (morluk) ve parmak başı izleri fiziksel istismarın belirtileridir." ifadesine katılımcıların %44.3'ünün "Çok doğru" ve %43.8'inin "oldukça doğru" şeklinde cevap

verdikleri görülmüş ve bu yüzdelerden katılımcıların bu ifadeye çok yüksek düzeyli bir katılım sağladığı görülmüştür. Türker'in (2017: 77) yaptığı araştırmada ise söz konusu ifadeye aile hekimlerinin tamamının doğru olarak cevapladıkları görülmüştür.

Sağır ve Gözler'in (2013) yaptıkları araştırmada katılımcıların çocuk istismarı ve ihmaline yönelik görüşleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Türker'in (2017) yaptığı araştırmada ise, katılımcıların çocuk istismarı ve ihmaline yönelik bilgi düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Araştırmamızda katılımcıların çocuk ihmal ve istismarına olan bakış açıları ile yaş arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Türker'in (2017) yaptığı araştırmada da, katılımcıların çocuk istismarı ve ihmaline yönelik bilgi düzeyleri ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Araştırmamızda katılımcıların çocuk ihmal ve istismarına olan bakış açıları ile devam edilen program arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Son olarak, araştırmamızda katılımcıların çocuk ihmal ve istismarına olan bakış açıları ile aylık toplam harcama miktarı arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Akcan ve Demiralay'ın (2016) yaptıkları çalışmada, öğrencilerin %53'ünün geçmişte istismara uğradığı ve istismar/ihmal davranış duru örneklerine %22.2 ile %85.1'lik düzeyde doğru yanıt verdikleri ortaya konmuştur. Metinyurt ve Sarı'nın (2016) yaptıkları araştırmada, istismar ve ihmal ölçeği içerisinde yer alan "İhmal ve İstismarın Çocuktaki Davranışsal Belirtileri" ve "İhmal ve İstismarın Çocuktaki Davranışsal Belirtileri" ile katılımcıların cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Yılmaz'ın (2015) yaptıkları araştırmada, lisans ve yüksek lisans mezunlarının puanlarının çocuk ihmal ve istismarına olan bakış açılarını ortaya koyan tüm boyutlarda ön lisans ve sağlık meslek lisesi mezunlarına göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada katılımcıların lisansüstü eğitim programına katılma durumları ile ihmal ve istismarın çocuktaki davranışsal belirtileri, fiziksel belirtiler boyutunda anlamlı farklılık oluşturduğu ortaya çıkmıştır.

Çalışmamızda elde edilen veriler ve yapılan literatür incelemeleri sonucunda aşağıdaki önerilere yer verilmiştir:

Araştırmanın sadece söz konuş örneklem üzerinde gerçekleşmesinden yola çıkarak, araştırma sonuçlarının genellenebilirliği noktasında farklı örneklem kitleleri üzerinde araştırmalar gerçekleştirilebilir.

Araştırmamızda örneklem kitlesinin belirlenmesinden farklı olarak, katılımcıların yaş, cinsiyet veya medeni durum gibi özelliklerinin baz alınarak oluşturulduğu “amaçlı örneklem” yöntemi tercih edilebilir.

Araştırmamızda katılımcıların sosyal adalet savunuculuğu yetkinlikleri ile çocuk ihmal ve istismarına bakış açılarının cinsiyete, yaşa, aylık harcama miktarı ve devam edilen programa göre farklılaşıp farklılaşmadığı ortaya konmuştur. Buradan yola çıkarak gelecekteki araştırmalarda okudukları okul türü gibi farklı değişkenlerle söz konusu değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı ortaya konabilir.

Yine katılımcıların sosyal adalet savunuculuğu yetkinlikleri ile çocuk ihmal ve istismarına bakış açıları arasındaki ilişkide farklı bir değişkenin aracı rolünün olup olmadığı ortaya konabilir.

Son olarak bu alanda katılımcıların görüşlerinin ayrıntılı bir şekilde ortaya konabilmesi için odak grup görüşmeleri yapılarak nitel analiz çalışmaları gerçekleştirilebilir.

6. KAYNAKÇA

- ACEHAN, S., BİLEN, A., AY, M. O., GÜLEN, M., AVCI, A., ve İÇME, F. (2013). Çocuk İstismarı ve İhmalinin Değerlendirilmesi. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 22(4), 591-614.
- ADLİ TIP VE ADLİ BİLİMLER, İhmal. <http://www.adlitip.org/ihmal/> Erişim Tarihi: 16.03.2019
- AJIWIBAWANI, M.P. HARTI, SUBROTO, W.T. (2017). International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences, Vol. 7, No: 9, 445.
- AKBAŞ, E., ve TOPÇUOĞLU, R. A. (2009). Modern Çocukluk Paradigmasının Oluşumu-Eleştirel Bir Değerlendirme. *Journal of Society & Social Work*, 20(1).
- AKCAN, A. DEMİRALAY, Ş. (2016). Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Çocuk İhmal Ve İstismarına İlişkin Algıları, Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Cilt:5 Özel Sayı Makale No: 32.
- AKSOY, İ. (2011). Türklerde Aile ve Çocuk Eğitimi. *Journal of International Social Research*, 4(16).
- AKYÜZ, E. (2000). Ulusal ve uluslararası hukukta çocuğun haklarının ve güvenliğinin korunması. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- ASLAN, S. GÜLAÇTI, F. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Adaletle İlişkin Görüşleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15)1, 203-214.
- BAĞLI, M. (2003). Türk modernleşmesi bağlamında hukuk ve yargılama: çocuk yargılaması, E. Akyüz, S.
- BAHAR, G., SAVAŞ, H. A., ve BAHAR, A. (2009). Çocuk istismarı ve ihmali: bir gözden geçirme. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4(12), 51-65.
- BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ, *Çocuğun İhmal ve İstismarı Bilgilendirme Kitapçığı*.

- BARLIK, H. (2018). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk İhmal Ve İstismarı Hakkında Görüş Ve farkındalık Düzeylerinin Araştırılması*, (Adana İl Örneği) (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü Çağ Üniversitesi, Mersin).
- BAŞER, D., KALAYCI-KIRLIOĞLU, H. İ., ve KIRLIOĞLU, M. (2017). Social Work and Bauman: Social Justice. *Hitit University Journal of Social Sciences Institute, Year, 10*, 1007-1020.
- BAU, ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARINI BİLGİLENDİRME KİTAPÇIĞI, <https://bau.edu.tr/icerik/11188-cocuk-istismarina-son-ver> Erişim Tarihi: 12.03.2019
- BAYHAN, P. (1998). Dövülen Çocuklar, *Sosyal Hizmet Dergisi*, 1(8), 24-26.
- BAYOĞLU SERPEN, A. S., DUYAN, V., ve UĞURLUOĞLU ALDOĞAN, E. (2014). Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği Güvenirlik Ve Geçerlik Çalışması. *Journal of Society & Social Work*, 25(1).
- BAYOĞLU SERPEN, A.S, DUYAN, V. ve UĞURLUOĞLU ALDOĞAN, E. (2014). Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, (25)1, 21-34.
- BEQUELE, A. (1991). Çocuk Emeği: Bu konuda ne yapılabilir. *Çocuk İstismarı ve İhmali*, 65-80. *Çocukların Kötü Muameleden Korunması I. Ulusal Kongresi, Ankara*.
- BETER, Ö. (2010). *Türkiye'de ve İngiltere'de Çocuk Koruma Sistemleri* (Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara).
- BİNGÖL, O. (2015). Genel Bağlarıyla Sosyal Hizmet ve Toplum. *Mavi Atlas*, (5), 69-77.
- BOYLES, D., CARUSÍ, T., & ATTICK, D. (2009). Historical and critical interpretations of social justice. *Handbook of social justice in education*, 30-42.

D Boyles, T Carusi, D Attick - Handbook of social justice in ..., 2009 - books.google.com Erişim Tarihi: 24.02.2019.

BUMİN, K. (1983). “Batıda Devlet ve Çocuk”. İstanbul: Alan Yayıncılık.

BURSA, S. (2015). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal adalet algı ve deneyimleri. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.*

ÇAKIR, M. (2017). Geçmişten günümüze “sosyal adalet”. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(2), 560-572.

ÇAMURDAN, A. (2006). Çocuk İhmali. *Çocuk İstismarı ve İhmaline Multidisipliner Yaklaşım*. (ss. 35-46), Ankara Üniversitesi Basımevi

ÇEBİ, S. S. (2012). *Sosyal adalet: tarihsel ve kuramsal bir bakış*. On İki Levha Yayıncılık.

ÇELİK, C. (2005). Çocuk Kavramı ve Medeni Hukuk Açısından Çocuk Haklarının Tarihi Gelişimi. *E-Akademi, Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi*, 36.

ÇOBAN, R. (2017) Sosyal Adalet, Eşitlik ve Sosyal Hizmet, *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(4), 252-260.

DİNÇ, M. (2011). Çocuk Hakları Açısından Çocuk İhmali ve İstismarı El Kitabı. 1. *Türkiye Çocuk Hakları Kongresi içinde*, 56-71.

DOĞAN, Ö. Ö. (2009). Cinsel istismara uğrayan ergenlerde bireysel, ailesel ve istismara ait özelliklerin tanımlanarak, istismara uğrama ve psikiyatrik bozukluk oluşumu üzerine etkilerinin araştırılması: kontrollü bir çalışma. *Uzmanlık tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İzmir.*

DURAKOĞLU, A. (2014). Gazali'de Ahlak Eğitimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2).

- ELKIND, D. (1999). Çocuk ve Toplum. Çev: D. Öngen, Ankara: Ankara Üniversitesi çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- ERKMAN, F. (1991). Çocukların duygusal ezimi. *Çocukların Kötü Muameleden Korunması I. Ulusal Kongresi, Ankara*, (s 163).
- GANDER, M. J., GARDİNER, H. W., (2007). *Çocuk ve ergen gelişimi*. Yayıma hazırlayan Beki onur, İmge Kitabevi.
- GÖZLER, K. (2008). Tabii Hukuk ve Hukuki Pozitivizme Göre Adalet Kavramı. *Muhafazakâr Düşünce*, 4(15), 77-90.
- GÜLER, N., UZUN, S., BOZTAŞ, Z., ve AYDOĞAN, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihtmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 128-134.
- GÜNER, Ş. İ., GÜNER, S., ve ŞAHAN, M. H. (2010). Çocuklarda sosyal ve medikal bir problem; istismar. *Van Tıp Dergisi*, 17(3), 108-113.
- HERGÜNER, S. (2011). Çocuk Hakları Açısından Çocuk İhtmal ve İstismarı El Kitabı. 1. *Türkiye Çocuk Hakları Kongresi içinde*, 42-54.
- INTERNATIONAL FEDERATION OF SOCIAL WORK, <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/> Erişim Tarihi, 23.02.2019.
- İNCİ, Y. (2010). Çocukların cinsel suiistimali ve istismarının sosyokültürel ve ekonomik boyutları *Yayınlanmış Doktora Tezi Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*
- İŞERİ, E. (2006). Duygusal İstismar. *Çocuk İstismarı ve İhtmaline Multidisipliner Yaklaşım*, (ss. 31-33). Ankara Üniversitesi Basımevi.
- İŞİTEN, N. (2011, Kasım). *İhtmal ve İstismar Kavramlarının Tanımlanması*. Çocuk İstismarını Önleme Sempozyumu Sonuç Raporu. Polis Eğitim ve Kongre

Merkezi, İstanbul. https://www.iem.gov.tr/iem/.../pdf/cocuk_istismarini_onleme_raporu.pdf Erişim Tarihi: 09.03.2018.

KALAYCI, E. (2018), Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Sosyal Adalet Savunuculuğu Yetkinlikleri İle LGBTİ Bireylere Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(5), 1419-1425.

KALAYCI, E. (2018). Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Sosyal Adalet Savunuculuğu Yetkinlikleri İle LGBTİ Bireylere Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Kastamonu Education Journal*, Volume:26 Issue:5, 1419-1425.

KARABEKİR, H. M. (2010). Yetiştirme Yurtları Örneğinde Sosyal Hizmet Uzmanlarının Sosyal Hizmet Değerlerini Mesleki Uygulamalarına Aktarışı. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.*

KIR, M. (2015). Sağlık yöneticilerinin çocuk ihmal ve istismarına yönelik bilgi ve farkındalık düzeyleri, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Okan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.*

KIRIMSOY, E., ACAR, H., ve SEVÜK, H. Y. (2013). Sosyal çalışma görevlileri için eğitim kitabı. *Ankara: Türkiye'de Çocuklar İçin Adalet Projesi Yayınları.*

KLUGMAN, B. (2010). Is the Policy Win All? A Framework for Effective SocialJustice Advocacy. *The Foundation Review*, 2(3), 94-107. doi: 10.4087/FOUNDATIONREVIEW-D-10-00017.

KOCAER, Ü. (2006). Hekim ve hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmaline yönelik farkındalık düzeyleri. *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.*

KORKMAZ, E. (2012). "Montessori Metodu", 2. Baskı, İstanbul

- KÖK, A.N. (2002). “Çocuk Mahkemeleri Mevzuatı ve Adli Tıp”, II. Ulusal Çocuk ve Suç Sempozyumu Bildiriler, Ankara: Türkiye’de Çocuklara yeniden Özgürlük Vakfı.
- KÜÇÜKKARACA, N. (2010). Küreselleşen Dünyada Sosyal Hizmetli. *Yay. Haz. Küçükkaraca, N. ve diğerleri. Küreselleşen Dünyada Sosyal Hizmetler: Sorunlar ve Çözümlerimiz*, 20-21.
- MCKEE, B.E., DILLENBURGER, K. (2009). Child abuse and neglect: training needs of student teachers. *International Journal of Educational Research*, 48, 320–330.
- METİNYURT, H. A. I. Sarı, H. Y. (2016). Sağlık Çalışanlarının Çocuk İhmali ve İstismarını Tanıma Düzeyleri, *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1.
- MİLLER, D. (1999). *Principles of social justice*. Harvard University Press. D Miller - 1999 - books.google.com, Erişim Tarihi, 24.02.2019.
- NILSSON, J. SCHMIDT, C. (2005). Social justice advocacy among graduate students in counseling: An initial exploration. *Journal of College Student Development*, 46 (3), 267-279.
- OVAYOLU, N., UÇAN, Ö., ve SERİNDAG, S. (2007). Çocuklarda cinsel istismar ve etkileri. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(4), 13-22.
- ÖKTEM, D. (2012). Türkiye’deki Çocuk Adalet Sisteminin Yönetimi ve Yaş Ayrımcılığına İlişkin Paradigmanın İncelenmesi. *Türkiye’de Çocuk Adalet Sisteminin Yönetimi, İHOP, Ankara: Uluslararası Çocuk Merkezi Yayınları*.
- ÖZTÜRK, M. (2011). Çocuk Hakları Açısından Çocuk İhmali ve İstismarı El Kitabı. 1. *Türkiye Çocuk Hakları Kongresi içinde (s.14-29)*. Çocuk İhmali ve İstismarı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- RATTS, M. J. (2009). Social justice counseling: Toward the development of a fifth force among counseling paradigms. *The Journal of Humanistic Counseling, Education and Development*, 48(2), 160-172.

- SAĞIR, M. GÖZLER, A. (2013). Sınıf Öğretmenlerinin Çocuk İstismarı ve İhmaline Yönelik Görüşleri ve Farkındalık Düzeyleri, *Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi*, Cilt 3, Sayı 5. 67-102.
- SAĞLAM, İ. (2002). Hz. Peygamberin Çocuk Eğitiminde Öne Çıkardığı Hususlar. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11(2).
- SAĞLAM, M., ve Aral, N. (2017). Tarihsel Süreç İçerisinde Çocuk ve Çocukluk Kavramları. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*, 1(2).
- SUNAL, O. (2011). Sosyal Politika: Sosyal Adalet Açısından Kuramsal Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 66(03), 283-305.
- ŞAHİN, F. (2002). Çocuk ihmali: Tanı ve tedavide hekimler için ipuçları. *Klinik Pediatri*, 1(3), 103-106.
- ŞAHİN, F. (2006). Çocuk İstismarının Tanımı, Epidemolojisi ve Multidisipliner Takım Yaklaşımının Önemi. *Çocuk İstismarı ve İhmaline Multidisipliner Yaklaşım*, (ss. 5-11). Ankara Üniversitesi Basımevi.
- TAN, M. (1989). “Çağlar Boyunca Çocukluk”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 22: 1
- TAŞ, A. (2017). *Hacettepe Üniversitesi Öğrencilerinin Çocuk İhmal ve İstismarı Hakkındaki Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi*(Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- TAVŞANCIL, E.(2006). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- TOPAKKAYA, A. (2006). Bir söylem olarak sosyal adalet kavramı. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(2), 97-111.
- TOPAKKAYA, A. (2009). Sosyal Adalet Kavramı Sadece Bir İdeal midir?. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(2).

TOROS, K. TİRİK, R. (2016). Preschool teachers' perceptions about and experience with child abuse and neglect. *Early Childhood Education Journal*, 44(1), 21-30.

TOWER, C. C. (2003). *The role of educators in preventing and responding to child abuse and neglect*. US Department of Health and Human Services, Administration for Children and Families, Administration on Children, Youth, and Families, Children's Bureau, Office on Child Abuse and Neglect.

TÖREMEN, F., & TAN, Ç. (2010). Eğitim Örgütlerinde Adalet: Kavramsal Bir Çözümleme. *Dicle University Journal of Ziya Gokalp Education Faculty*, 14.

TUNCAY, T., ve ERBAY, E. (2006). Sosyal hizmetin temel hedefi: sosyal adalet, güçlendirmeye retorikten pratiğe. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 17(1), 53-69.

TÜRK DİL KURUMU. 2019. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=sosyal%adalet&guid=TDK.GTS.587fb524cd744.1731444. Erişim Tarihi:23.02.2019

TÜRKER, G. (2017). Aile Hekimleri, Hemşire Ve Ebelerin Çocuk İstismarı Ve İhmali Konusunda Farkındalık Düzeyleri, Burdur Örneği, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.

USKUDAR. Sosyal HizmetBölümü Hakkında.

<https://uskudar.edu.tr/sbf/tr/sayfa/sosyal-hizmet-bolum-hakkinda>, Erişim Tarihi: 23.02.2019.

VATANDAŞ, N. (2006). Fiziksel İstismar. *Çocuk İstismarı ve İhmaline Multidisipliner Yaklaşım*, 13-18.

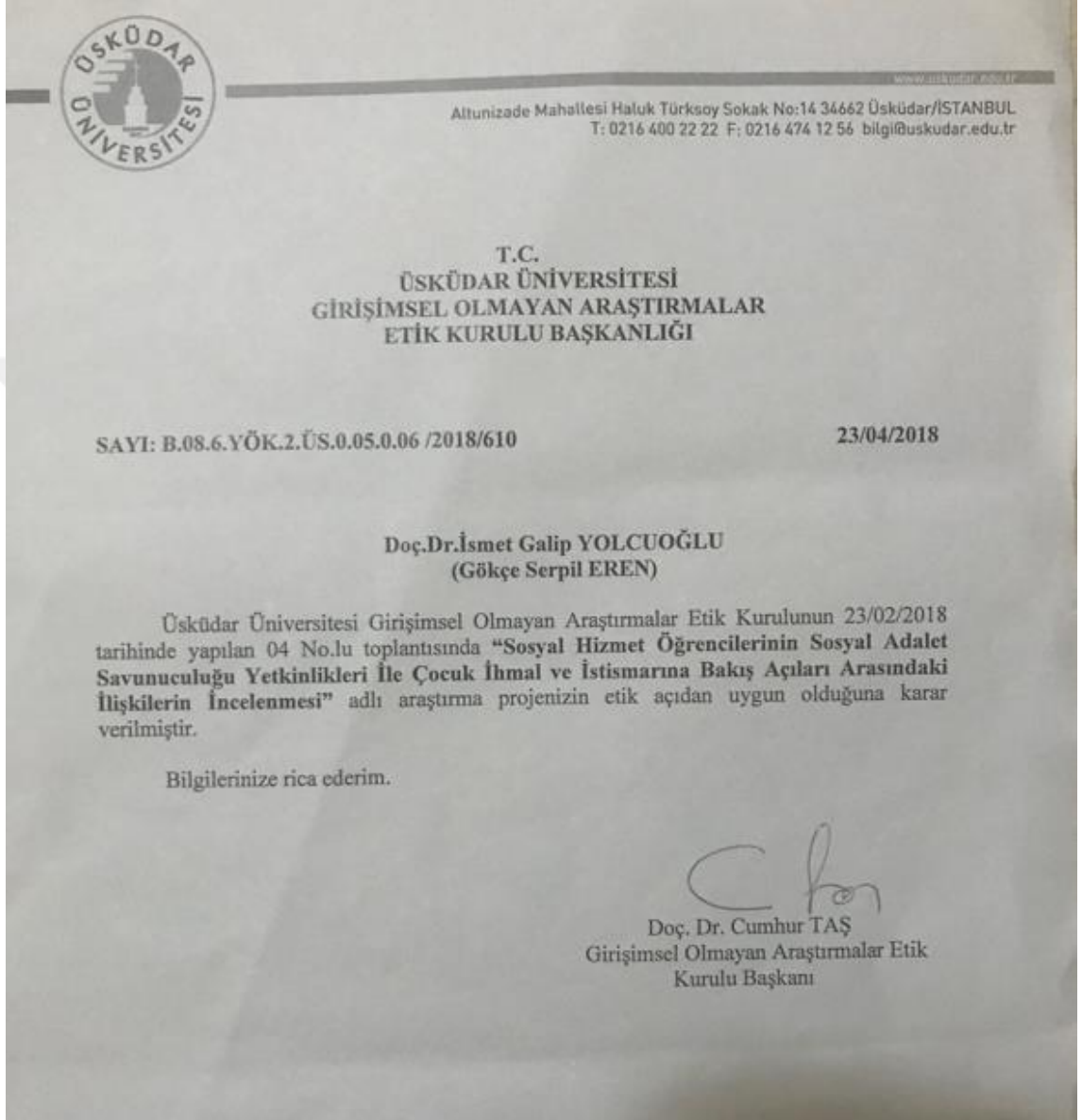
World Health Organization. Child Maltreatment. <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs150/en/>.

YALÇIN, N. (2011). Türkiye'de çocuk istismarı ve çözüm önerileri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Projesi, İstanbul*.

- YAPICI, M., ve YAPICI, Ş. (2004). Bir değer olarak çocukluk. *Üniversite ve Toplum Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi*, 4(4), 31.
- YAVUZER, H. (2003). Çocuk psikolojisi (20. basım). *İstanbul: Remzi Kitabevi*.
- YILDIRIM, F. (2011a). Üniversite gençliği “sosyal adalet” ten ne anlıyor? Sosyal adalet ilkelerinin sosyal adalet algısı üzerindeki etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 25(25), 113-124.
- YILDIRIM, F. (2011b). *Üniversite gençliği “sosyal adalet” ten ne anlıyor? Sosyal adalet ilkeleri bağlamında bir eğilim belirleme araştırması* (Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Ankara).
- YILMAZ, A. (2009). Çocuk istismarı ve ihmali: risk faktörleri ve çocukların psikososyal gelişimi üzerindeki etkileri. *Civilacademy Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 63-79.
- YILMAZ, B. (2015). Bir Hastanede Çalışan Hemşirelerin Çocuk İhmal Ve İstismarına Yönelik Bilgi Ve Yaklaşımlarının İncelenmesi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilimdalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- YİĞİT, R. (2005). Çocukların Cinsel İstismarı ve Ensest. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(3), 90-100.
- YOLCU, H. (2011). İstismara uğramış çocuğa eğitim ortamında yaklaşım: Rehber öğretmenin rolü. *Eğitim Bilim Toplum*, 7(25), 62-92.

7. EKLER

EK 1: Tez Etik Kurulu Onayı

EK 2: Ölçek Formu

Sayın Katılımcı,

Bu anket Üsküdar Üniversitesi'nde yüksek lisans programı çerçevesinde yürütülmekte olan sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal adalet savunuculuğu yetkinlikleri ile çocuk ihmal ve istismarına bakış açıları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmaya veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır.

- Bu bir test değildir. Ankette yer alan hiçbir sorunun doğru ya da yanlış yanıtı yoktur.
- Lütfen, **hiçbir soruyu yanıtı bırakmayınız.**
- Anket formlarına isim-soyadı yazılması gerekmektedir.
- Bu araştırmanın sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi, sizin sorulara vereceğiniz yanıtların samimiyetine bağlı olacaktır.
- Anket 3 bölümden oluşmaktadır ve cevaplamak yaklaşık 10 dakikanızı alacaktır.

Değerli katkı ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

I. BÖLÜM: SOSYAL ADALET SAVUNUCULUĞU ÖLÇEĞİ						
Aşağıdaki yargılara, ne düzeyde katıldığınızı ölçek üzerinde işaretleyerek belirtiniz.		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1	Sosyal adalet konuları ile ilgili ortak kaygıları olan toplum grupları ile iletişim ağı kurarım.	1	2	3	4	5
2	Müracaatçılarla birlikte, onların refahına engel olan durumları ortadan kaldırmak için eylem planları geliştiririm.	1	2	3	4	5
3	Müracaatçıların ihtiyaçları için yasa yapıcılarla (bürokratlar, milletvekilleri) iletişim kurarım.	1	2	3	4	5
4	Karşıma çıkma olasılığı olan, farklı nüfus gruplarını ilgilendiren yasalar ve ilgili politikalar konusunda bilgim azdır.	1	2	3	4	5
5	Çalıştığım nüfus gruplarını etkileyen mevcut yasaları ve politikaları yakından takip ederim.	1	2	3	4	5
6	Müracaatçıları etkileyen sosyal konularla ilgili olarak yasa yapıcılarla (bürokratlar, milletvekilleri)	1	2	3	4	5

	hiç iletişim kurmadım.					
7	Müracaatçı sorunlarını etkileyecek kanun tasarıları hakkındaki görüşlerimi iletmek yasa yapıcılarla (bürokratlar, milletvekilleri) iletişim kurarım.	1	2	3	4	5
8	Müracaatçılarımı etkileyen konular hakkında farkındalığı artırmak için yazılı materyaller hazırlarım.	1	2	3	4	5
9	Müracaatçılarımı, onları ilgilendiren yasaları ve politikaları araştırmaları konusunda teşvik ederim.	1	2	3	4	5
10	Sosyal değişim için potansiyel müttefiklerim ile işbirliği yaparım.	1	2	3	4	5
11	Yasa yapıcılarla (bürokrat, milletvekili) ve/veya diğer politika yapıcılarla lobi faaliyetleri yürüten herhangi bir danışman tanımıyorum.	1	2	3	4	5
12	Kendi kendilerinin savunucuları olmaları için gereksinim duyacakları iletişim becerilerini geliştirmelerinde müracaatçılara yardımcı olmam.	1	2	3	4	5
13	Müracaatçılarımı etkileyen konularda kamu farkındalığı yaratmak için çalışırım.	1	2	3	4	5
14	Marjinal grupları etkileyen hukuki ve politik eylemlerde yer alırım.	1	2	3	4	5
15	İçinde bulunduğum kurum ve kuruluşlarda önyargıların kaynaklarını tanımaları için meslektaşlarıma bilgi veririm.	1	2	3	4	5
16	Müracaatçılar ile kurumlar arasında aracılık yapmak meslek elemanları için uygun bir rol değildir.	1	2	3	4	5
17	Meslek elemanlarının müracaatçılarına merkezi ve yerel yönetimlere ulaşmak ve diğer bürokratik yolları aramaları konusunda yol göstermeleri uygun değildir.	1	2	3	4	5
18	Sorunların müracaatçılar üzerindeki etkilerini anlayabilmek için onları sistem yaklaşımından ele	1	2	3	4	5

	almaya çalışırım.					
19	Genel olarak, çalıştığım işle toplum arasındaki etkileşimin sonuçları ile ilgili geri bildirim almak isterim.	1	2	3	4	5
20	Müracaatçılarımın refahına engel olan faktörleri ortadan kaldırmak için eylem planları yürütürüm.	1	2	3	4	5
21	Çalıştığım toplum içinde güvenilir kişi ve kuruluşlarla ilişki kurarım.	1	2	3	4	5
22	Sosyal adalet ile ilgili kamu politikalarını etkileyebilmek için meslek örgütleri ile çalışırım.	1	2	3	4	5
23	Baskının etkilerinden korumak için müracaatçı kaynaklarını harekete geçiren müdahalelerde bulunurum	1	2	3	4	5
24	Sosyal adalet konusunda çalışan kuruluşlarla aktif olarak çalışmıyorum.	1	2	3	4	5
25	Müracaatçıların sorunlarına ve algıladıkları haksızlıklara dikkat çekmek için yaratıcı yollar kullanırım.	1	2	3	4	5
26	Araştırma alanım hizmetlerden daha az yararlanan nüfus gruplarının seslerini duyurmaları üzerinde odaklanmaktadır.	1	2	3	4	5
27	Toplum grupları ile çalışırken, değerlendirmelerimi toplum üyelerinin bakış açılarını göz önünde bulundurarak yaparım.	1	2	3	4	5
28	Müracaatçılardan onlar adına yaptığım çalışmaların etkileri ile ilgili geri bildirim isterim.	1	2	3	4	5
29	Halkı bilgilendirme/farkındalık yaratma çalışmalarımın etkisini değerlendiririm.	1	2	3	4	5
30	Müracaatçılarımın kendi kendilerini savunma çabalarını desteklerim.	1	2	3	4	5
31	Toplum gruplarının amaçlarını anlayabilmek için etkili dinleme becerilerini kullanırım.	1	2	3	4	5
32	Müracaatçılar üzerindeki çoklu baskıların etkilerini	1	2	3	4	5

	anlarım.					
33	Müracaatçıları sosyal sorunlardan etkilenen bireyler olarak algılamak için çaba gösteririm.	1	2	3	4	5
34	Toplum/örgüt grupları ile çalışırken, sorunların gelişim süreci hakkında bilgi toplarım.	1	2	3	4	5
35	Müracaatçıların kaygılarının, baskıya yönelik bir tepki olarak ortaya çıkıp çıkmadığını değerlendiririm.	1	2	3	4	5
36	Müracaatçıları olumsuz yönde etkileyen mevcut yasa ve yönetmelikleri değiştirmek için çalışırım.	1	2	3	4	5
37	Çalıştığım kurumlara sosyal değişim ihtiyacını gösterebilmek için veri toplarım.	1	2	3	4	5
38	Sosyal ve politik savunuculuk yolu ile daha iyi çözülebilecek sorunları ayırt edemeyeceğime inanıyorum.	1	2	3	4	5
39	Bir danışman olarak becerilerimi toplum grupları ile çalışmaya uyarlayamam.	1	2	3	4	5
40	Toplumla etkileşimimin etkilerini değerlendiririm.	1	2	3	4	5
41	Başkalarının savunuculuk çabalarımla ilgili değerlendirmeleri konusunda geri bildirim almak için kendimi hazır hissetmiyorum.	1	2	3	4	5
42	Müracaatçılarımla refahlarının önündeki engelleri ortadan kaldırmak için potansiyel müttefikler belirlerim.	1	2	3	4	5
43	Farklı kesimlerden gelen müracaatçılara yönelik müdahalelerim onların farklılaşan kimliklerini güçlendirmeyi içermemektedir.	1	2	3	4	5

II. BÖLÜM: ÇOCUK İSTİSMAR VE İHMALİNİ BELİRLEMEDE BİLGİ DÜZEYİ ÖLÇEĞİ						
Aşağıdaki yargılara, ne düzeyde katıldığınızı ölçek üzerinde işaretleyerek belirtiniz.		Hiç doğru değil	Pek doğru değil	Kararsızım	Oldukça doğru	Çok doğru

1	Çocuğun gövde, sırt, kalça ve uyluklarında farklı boyutlarda sıyrık, ekimoz (morluk) ve parmak bası izleri fiziksel istismarın belirtileridir.	1	2	3	4	5
2	Fiziksel istismara uğrayan çocuklarda saçlı deri, yüz, kulak, çene boyun ve eklemlerin çevresinde lezyonlar sık görülür.	1	2	3	4	5
3	Fiziksel istismar tanısında ekimozların (morlukların) değişik renklerde olması önem taşımaz.	1	2	3	4	5
4	Ağız içinde özellikle üst dudak iç yüzünde yırtık olması fiziksel istismarı düşündürmelidir.	1	2	3	4	5
5	Fiziksel istismara uğramış çocuklarda yanıklar; ayaklar, kalçalar ve göbük bölgesi dışındaki vücut kısımlarında daha yaygın görülür.	1	2	3	4	5
6	Fiziksel istismarda; kollarda, el sırtında, omuz ve kalçalarda sıklıkla ısırık izlerine rastlanır.	1	2	3	4	5
7	Ciltte yuvarlak, çevresi kabarık, ortası krater şeklindeki lezyonlar sigara yanığını düşündürmelidir.	1	2	3	4	5
8	Dizdeki ve dizin arka çukurundaki yanıklar kaza ile oluşabilir.	1	2	3	4	5
9	Tek bir kırık yanı sıra berelenmeler, çürümeler ve değişik iyileşme evresindeki kırıklar fiziksel istismarın önemli belirtileridir.	1	2	3	4	5
10	Fiziksel istismara uğrayan çocuklarda saçlı deri altında hematomlar (kan pıhtılaşması, birikmesi) sıklıkla görülür.	1	2	3	4	5
11	İntrakranial (kafa-içi) ve intraoküler (göz-içi) kanamalar fiziksel istismar olasılığını düşündürmez.	1	2	3	4	5
12	Genital bölge, ağız, kol, ense veya bacaklarda ekimoz ve sıyrıkların olması cinsel istismarı düşündürmelidir.	1	2	3	4	5
13	Çocuğun yürüme, oturma gibi genel davranışlarına bakarak cinsel istismardan şüphelenmek mümkün	1	2	3	4	5

	değildir.					
14	Özellikle 10-15 yaşlarındaki gebelik cinsel istismarı düşündürmelidir.	1	2	3	4	5
15	Genital bölgede ağrı, şişme ya da kaşıntı şikayetleri cinsel istismarı düşündürmelidir.	1	2	3	4	5
16	Çocuk, fiziksel temasa uğramadan da cinsel olarak istismar edilmiş olabilir.	1	2	3	4	5
17	Cinsel istismara uğrayan çocukların önemli bir bölümü fiziksel istismara da uğramıştır.	1	2	3	4	5
18	Çocukta büyüme-gelişme geriliğinin olması ihmal edildiğini düşündürmelidir.	1	2	3	4	5
19	Çocuğun kötü hijyene sahip olması ihmal edildiğini gösterir.	1	2	3	4	5
20	Aşıların yaptırılmaması veya geciktirilmesi bir ihmal belirtisidir.	1	2	3	4	5
21	Çocuğun yüzünün donuk ve ifadesiz görülmesi ihmal edildiğini düşündürmelidir.	1	2	3	4	5
22	Çocuğun sürekli ve tutarlı bir gözetiminin olmaması ihmaldir.	1	2	3	4	5
23	Çocuğun fiziksel sorunlarının tedavi edilmemesi ihmaldir.	1	2	3	4	5
24	Çocukta yeme bozuklukları, huzursuz uyuma ihmal işaretleri değildir.	1	2	3	4	5
25	İstismar ve ihmale uğrayan çocukların çoğunlukla özsayıgıları yüksektir.	1	2	3	4	5
26	İstismar ve ihmale uğrayan çocuklar hiperaktif davranışlar gösterebilirler.	1	2	3	4	5
27	İstismar ve ihmale uğramaları çocukların okul başarılarını etkilemez.	1	2	3	4	5
28	İstismar ve ihmale uğrayan çocuklar ebeveynlerinden ve diğer yetişkinlerden korkma, kaçınma gösterebilirler.	1	2	3	4	5

29	İstismar ve ihmale uğrayan çocuklar ağrı verici uyarılara ve travmalara karşı aşırı tepkilidirler.	1	2	3	4	5
30	Tuvalet eğitimini tamamlamış olan çocuğun tekrar altını ıslatmaya başlaması istismar veya ihmale uğramış olabileceğini düşündürmelidir.	1	2	3	4	5
31	İstismar ve ihmale uğrayan çocukların çoğu evlerine bağlıdırlar.	1	2	3	4	5
32	İstismar ve ihmale uğramış çocuklarda intihar girişimleri ile karşılaşılabilir.	1	2	3	4	5
33	İstismar ve ihmale uğramış çocuklar sıklıkla göz göze iletişime giremezler.	1	2	3	4	5
34	İstismar ve ihmale uğramış çocuklar sıklıkla yalan söyler veya hırsızlık yaparlar.	1	2	3	4	5
35	İstismar ve ihmale uğramış çocuklarda ilaç ve alkol bağımlılığına daha sık rastlanır.	1	2	3	4	5
36	İstismar ve ihmale uğramış çocuklarda sıklıkla okul öncesi konuşma gecikmesine rastlanır.	1	2	3	4	5
37	İstismar ve ihmale uğramış çocuklar içe kapanıklık gösterebilirler.	1	2	3	4	5
38	Bebeklerin istismara uğrama riskleri azdır.	1	2	3	4	5
39	Çocukluğunda istismar ve ihmal edilen ebeveynler çocuklarını istismar ve ihmal etmekten kaçınırlar.	1	2	3	4	5
40	Aşırı ısrarcı tutum içinde olan ebeveynler çocuklarını daha çok istismar ederler.	1	2	3	4	5
41	Ebeveynin benlik saygısının düşük olması çocuk istismar ve ihmeline yol açan önemli bir etmendir.	1	2	3	4	5
42	Ebeveynin çocuktan gerçekçi olmayan beklentilerinin olması çocuğunu istismar etmesine yol açar.	1	2	3	4	5
43	Anne yaşının çocuk istismar ve ihmaliinde önemi yoktur.	1	2	3	4	5
44	Ebeveynin sosyal destek kaybı yaşaması çocuk	1	2	3	4	5

	istismar ve ihmaline yol açar.					
45	Ebeveynin alkol ya da ilaç bağımlısı olması çocuk istismar ve ihmali açısından bir risktir.	1	2	3	4	5
46	Ebeveynin fiziksel ve mental sağlık sorunlarının olması çocuğunu istismar ve ihmal etmesini etkilemez.	1	2	3	4	5
47	Eğitim düzeyi düşük anne-babalar çocuklarını daha fazla istismar ve ihmal ederler.	1	2	3	4	5
48	Planlanmamış gebelik sonucunda doğan çocukların istismar edilme olasılıkları daha fazladır.	1	2	3	4	5
49	Çocuğun cinsiyetinin istismar ve ihmalde önemi yoktur.	1	2	3	4	5
50	Aşırı hareketli çocukların fiziksel istismara uğrama olasılıkları daha yüksektir.	1	2	3	4	5
51	Fiziksel veya mental özürlü bebeklerin istismar ve ihmale uğrama olasılığı daha azdır.	1	2	3	4	5
52	Annenin zor bir hamilelik geçirmesi ya da güç doğum yapması çocuğunu istismar veya ihmal etmesini etkiler.	1	2	3	4	5
53	Bebeklerin prematüre veya düşük doğum ağırlıklı olması istismar ve ihmale uğramasını etkilemez.	1	2	3	4	5
54	Aile reisinin işsizliği çocuk istismar ve ihmaline yol açan bir faktördür.	1	2	3	4	5
55	Ailenin gelir düzeyi çocuk istismar ve ihmaliinde önemli bir etkidir.	1	2	3	4	5
56	Ailedeki çocuk sayısı çocuk istismar ve ihmalinin oluşmasında etken değildir.	1	2	3	4	5
57	Doğumlar arası sürenin kısa olması çocuğun istismar ve ihmale uğramasını etkileyen bir faktördür.	1	2	3	4	5
58	Ailenin geniş ya da çekirdek aile tipinde olması çocuk istismar ve ihmaliinde önemli bir faktör	1	2	3	4	5

	değildir.					
59	Ebeveynlerden birinin olmaması çocuk istismar ve ihmali için bir risktir.	1	2	3	4	5
60	Çocuk istismar ve ihmaline üst sosyo-ekonomik düzeylerde rastlanmaz.	1	2	3	4	5
61	Anne baba arasındaki şiddet, çocukların istismar ve ihmal edilmesine yol açar.	1	2	3	4	5
62	Evlilik dışı ilişkiler çocukların istismar ve ihmal edilmesinde önemli bir etkidir.	1	2	3	4	5
63	Annenin çocuktan sık sık şikayet etmesi istismarı düşündürmelidir.	1	2	3	4	5
64	Yaralanma, kırık gibi olaylarda, anlatılan öykünün tutarsızlık göstermesi fiziksel istismarı akla getirmelidir.	1	2	3	4	5

III. BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLER

Lütfen aşağıdaki soruları yanıtlayınız

1	Cinsiyetiniz: ☐ Kadın ☐ Erkek
2	Yaşınız:.....
3	Devam ettiğiniz program? ☐ Lisans ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora
4	Sınıfınız.....
5	Toplam aylık harcama tutarınız.....
6	Nerede yaşıyorsunuz: ☐ Yurt

☐ Öğrenci evi
☐ Anne/baba ile birlikte
☐ Akraba yanında
☐ Diğer

Ek 3: Özgeçmiş Formu

Adı Soyadı :Gökçe Serpil EREN

Doğum Yeri ve Tarihi :Havza/26.07.1992

Yabancı Dili :İngilizce

İletişim (Telefon/e-posta) :05448576909/gokce9255@hotmail.com

Eğitim Durumu(Kurum ve Yıl) :Üsküdar Üniversitesi (2012-2016)

Lise : Samsun Havza Lisesi

Lisans : Üsküdar Üniversitesi Sosyal Hizmet

Yüksek Lisans :Üsküdar Üniversitesi Sosyal Hizmet Anabilim

Çalıştığı Kurum/Kurumlar ve Yıl (Halen) :Özel Kartal Anadolu Huzurevi (Haziran2018-Halen)

Yayınları (SCI ve diğer) :

Diğer konular :